

👑  
T

# NOVINKY Z RADNICE

November 2022

Život a kultura | Trnava Ročník XXXIII | číslo 9 | nepredajné

foto: Martin Hesko



**Nezamrznúť**

Do hmly ponorené rána, chladné sychravé dni, pred ktorými si chránime svoje telo, a večery čoraz skôr pohltené tmou charakterizujú november a neskorú jeseň.

Prichádzajúci chlad i tma vyvolávali v ostatných dňoch obavy spojené s energetickou krízou. Okrem existenčného ohrozenia viacerých prevádzok a domácností nahlodával pokoj mysle aj odkrytý systémový paradox, ktorý sa nás bezprostredne dotýka: rozpor medzi výrobnou cenou energie dodávanej na európsku burzu a jej radikálnym navýšením pri spätnom nákupe. Zarážajúca je skutočnosť tolerovaného neprimeraného zisku na úkor iných. Pritom nejde len o energie, ani o prvú, ale o opakujúcu sa trhlinu v rokmi presadzovanom systéme voľného trhu. Stal sa viac špekulatívny ako spravodlivý. Náklady a dôsledky zle nastaveného systému nesieme všetci, hoci neoprávnené zisky končia na kontách vyvolených.

Zároveň si však musíme priznať, že roky sme sami v hmlách ilúzií rýchleho zisku či blahobytu nechceli vidieť dôsledky údajne civilizovaného spôsobu života. Ochudobňovanie krajín tretieho sveta, nespravodlivé prerozdelenie verejných zdrojov či blahobyt na dlh, na úkor prírody a zeme. Niet planéty, ktorá by naše prehnané rozvojové plány uniesla. Potvrďuje sa, že takzvaný progresívny motív dostať kapitál úplne mimo kontrolu štátu, má viacero slabín. Ak ešte štát reprezentuje vôľu občanov, tak v mene transparentnosti by nemal stratiť kontrolu nad tokmi, ktoré zásadne ovplyvňujú chod spoločnosti a kvalitu života. Tok peňazí k nim patrí, hlavne ak zisky vznikajú využívaním spoločných zdrojov krajiny: pôdy, vody, vzduchu, lesov a prírody. Týka sa to aj vplyvu investovaného kapitálu na ekológiu a charakter krajiny. Sloboda, a to aj v oblasti podnikania, nie je o konaní mimo zraku ostatných, ale o zodpovednosti za činy pred ostatnými. Ak sa vymkne kapitál spod zodpovednosti pred ostatnými, potom už nejde o priestor slobody, ale o bohatnutie na úkor krajiny a ľudí v nej.

Zo zodpovednosti sa však nemôžeme vyňať ani ako jednotlivci, ani ako občania. Radi počúvame i prijímame idey, v ktorých zásadné veci za nás niekto vyrieši. Realita života je však iná.

Spravodlivosť a sloboda sú v nás. Tak ako životná miazga v stromoch a prírode, ktorá sa opäť v plnej sile prejaví po zimnom odpočinku. Ak opakovane nepodľahneme hmlám, pochybným ilúziám, nenávisti či skepse, ale kriticky pomenujeme a odkryjeme systémové i vlastné zlyhania, môžeme aj do prichádzajúceho zimného obdobia vstúpiť s nádejou. S nádejou, že ľudskosť a spolupatričnosť v nás nie sú na bode mrazu.

*NOVINKY Z RADNICE*

*Život a kultúra Trnavy*

*Vydavateľ: Mesto Trnava*

*IČO: 00313114*

*Evidenčné číslo: EV 2899/09*

*ISSN 1339-8989*

*Náklad 5 000 ks*

*Šéfredaktorka: Elena Ursinyová*

*Redakčná rada: Simona Jurčová,*

*Martin Jurčo, Miroslava Kuracinová Valová*

*Redakcia: Mestský úrad, Trhová 3*

*917 71 Trnava*

*Číslo telefónu: 033/32 36 105*

*E-mail: elena.ursinyova@trnava.sk*

*Autor grafického dizajnu: Andrej Grossmann*

*Počítačové spracovanie: Filip Grossmann*

*Tlač: Ultra print*

*Pluhová 49, 831 03 Bratislava*

*Periodicita vychádzania:*

*desaťkrát do roka, august / september*

*a december / január ako dvojčíslo*

Elena Ursinyová, vizualizácie: Ateliér DV

## Na bývalom Zelenom rínku a Paulínskej vznikne oddychový priestor s alejou, lavičkami a fontánou .....

Mesto na rôznych frontoch pokračuje v revitalizácii verejného priestoru. Obnovy sa konečne má dočkať aj priestor pri obchodnom dome v centre mesta v dotyku s Trojičným námestím, ktorý po vizuálnej aj funkčnej stránke dodnes viazne kdesi v osemdesiatych rokoch 20. storočia. Mestská samospráva má pripravený realizačný projekt na jeho revitalizáciu, ktorá sa začne v jarných mesiacoch budúceho roka.

Lokalita, ktorej sa dotkne obnova, je vymedzená južnou fasádou obchodného domu na Paulínskej ulici, severnou fasádou oproti stojaceho polyfunkčného objektu, verejným priestorom pred východnou fasádou Domu kultúry, komunikáciami na Paulínskej a Dolnopotočnou ulicou.

Kedysi tadiaľ viedla ulica Zelený rínok, ktorá sa napájala na Paulínsku ulicu. Pôvodná historická zástavba bola v šesťdesiatych rokoch 20. storočia asanovaná kvôli výstavbe obchodného domu a Domu kultúry ROH. Počet chodcov, ktorí dodnes prechádzajú cez bývalý Zelený rínok, je vysoký, ale priestor už nespĺňa kvalitatívne podmienky na permanentnú prevádzku.

Zámerom mesta je vytvorenie nového verejného oddychového priestoru so zeleňou, zakomponovaného do jestvujúcej štruktúry pešej zóny, ktorý má vo vyššej kvalite spĺňať aj požiadavky na dopravu, pohyb peších a technickú infraštruktúru. Návrh zároveň rešpektuje genius loci mesta, jeho historickú mierku a proporcie jestvujúcich urbanistických štruktúr.

Nosným prvkom nového priestoru bude aleja stromov so zatravnenou časťou dotvorená mestským mobiliárom – svietidlami, lavičkami, stojanmi na bicykle, stĺpkami a odpadkovými košmi.

V osi tohto prírodného prvku je na úrovni terénu navrhnutá kaskádová fontána v stope pôvodného toku Trnávky. Jestvujúca zeleň bude v maximálnej miere zachovaná. Na jej zavlažovanie a na chod fontány poslúži voda z novej vŕtanej studne.



Plocha mimo trávnikov bude vydláždená dlažbou, ktorá geometricky vychádza z architektúry a tektoniky objektu obchodného domu. Pôvodná obslužná komunikácia v južnej časti priestoru bude bezbariérová na úrovni pešej zóny.

Všetky spevnené plochy aj mobiliár sú materiálovo a farebne navrhnuté v súlade s koncepciou mesta. Na západnom okraji budú v malom rozsahu znovu uložené aj jestvujúce dlažbové kocky tak, aby nadväzovali na jestvujúce línie od objektu Domu kultúry. ■

Ivana Vidová, Natália Nováková

# Trnavčania, zapojte sa do navrhovania verejného priestoru, mesto vás pozýva k participácii .....

Mesto Trnava aktuálne spúšťa pilotný ročník rozsiahleho procesu participácie, počas ktorého majú obyvatelia možnosť pridávať vlastné nápady. Témou pilotného ročníka je verejný priestor. Prispieť môžete návrhmi týkajúcimi sa riešenia konkrétnych vnútroblokov, parkov, námestí a ulíc. Venovať sa môžete napríklad podobe oddychových zón, detských ihrísk alebo mobiliáru na športovanie. Pri tvorení návrhov môžete ísť aj do takých detailov, ako je napríklad umiestnenie mobiliáru, zelene, fontán na pitie alebo osvetlenia.

„Návrhy Trnavčanov budú pre samosprávu podkladom pri rozhodovaní o ďalších investíciách. Zámerom mesta je umožniť občanom zapojiť sa do plánovania mesta a dať verejnému priestoru taký vzhľad a využitie, ktoré bude čo najviac odrážať ich potreby a predstavy. Keď sa mesto rozvíja vďaka daniam svojich obyvateľov, určite by sa malo rozvíjať aj na základe ich predstáv,“ vysvetľuje Ivana Vidová z referátu participácie Mestského úradu v Trnave a dodáva: „Predmetom participatívnych riešení však nebudú návrhy týkajúce sa dopravnej infraštruktúry.“

Prvé informačné verejné stretnutie s obyvateľmi sa uskutočnilo 27. septembra na radnici. Druhé verejné stretnutie, kde už budeme zbierať konkrétne nápady, sa uskutoční 14. novembra o 17.30 v Dennom centre seniorov na Hlavnej 8, Pod stĺpmi. Toto stretnutie je určené hlavne pre tých obyvateľov, ktorí by svoje nápady radšej odovzdali osobne ako cez internetový formulár.

Majte prehľad a plánujte mesto Mesto Trnava má už niekoľko mesiacov spustenú novú webovú stránku [www.planujmesto.trnava.sk](http://www.planujmesto.trnava.sk). Stránka je súčasťou rozsiahleho procesu participácie verejnosti, ktorý sa v Trnave začal už v roku 2016 zavedením participatívneho rozpočtu



Participatívne plánovanie môže mať rôzne podoby. Fotografia je zo série stretnutí s názvom *Občianske zhromaždenie*. Foto: Peter Bestvina

a participatívneho plánovania. Počas pandémie, keď kvôli sprísneným opatreniam nebolo možné organizovať verejné stretnutia, bol Participatívny rozpočet pre Trnavu utlmený. Na jeho základoch však vyrástol koncept širšej participácie, ktorú mesto postupne predstavuje. „Prvým krokom bolo vytvorenie spomínanej webstránky, prostredníctvom ktorej sa mohli obyvatelia vyjadriť, do akej miery sa stotožňujú s plánmi mesta na najbližšie roky. Ďalšou aktivitou bola udalosť Mesiac detských ihrísk, keď sme sa užívateľov pýtali na ich spokojnosť s nedávno revitalizovanými detskými ihriskami,“ upresňuje Ivana Vidová. Výsledky týchto prieskumov budú po vyhodnotení zverejnené na [\[mesto.trnava.sk\]\(http://mesto.trnava.sk\).](http://www.planuj-</a></p>
</div>
<div data-bbox=)

Ako budeme postupovať  
**■ 12. september – 15. november 2022:** Občania navrhujú, čo vo verejných priestoroch zlepšiť prostredníctvom formuláru na webe [www.planujmesto.trnava.sk](http://www.planujmesto.trnava.sk).

**■ 27. septembra o 17.00 h:** Informačné stretnutie zástupcov mesta s obyvateľmi v zasadacej miestnosti Mestského zastupiteľstva.

**■ 14. novembra o 17.30 h:** Verejné stretnutie k zbieraniu nápadov v miestnosti Denného centra seniorov na Hlavnej 8 (Pod stĺpmi).

**■ 15. október – 20. január 2023:** Odborné posúdenie návrhov zamestnancami mestského úradu podľa stanovených kritérií.



■ 1. február – 23. február 2023: Stanovenie priorit návrhov s občanmi. Tu budeme spolu rozhodovať o väčších a menších investičných zámeroch aj o drobných úpravách vo všetkých mestských častiach. Súčasťou posudzovania ideových zámerov obyvateľmi Trnavy budú okrem návrhov zozbieraných prostredníctvom

webovej stránky a stretnutí s obyvateľmi aj ideové zábery, ktoré má mesto už v istom štádiu rozpracovanosti, alebo sú súčasťou dlhodobého plánovania. Ide o zábery, ktoré sa týkajú verejných priestorov, ale na svoju realizáciu zatiaľ čakajú. Obyvatelia sa tak budú môcť podieľať na určovaní dôležitosti jednotlivých návrhov,

budú spolu rozhodovať o tom, ktoré návrhy dostanú v realizácii prednosť.

■ Apríl 2023: predloženie návrhov poslancom mestského zastupiteľstva. ■

Základná informácia o participatívnom procese je zverejnená na webstránke [www.planujmesto.trnava.sk](http://www.planujmesto.trnava.sk).

Veronika Majtánová

## Vyjadrite sa k návrhu obnovy Štefánikovej, aj vaše podnety ovplyvnia architektonickú štúdiu.....

**Verejná prezentácia najlepšie hodnotenej koncepcnej štúdie z verejnej súťaže Obnova Štefánikovej ulice sa uskutoční v zasadačke mestského zastupiteľstva na radnici vo štvrtok 10. novembra 2022 o 18.00 hodine. Týmto pozývame do diskusie obyvateľov, majiteľov prevádzok na Štefánikovej ulici, rovnako aj širokú verejnosť.**

Do verejnej anonymnej súťaže Obnova Štefánikovej ulice, ktorú mesto vyhlásilo v júli 2021, sa prihlásili štyri autorské kolektívy. Hodnotiaca komisia pri najlepšie hodnotenom návrhu odporučila prijať pripomienky nevyhnutné na ďalšie zapracovanie.

Keďže ide o veľký projekt, ktorý sa priamo dotkne mnohých Trnavčanov, mesto pozýva k participácii obyvateľov a majiteľov prevádzok na Štefánikovej. Ich pripomienky, ktoré odznejú na verejnej prezentácii, budú zapracované do finálneho architektonického návrhu.

Obnovou Štefánikovej ulice chce mesto nadviazať na už dávnejšie zrealizovanú obnovu Hlavnej ulice ako pešej zóny a rozšíriť tak peší pobytový charakter hlavnej severo-južnej osi historického jadra. Obnova Štefánikovej je súčasťou oveľa väčšieho zámeru. Výsledkom bude súvislá pešia zóna od železničnej stanice cez Námestie SNP, Hlavnú ulicu, Štefánikovu ulicu až po Zelený krížek k úzmiu bývalého cukrováru. Tam by v zmysle platné-



ho Územného plánu zóny mala pokračovať popri športovom areáli Slávia smerom na sever. Návrh, ku ktorému sa bude môcť vyjadriť odborná aj laická verejnosť, pochádza od Atelier Duma – Living Gardens. Porota ho vyhodnotila ako komplexný a realizovateľný, z hľadiska riešenia dopravy ako vhodný a akceptovateľný.

„Práca so zeleňou taktiež správne reflektuje na priestorové a klimatické možnosti územia. Diskutabilný je výber dlažby v strednej časti ulice, takisto nie príliš vhodná je fragmentácia priestoru v kontexte zvýraznenia vjazdov do jednotlivých objektov. Z hľadiska princípov pamiatkovej ochrany je návrh prijateľný. Návrh rešpektuje stanovené požiadavky, ktoré primerane kreatívne rozvíja a vytvára potenciál pre dotvore-

nie,“ uvádza komisia v hodnotení návrhu.

Experti z Krajského pamiatkového úradu odporučili, aby stredná časť priestoru v časti pešej zóny, kde je náznak pôvodnej komunikácie, bola realizovaná vejárovou kamennou dlažbou po celej dĺžke a vhodne naviazaná na riešený oťah. Dlažba by mala byť na pešej zóne tvorená zo žulových kociek s rezaným povrchom z dôvodu lepšej pochôdnosti pre peších a pojazdnosti pre bicykle. Komisia navyše požaduje prehodnotiť fragmentáciu ulice vjazdami do objektov. Je potrebné dopracovať napojenie Štefánikovej ulice na Trojičné námestie v časti od Kostola Najsvätejšej trojice smerom k námestiu zmiernením kontrastu medzi obidvoma priestormi a väčším uvoľnením pre peších v priestore pri mestskej veži.



Výsledné riešenie prezentácie Hornej brány pri napojení z Rybníkovej ulice bude musieť zohľadniť výsledky archeologického výskumu a požiadavky Krajského pamiatkového úradu v Trnave. ■

*Peter Bestvina, foto OIV*

## Trnavskí milovníci skateboardingu budú mať tréningový priestor podľa vlastných predstáv . . . .

**Trnavskí skateboardisti a inline korčuliari dostanú v najbližších týždňoch nový priestor na tréning v areáli Lokomotívy. Na čerstvo vyasfaltovanú plochu sa v týchto dňoch umiestňujú jednotlivé prvky z betónu. Už čoskoro priestor na skateboarding otvorí v našom meste nové možnosti rozvoja tohto olympijského športu. Od budúceho roka sa bude dopĺňať s najväčším pumptrackom na Slovensku, ktorého výstavba sa práve realizuje na Ulici Ludvíka van Beethovena.**

Zámer spraviť v Trnave skate park zrel asi osem rokov, za stanovenú cenu do 70 000 eur ho však nebolo možné zrealizovať v požadovanej kvalite. Do súťaže sa prihlásili dve firmy, ktoré do svojich návrhov vybrali zopár prvkov. Neuspokojivé návrhy za veľa peňazí boli dôvodom, prečo mesto súťaž zrušilo a pristúpilo k projektu novým spôsobom.

Mesto oslovilo skateboardovú komunitu, ktorá spísala a nakreslila návrh priestoru s prvkami, ktoré by im vyhovovali. Skejtáci si v podstate sami vyskladali



svoj Skejt plaza. Následne sa mesto dohodlo so stavebnou firmou, ktorá vyrába a dodáva betónové stavebné prvky podľa katalógu, ako aj prvky podľa konkrétnych požiadaviek.

„Park sme vyzkladali zo špeciálnych dielov pre skate parky aj z dielov určených na výstavbu, napr. z betónových zábran na parkoviská alebo zarážok na parkoviská, ktoré bežne slúžia na zastavenie auta pri parkovaní. Niektoré diely sme však nechali vyrobiť na mieru. Všetky prvky prišli v piatich kamiónoch, ľudia zo skate komunity si ich priamo na mieste ukladajú podľa nákresov,“ priblížil

*Peter Bestvina, foto autor*

proces tvorby areálu vedúci odbor investičnej výstavby Mestského úradu v Trnave Dušan Béreš. „Keďže ide o prefabrikáty a nie originálne skejtové prvky, v spojoch jednotlivých dielov vznikajú jamky, ktoré je potrebné zašpárovať a vyhladiť betónom. Ľudia zo skate komunity si túto prácu zabezpečujú svojpomocne. Mesto projekt koordinuje a financuje potrebný materiál vrátane jeho dovozu a vykládky,“ doplnil.

Celý tréningový priestor tvorí plocha z jemného asfaltu ideálneho pre kolieska skateboardov alebo korčúľ. Na tejto ploche sú potom rozmiestnené mobilné

betónové prvky. Vďaka tomu skate plaza nie je stavbou, ale takzvaným dočasným skate parkom. Kedykoľvek je možné tieto prvky zobrať a premiestniť inam. Nie je ani potrebné fixovať ich k povrchu, na ich stabilitu plne postačí ich obrovská hmotnosť.

Kreatívny prístup a úzka spolupráca s trnavskou skateboardovou komunitou takto priniesla milovníkom skateboardingu a akrobatického inline korčuľovania priestor, po ktorom dlho túžili – a za oveľa menej peňazí oproti pôvodnému predpokladu. Cena za realizáciu areálu je približne 20 000 eur. ■

## Areál školy na Spartakovskej má novú a výrazne atraktívnu podobu. Poslúži nielen školákom .....

**Exteriér základnej školy na Spartakovskej ulici prešiel v uplynulých mesiacoch komplexnou obnovou. Okrem atraktívnejšieho vzhľadu získal najmä funkčné, moderné priestory na šport aj relax. Žiaci budú mať k dispozícii nové povrchy ihrísk, chodníky a pobytové aj herné plochy. Rovnako ako na ostatných trnavských školách, aj tento areál je v mimoškolských hodinách prístupný širokej verejnosti.**

Hlavný vstupný priestor od Spartakovskej ulice je po novom rozšírený, aby v ňom bol dostatok miesta na posedenie a na stojisko na bicykle. Hlavný vstup zdobí originálne oplotenie v podobe farebných pasteliek.

Športoviská sú komplexne obnovené, všetky získali moderný zmäkčený EPDM povrch vo výrazných farbách. Vznikla nová atletická dráha dlhá dvesto metrov s piatimi bežeckými pruhmi, šesťdesiatmetrovou rovinkou a dráhou na skok do diaľky. Vo vnútri bežeckého oválu je multifunkčné ihrisko.

Pri bežeckom ovále nájdete exteriérové posilňovne. Pozdĺž ihriska po oboch stranách je umiestnené dlhé líniové sedenie. Slúžiť bude divákom počas športových zápasov, prípadne aj na odkladanie



vecí. Rozšírené detské ihrisko ponúkne ešte viac herných prvkov.

Strmý svah na východnej strane areálu obohatili odpočinkové sedenia. V najbližšom období na ňom budú dosadené

veľké ovocné stromy, vyrastie tam aj kvetinová lúka. Do areálu sa po úpravách dostanete aj zo severnej časti, kde pribudol nový vstup a prepojenie s parkom, aj z juhu medzi basketbalovým ihriskom

a existujúcim školským ovocným sadom. Žiaci tu budú môcť využiť aj novú záhradku na pestovateľské práce. Za atletickou dráhou v južnej časti sú doplnené lezecké prvky a pod stromami si budete môcť oddýchnuť v hojdačích sieťach. Medzi budovami novej materskej školy a telocvične rastú v kvetináčoch popínavé rastliny, ktoré priestor zdobia a v lete vytvoria aj lepšiu mikroklímu. Ďalším klimatickým opatrením sú extenzívne vegetačné strechy telocvične a novej budovy školy.

Dve nové ihriská na volejbal, basketbal, hádzanú, tenis a ďalšie loptové hry pribudli v juhozápadnej časti areálu. Medzi nimi vznikne trávnatá plocha na relax, alebo cvičenie jogy, taiči a pod.

Severný dvor medzi budovami školy získal nové využitie, vznikla tam „trieda v exteriéri“. Pribudli viacstupňové oblúkové sedenia vhodné na hru i vyučovanie a vyvýšený záhon.

Na podporu nemotorovej dopravy pribudli v areáli odstavné plochy pre šesťdesiatštyri bicyklov. Vybavenie pre návštevníkov dopĺňajú koše na odpadky a dve pitné fontánky. Z bezpečnostných dôvodov sa budú vstupy na noc uzamykať. Areál je od 19. októbra v tzv. predčasnom užívaní, práce na projekte sa ukončia zrealizovaním sadových úprav do 30. novembra, v období vegetačného pokoja, ktoré je vhodné na výsadbu drevín. Následne bude celý areál skolaudovaný. Na tento projekt v celkovej hodnote približne 1,5 milióna eur mesto čerpá eurofondy vo výške až 1 304 755 eur. Projekt je spolufinancovaný z Integrovaného regionálneho operačného programu 2014 – 2020. ■





Martin Jurčo

## Problémy mladých sú vážne. Psychológovia vo Flek klube teraz pomáhajú aj odídencom z Ukrajiny

**Bezpečné miesto pre mladých ľudí v kríze. Tak nazvali aktivisti, zväčša psychológovia, nové zariadenie s názvom Flek klub na Jeruzalemskej ulici. Zastrešuje ich občianske združenie IPčko. Prevádzkujú podobný klub v Bratislave s názvom Machovisko. V Trnave otvorili druhé zariadenie neformálnej, bezplatnej a anonymnej pomoci. Obe zariadenia vznikli aj s pomocou Mesta Trnavy.**

Občianske združenie IPčko od decembra minulého roka v Trnave prevádzkuje aj Káčko – centrum psychologickéj krízovej intervencie a výjazdový tím psychológov. „Ipečko je psychologická organizácia. Má asi stoosemdesiat psychológov, ktorí sa podieľajú na rôznych projektoch, ako sú napríklad linky dôvery. Máme regionálne centrá s názvom Káčko, centrá krízovej intervencie. Za rok sa na nás obráti asi osemdesiat tisíc mladých ľudí. Najčastejšími témami sú pocity osamelosti, jednoducho, problémy, s ktorými sa nemajú komu zdôveriť. Na ďalších popredných priečkach sú myšlienky na samovraždu, sebapoškodzovanie alebo domáce násilie. Až za nimi sú konflikty a problematické lásky,“ hovorí psychológ Marek Madro, ktorý celý projekt zastrešuje.

Projekt spája psychológiu s technológiami. Flek klub chce byť miestom pre mladých ľudí. „Máme to tu technologicky fantasticky vybavené. Vytvárame spolu s psychológmi komunitu. Koncept stojí na tom, že v neformálnom prostredí spoznáte psychológa. Denne ich tu zažijete aj piatich. Keď s nimi budete hrať rôzne počítačové hry, bude sa vám zdať sympatický, je väčšia šanca, že sa mu zdôveríte so svojimi problémami. Samozrejme, na dôverný rozhovor máme samostatnú miestnosť,“ hovorí Marek Madro. Do Flek klubu môžete prísť štyrikrát do týždňa vo večerných

hodinách. K dispozícii sú vždy v stredu, vo štvrtok, v piatok a v sobotu. „Vľavo máme poradenskú miestnosť a vpravo je vysvietené miesto s hernými konzolami, virtuálnou realitou, jednoducho, atraktívne prostredie pre mladých ľudí,“ hovorí Marek Madro a dodáva, že všetky služby v klube sú bezplatné. Pracujú na princípe anonymity, klient nemusí povedať svoje meno.

Od otvorenia klubu prešlo niekoľko mesiacov, a tak nás zaujímali skúsenosti prevádzkovateľov, zvlášť po závažných udalostiach na Slovensku, ako bola napríklad vražda dvoch mladých LGBT+ ľudí v Bratislave.

„Od otvorenia sme uskutočnili viac ako štyristo pomáhajúcich a krízových komunikácií. Medzi najčastejšie témy patrili myšlienky na ukončenie života, samovražedné pokusy, sebapoškodzovanie, pocit osamelosti, depresia a depresívne symptómy, rodinné a partnerské ťažkosti. Viac ako dvestoštyridsať intervencií sme uskutočnili s ľuďmi z Ukrajiny, ktorí žijú v Trnavskom kraji. Celkovo sme doteraz poskytli viac ako tisícosemsto pomáhajúcich a krízových intervencií. Mladí ľudia s nami hovoria o tom, že sa cítia nepochopení, že ich hodnota sa spája najmä s výkonom, ktorý musia poskytovať v školách, rodinách a vo voľnom čase. U nich sledujeme nárast zvýšenia depresívnych

symptómov, sebapoškodzovania, úzkosti a celkovo zhoršenie duševnej pohody. Naše štatistiky z liniek pomoci a krízových služieb IPčko za prvý polrok 2022 ukazujú stopercentný nárast kontaktov v téme duševných problémov, o štyridsaťštyri percent viac pocitov osamelosti a strachu, o dvadsaťdva percent viac myšlienok na samovraždu, o šesťnásť percent viac depresie a depresívnych symptómov. Sedemdesiatosem percent ľudí s nami hovorilo o strese a tlaku na výkon, tridsaťsedem percent o konfliktoch, o stopäťnásť percent viac sme zaznamenali v témach, ktoré sa spájajú so školou a vzdelávacími ťažkosťami, 85-percentný nárast je v témach rodinných a partnerských ťažkostí a 108-percentný nárast v oblasti fenoménov internetu. V prvom polroku sme uskutočnili viac ako stodvatisíc pomáhajúcich a krízových komunikácií s ľuďmi zo Slovenska aj Ukrajiny,“ hovorí Marek Madro a pripomína, že vzhľadom na ťaživú spoločenskú a politickú atmosféru sa stav duševnej pohody ľudí mení, naozaj je im v týchto dňoch oveľa ťažšie, a preto vítajú využívanie pomoci Káčka aj liniek pomoci IPčka. Ak je ťažko aj vám, nezostávajúte so svojimi pocitmi osamote, je tu pre vás Káčko Trnava na Jeruzalemskej 38. Kontaktovať ho môžete prostredníctvom e-mailu kackott@ipcko.sk alebo na linkách pomoci IPčko.sk (krízová linka pomoci: 0800 500 333). ■

*Veronika Majtánová*

## Mesto rozširuje viaceré parkovacie zóny .....

**Parkovacie zóny na Spartakovskej, Hlbokej a Špičáckej sa rozširujú. Poslanci a poslankyne na septembrovom rokovaní mestského zastupiteľstva schválili všeobecne záväzné nariadenie č. 591, ktoré prináša novinky ohľadom parkovania v meste.**

Parkovacie zóny v Trnave sa upravujú nasledovne:

Zóna B na Spartakovskej sa rozširuje o plochu parkoviska za areálom bývalého trhoviska pri Mestskom zimnom štadióne (pri vstupe na verejné korčuľovanie) a tiež o samotnú plochu niekdajšieho trhoviska. Na jeho mieste vznikne niekoľko desiatok nových parkovacích miest. Zároveň sa o tieto plochy zmenší rezidentská zóna R2.

Zóna R3 sa rozširuje o parkovacie miesta na Hlbokej ulici medzi Daňovým úradom a kopcom

Agátka. Rozšírenie zóny zatiaľ neznamená vytvorenie nových parkovacích miest, pretože priestor sa momentálne rekonštruje. Až po jeho rekonštrukcii sa budú môcť vyznačiť nové parkovacie miesta. Význam rozšírenia zóny aktuálne spočíva v možnosti rezidentov dotknutej oblasti získať rezidentské parkovacie karty a využívať všetky výhody, ktoré rezidentom prinášajú: Parkovanie bez ďalších poplatkov v príslušnej zóne, v susediacich zónach a v zónach B po celom meste.

Zóna R5 sa rozširuje smerom na západ a zahŕňa aj príslušnú časť Ulice Jána Bottu. Podobne ako pri zóne R3, aj tu sa rozšírenie zatiaľ vzťahuje na možnosť rezidentov získať rezidentskú parkovaciu kartu. Nové parkovacie miesta budú vyznačené až po plánovanej rekonštrukcii Ulice Jána Bottu.

Tieto zmeny sú účinné od 15. októbra 2022. Ďalšie informácie o parkovaní a rezidentských zónach nájdete na webstránke [doprava.trnava.sk](http://doprava.trnava.sk). ■

*Mgr. Milan Ševčík, kurátor historickej knižnice Západoslovenského múzea*

## Časopis Pamiatky a múzeá ocenil zreštaurované staré tlače z trnavského múzea ...

**Redakcia časopisu Pamiatky a múzeá, revue pre kultúrneho dedičstvo, tento rok vyhlásila 31. ročník výročných cien časopisu, ktoré sú udeľované za najpozoruhodnejšie diela v oblasti poznávania, ochrany a popularizácie kultúrneho dedičstva na Slovensku.**

Tento štvrtročník vychádza od roku 1952 a prezentuje aktuálne poznatky v oblasti výskumu, propagácie a popularizácie hnutelného i nehnuteľného kultúrneho dedičstva na Slovensku. Návrhy na nominácie za rok 2021 bolo možné prihlasovať v kategóriách Objav / Nález / Akvizícia; Expozícia / Výstava; Publikácia / Periodická tlač; Obnova / Adaptácia; Reštaurovanie; Podujatie; Audiovizia / Multimédia. Západoslovenské múzeum v Trnave nominovalo v kategórii akvizícia Súbor maľovaného nábytku od Heřmana Landsfelda z roku 1928 s príslušenstvom, v kategórii výstava Krehké svety : maľby na skle zo zbierok Západoslovenského



*Poselkyně Starých Příběhův Českých, stav pred reštaurovaním*

múzea, v kategórii publikácia knihu Štefan Cyril Parrák : Život a dielo a v kategórii reštaurovanie Reštaurovanie starých a vzácných tlačí zo zbierok Západoslovenského múzea

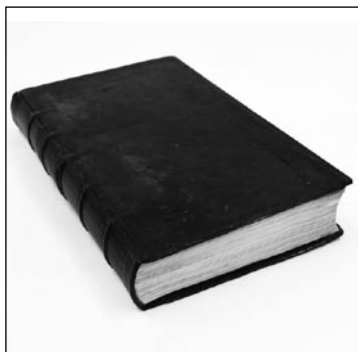
v Trnave. So zreštaurovanými knihami trnavské múzeum postúpilo do užšej nominácie medzi tri najlepšie projekty v danej kategórii. Prezentácií vybraných projektov je každo-

ročne venované tretie číslo časopisu Pamiatky a múzeá, ako aj online priestor a weby vydavateľských organizácií. Slávnostné odovzdávanie ocenení sa uskutočnilo 28. septembra 2022 v rámci Dní európskeho kultúrneho dedičstva. Nositeľov cien v uvedených kategóriách vybrala redakčná rada časopisu v dvojkolovom hlasovaní. Aj keď múzeum v danej kategórii nakoniec nezvítazilo, teší nás postup „do finále“. Je to významné ocenenie našej práce a záchrany kultúrneho dedičstva pre ďalšie generácie.

Múzejný projekt reštaurovania starých a vzácných tlačí vypracoval Milan Ševčík, knihovedec a kurátor historickej knižnice Západoslovenského múzea a samotné reštaurovanie vykonala reštaurátorka Beáta Vojteková pod odborným vedením Marty Bajzíkovej, riaditeľky odboru Ochrany fondov v Slovenskej národnej knižnici. Časť finančných prostriedkov múzeum získalo vďaka úspešnému projektu z Fondu na podporu umenia (program 5.4.1 Odborné ošetrovanie zbierkových fondov) a čiastočne sa na financovanie aj samo spolupodieľalo. Cieľom projektu bolo zreštaurovanie troch zbierkových predmetov – vzácných historických tlačí. Konkrétne išlo o Kroniku Českú, ktorá vyšla v Prahe v roku 1700. Ide o jediný vydanie vzácnnej knihy, čiastočne mapujúcej aj dejiny Uhorska / Slovenska. Toto dielo patrí medzi raritné tlače, na Slovensku evidujeme jediný exemplár. Druhou knihou bolo súborné filozofické dielo Francisca Suáreza s názvom Opera Omnia. Ide o prvé dva zväzky viaczväzkového diela. Vyšli v nemeckom Mainzi v rokoch 1621 a 1623. Aj v tomto prípade trnavské



Suarez, Opera Omnia, stav pred reštaurovaním1



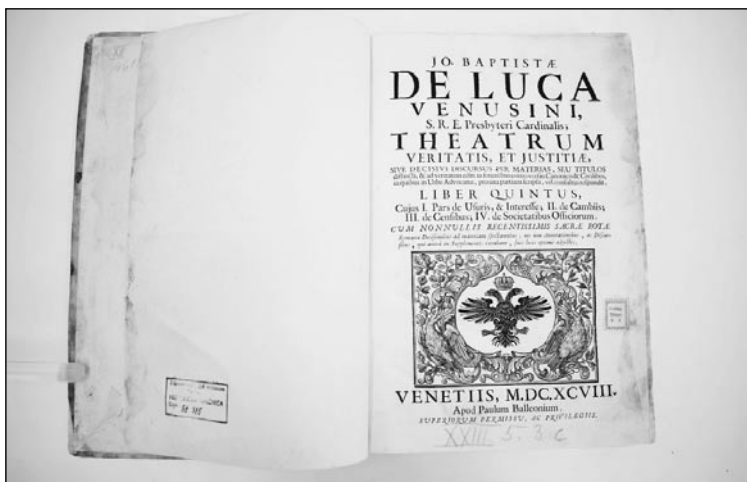
Suarez, Opera Omnia, zreštaurovaná



Suarez, Opera Omnia, stav pred reštaurovaním2



Theatrum Veritatis, et Justitiae, stav pred reštaurovaním



Theatrum Veritatis, et Justitiae, zreštaurovaná

múzeum eviduje jediný známy exemplár na území Slovenska. Treťou knihou bolo právnické dielo autora menom De Luca s názvom Theatrum Veritatis, Et Justitiae, vytlačené v Benátkach v roku 1698. Všetky tri tlače sa nachádzali vo veľmi zlom fyzickom stave, boli napadnuté plesňou, zatečené, papier bol krehký a rozpadal sa, mali zničenú pôvodnú väzbu a rozpadnutý chrbát.

Reštaurovaním starých a vzácných tlačí ohrozených nenávratným poškodením ide o záchranu nášho i svetového kultúrneho dedičstva, jeho zachovanie pre ďalšie generácie i sprístupnenie súčasným bádateľom. Preto sme radi, že sa nám darí zachraňovať staré knihy v projektoch reštaurovania a následná účasť vo finále udeľovania výročných cien je iba akousi „čerešničkou na torte“. ■

*Mgr. Radoslava Ristovská, PhD., Katedra histórie, Filozofická fakulta Trnavskej univerzity*

## Poľovnícke zábavky šľachty v okolí Trnavy.....

**Poľovačky patrili medzi tradičnú a zaužívanú zábavu členov šľachtickej spoločnosti. Typické boli šľachtické sídla so stenami plnými trofejí ulovených zvierat. Nešlo pritom o žiadnu romantickú predstavu. Módnymi sa stávali netypické oblasti a dovtedy nevyužívané revíre. Mnohí šľachtici za možnosťou lovu dokonca neváhali cestovať do zahraničia a prešli tak kus Európy či Afriku.<sup>1</sup>**

„Poľovačky sa v 19. storočí stali spolu s loveckými výpravami do zahraničia a jazdeckým jedným zo statusových symbolov aristokracie, keďže sa s ich aktívnym pestovaním spájali vysoké finančné náklady.“<sup>2</sup> Situácia sa nezmenila ani na konci 19. či v 20. storočí, výnimkou neboli ani chotáre rozprestierajúce sa v okolí Trnavy. Všeobecne známa bola skutočnosť, že veľkým milovníkom zveri a poľovačiek boli gróf Rudolf I. Chotek (1822 – 1903) spolu so svojim synom Rudolfom II. Chotekom (1870 – 1921), ale okrem nich tu mali rozšírené poľovné revíry aj Pálfiovci z Červeného Kameňa a Smoleníc či ďalšie šľachtické rody. Medzi desiatku majiteľov najväčších poľovných revírov v Malých Karpatoch v roku 1910 patrili nielen Pálfiovci (Mikuláš Pálfi, Ján Pálfi st., Jozef Pálfi st., Ján Pálfi ml. či palfiovský seniorát), ale tiež knieža Christian Hohenlohe, gróf Ludovít Karolí či gróf Michal Esterházi. Na prvom mieste bol Mikuláš Pálfi s 57 800 hektármi poľovných revírov. Poľovné revíre v Malých Karpatoch boli vyhľadávané, za čo vďaka najmä svojim majiteľom, ktorí ich od 60. rokov 19. storočia systematicky zaplňali zverou.<sup>3</sup> Poľovačka bola ob-



Obytné priestory na poschodí kaštiela v Dolnej Krupej, zdroj: <https://kastieldolnakrupa.sk/kastiel#gallery-6>

ľúbenou záležitosťou aj grófa Jozefa Pálfiho st. z Červeného Kameňa (1853 – 1920), ktorý sám takto poľovačky za hranicami monarchie a Európy v mladosti absolvoval. Počas týchto ciest sa mu podarilo uloviť antilopy, byvoly, rôzne druhy vtáctva, ale aj exotické zvieratá ako krokodíla či leoparda.<sup>4</sup> Poľovačky, aj keď by sa tak mohlo zdať, neboli vyhradené len pre mužov, naopak, zúčastňovali sa ich aj ženy, o čom svedčia i záznamy v návštevnej knihe kaštiela v Dolnej Krupej, ktorá bola vedená od roku 1891, či

v denníkoch grófký Lucie Pálfiovej. Jedna zo zaznamenaných poľovačiek sa v Dolnej Krupej uskutočnila 18. a 19. novembra 1892, pričom výsledkom bolo ulovených 545 zajacov a 31 jarabíc v prvom dni lovu a 120 zajacov a 7 jarabíc v sobotu 19. novembra. Lovu sa zúčastnili grófi Jozef a Anton Zičovci, Karol Esterházi či Rudolf Čáki.<sup>5</sup> Možno z toho usudzovať, že poľovačky sa neusporadúvali len za cieľom samotného lovu, ale išlo o významné spoločenské udalosti za účasti príbuzných, priateľov a známych.<sup>6</sup>

1 HUPKO, Daniel – JANÁČKOVÁ, Ivana – TIHÁNYI, Jozef. Koniec starých čias. Komárno : KT, 2011, s. 89.

2 HUPKO, Daniel. Poľovníctvo na veľkostatkoch Smolenice a Chtelnica (prvý pokus o prehľad). In Prameny a studie, č. 59, 2016, s. 127.

3 HUPKO, Poľovníctvo na veľkostatkoch Smolenice a Chtelnica (prvý pokus o prehľad), s. 129–130.

4 HUPKO – JANÁČKOVÁ – TIHÁNYI, Koniec starých čias, s. 89–90.

5 Slovenský národný archív v Bratislave (ďalej SNA BA), Fond Brunschwick-Chotek, Dolná Krupá, Návštevna kniha kaštiela v Dolnej Krupej, šk. č. 234, inv. č. 594, s. 27.

6 HUPKO – JANÁČKOVÁ – TIHÁNYI, Koniec starých čias, s. 90.

Ďalšia z poľovačiek je doložená zo 6. až 8. decembra 1893 a účastníkmi boli Ilona a Gábor Kendefiovcí (Kendeffy), Ilona Odescalchi-Zičiová (Zichy) s manželom grófom Kazimírom Ziči, manželský pár Pavol Odescalchi a Etelka Odescalchi-Andrášiová či Karol Draškovič (Draskovics). Podarilo sa im chytiť 498 zajacov a 5 jarabíc.<sup>7</sup> Aj šľachticné z radov Pálfiovcov patrili k obdivovateľkám loveckých zábav. Tou bola Blanka Pálfiová, rod. Batániová (Batthyan) (1871 – 1846), manželka grófa Vojtecha Pálfiho (1858 – 1924), keď sa aj Červený Kameň na jeseň stával centrom loveckých zábav.<sup>8</sup> Ďalšia poľovačka, opäť u Chotekovcov, sa uskutočnila v októbri 1894, pričom bola pre poľovníkov mimoriadne úspešná, lebo sa im podarilo chytiť 803 zajacov, 13 jarabíc a 18 bažantov. Zúčastnili sa jej nielen Pálfiovci, ale aj Čákiovci a Esterháziovci.<sup>9</sup> Trojdnovej poľovačky z novembra 1897 (8. – 10. november) sa zúčastnili Feri Schell, Gábor Kendefi, Karol Esterházi, Edmund (Ödön) Pálfi, Edmund (Ödön) Čáki a ďalší.<sup>10</sup> V októbri 1899 sa počas poľovačky podarilo chotekovským urodzeným hosťom uloviť spolu 1 094 zajacov, 80 jarabíc a 96 bažantov, známe sú aj údaje z novembra 1900 (729 zajacov, 82 bažantov, 23 jarabíc a 1 srna), z októbra 1902 (731 zajacov, 60 bažantov a 50 jarabíc), z októbra 1903 (54 zajacov, 6 bažantov, 6 jarabíc a 3 sluky), z novembra 1904 či decembra 1908, pričom táto posledná poľovačka bola



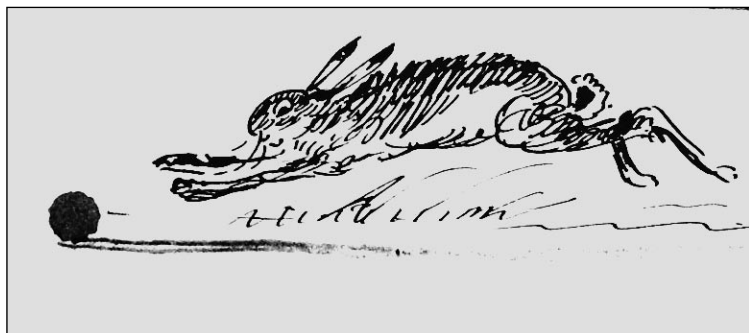
Titulná stránka poľovníckych novín *Jagd-Zeitung* z 15. októbra 1864, zdroj: Österreichische Nationalbibliothek označená ako veľký neúspech. Mimoriadne úspešným v oblasti lovu bol pre Rudolfa Choteka rok 1899, keď sa mu na jeho dolnokrupskom veľkostatku podarilo uloviť osem jeleňov vrátane jedného silného šestnástoráka.<sup>11</sup> Aj Pálfiovci mali svoje zvyky, čo sa týka poľovačiek. Z denníka grófkya Lucie Pálfiovej vieme o poľovačkách v rokoch 1898, 1900, 1901, 1908 a 1909. Konali sa v zime a zrejme išlo o nejakú rodinnú tradíciu, pričom sa ich zúčastňovali najmä rodinní príslušníci – Pálfiovci, Wilczekovci či Rudolf Stillfried. Novoročná poľovačka v roku 1900 sa začala 4. januára, keď gróf Jozef Pálfi st. a jeho dvaja švagrovia Rudolf Kinský a Karol Stubenberg-Nimptsch v Cerovej zastrelili štyroch diviakov. V piatok 5. januára sa k nim pridali aj ich manželky Mária

Kinská a Paulína Stubenberg-Nimptsch, úlovok však nemali žiadny. Poľovačka pokračovala aj na Troch kráľov. V roku 1909 bola páfiovská novoročná poľovačka kratšia, okrem Jozefa Pálfiho sa jej zúčastnil jeho brat Ján Pálfi ml. a gróf Karol Stubenberg-Nimptsch so synovcom Jozefom, či grófi Esterházi, Trauttmannsdorf a Szapáry, baróni Stillfried a Steiger či vtedajší bratislavský župan Dionýz Bittó so svojím švagrom a ako posledný sa k skupine pridol dolnokrupský gróf Rudolf II. Chotek. Poľovačka trvala od 4. do 8. januára 1909 a poľovalo sa v revíri v Naháci a v Lošonci.<sup>12</sup> Lošonec spadol práve pod smolenické panstvo. V novoveku bol vlastníkom spočiatku šľachtický rod Erdödiovcov (Erdödy), ale v roku 1777 prevzal zadlžený erdödiovský majetok Ján Pálfi za sumu 300 000 zlatých a k tomu 50 000 zlatých úrokov. Synom grófa Jána Pálfiho bol František Pálfi (1780 – 1852), ktorý začiatkom 19. storočia kúpil boilerázske panstvo a pripojil ho k tomu smolenickému. Pálfiovci držali panstvo vo svojom vlastníctve až do roku 1945.<sup>13</sup> Gróf Rudolf I. Chotek bol vášnivým poľovníkom, čítal poľovnícke noviny *Jagd-Zeitung*, vychádzajúce v rokoch 1858 až 1916 vo Viedni, pričom v roku 1864, v októbrovom čísle, bol uverejnený list, ktorý gróf Chotek adresoval redakcii novín, aby spresnil informácie o love na kamzíky, o ktorom noviny predtým písali. Cieľom grófa Choteka bolo upresniť údaje

7 SNA BA, Fond Brunswick-Chotek, Dolná Krupá, Návštevná kniha kaštieľa v Dolnej Krupej, šk. č. 234, inv. č. 594, s. 36.  
 8 HUPKO – JANÁČKOVÁ – TIHÁNYI, Koniec starých čias, s. 90.  
 9 SNA BA, Fond Brunswick-Chotek, Dolná Krupá, Návštevná kniha kaštieľa v Dolnej Krupej, šk. č. 234, inv. č. 594, s. 41.  
 10 SNA BA, Fond Brunswick-Chotek, Dolná Krupá, Návštevná kniha kaštieľa v Dolnej Krupej, šk. č. 234, inv. č. 594, s. 51.  
 11 *Jagd-Nachrichten*. In (Neuigkeits) Welt Blatt, roč. 26, č. 249, 31. október 1899, neočíslované strany.  
 12 HUPKO, Poľovníctvo na veľkostatkoch Smolenice a Chtelnica (prvý pokus o prehľad), s. 141-142.  
 13 LOPATKOVÁ, Zuzana. Historický vývoj v novoveku. In Lošonec. Dejiny obce. Lošonec : Obecny úrad, 2002, s. 102-103.



o počte kamzíkov, ktoré sa mu podarilo uloviť. Išlo o 11 ulovených zvierat, pričom na rozdiel od ostatných, ako uviedol, on sám mal dobrý vietor.<sup>14</sup> O grófovi Chotekovi však vieme nielen to, že miloval lov, ale vo všeobecnosti mal rád starostlivosť o zver. To je prípad aj ďalších uvedených šľachticov. Neustále zbieral nové skúsenosti a vzdelával sa v tejto oblasti. A týkalo sa to nielen jeho majetku v Dolnej Krupaj, ale aj majetkov, ktoré vlastnil vo Futaku a Čereviči, na území dnešného Srbska. Na svojich majetkoch dokonca nechal odstrániť dravú zver, medzi inými aj vlkov.<sup>15</sup> Už od mladosti chodieval loviť aj do revírov svojich šľachtických priateľov, najčastejšie Pálfiovcov, ležiacich v chotári Smoleníc, Neštichu, Lošonca, Bolerázu či Bukovej. Jeho poľovnícka vášeň ho stála nemalé peniaze, lebo zver nielen lovil, ale sa o ňu aj staral, zabezpečoval jej potravu v zime a zachované odhady škody a kvitancie svedčia o tom, že gróf pravidelne uhrádzal škody, ktoré zver spôsobila na poliach, ale aj na lúkach či vinohradoch tamojších obyvateľov. V sobotu 17. mája 1851 bol vyhotovený odhad škody spolu na 204 zlatých. Škodu spôsobila zver na poliach v lošonskom chotári, v častiach Ve Vysadach, Na Pustákoch, Záhumenice, Pod Jahodníkom, Pod vinohrady, V Zavrišlach, Pustáky, Chalupári pri Chotári a Záhradky. Škoda sa týkala spolu stoosemdesiatich dvoch



*Kresba zajaca z návštevnjej knihy kaštieľa v Dolnej Krupaj z jesene 1894, zdroj: Slovenský národný archív v Bratislave*

ľudí, pričom najnižšia odhadnutá škoda pre jednotlivca bola v sume 12 grajciarov, najväčšiu škodu v hodnote štyroch zlatých utrpel Pavel Polák z časti Ve Vysadach.<sup>16</sup> „Šacovníci“ odhadli škodu spôsobenú zverou spolu na 35 zl. 30 gr. a doklad z 5. júna 1852 podpísal, resp. krížikom označil lošonský richtár Ján Palkovič a dvaja prisažní Ján Heško a Jozef Guldan.<sup>17</sup> Obyvateľovi Smoleníc Františkovi Schullingerovi, ktorý mal v prenájme polia v Kostolnom Sade, kde mohla byť zasiata tak polovica merice jačmeňa, ktorý zajace zožrali, bola v júli 1853 odhadnutá škoda na 13 zlatých.<sup>18</sup> V Lošonci bol 14. mája 1852 vyhotovený odhad „škodi učineng od Zveri na Rolách w Chotári Lossonském“, kde bolo uvedené, že škoda bola spôsobená spolu až tristo ôsmim tamojším obyvateľom, najviac, až 58, ich bolo z chotárnej časti Za wrchnú cestu, pričom celková škoda bola vyčíslená na sumu 439 zl. 37 gr. Podpísali a krížikmi opatrili tento dokument štyria prisažní z Horných Orešian, a to Matej Poláček,

Pavel Hodulík, Štefan Domanička a Juro Oscitý.<sup>19</sup> Podobný odhad, ale v Smoleniciach, bol vyhotovený aj v máji 1860, kde bola sto ôsmim tamojším obyvateľom odhadnutá škoda, spôsobená v obilí na poliach zverou, na súhrnnú sumu 122 zl. 40 gr. Dvojicou odhadcov boli Martin Srnka a Ján Vajsabel.<sup>20</sup> Dolnokrupský richtár Imrich Mráz podpísal 17. septembra 1861 kvitanciu pre grófa Choteka na sumu 100 zlatých, ktoré gróf uhradil za škody spôsobené zverou na majetkoch tamojšieho obyvateľstva. Ďalšie takéto kvitancie uhrádzal gróf Chotek na sumu 500 zlatých či 150 zlatých v oboch prípadoch na škody spôsobené v smolenickom chotári, a to v rokoch 1860 a 1861, príp. na sumu 50 zlatých ešte v roku 1854.<sup>21</sup> Gróf Chotek platil aj za možnosti loviť v cudzích poľovních revíroch, v tomto prípade ide o pálfiovský revír v Boleráze, kde za sumu 57 zl. 75 gr. mohol loviť v čase od 1. mája do konca októbra 1865. Podobne zaplatil za možnosť lovu aj v Neštichu, ktorý tiež patril Pálfiovcom,

14 Jagd-Zeitung, roč. 7, č. 19, 15. október 1864, s. 611.

15 Gróf Chotek-Család, In Szalon ujsád, december 1900, s. 10.

16 SNA BA, Fond Brunswick-Chotek, Dolná Krupá, Odhad škody, šk. č. 223, inv. č. 579, s. 8-9.

17 SNA BA, Fond Brunswick-Chotek, Dolná Krupá, Odhad škody, šk. č. 223, inv. č. 579, s. 1.

18 SNA BA, Fond Brunswick-Chotek, Dolná Krupá, Kvitancia, šk. č. 223, inv. č. 579, s. 27.

19 SNA BA, Fond Brunswick-Chotek, Dolná Krupá, Kvitancia, šk. č. 223, inv. č. 579, s. 28-31.

20 SNA BA, Fond Brunswick-Chotek, Dolná Krupá, Kvitancia, šk. č. 223, inv. č. 579, s. 33-34.

21 SNA BA, Fond Brunswick-Chotek, Dolná Krupá, Kvitancia, šk. č. 223, inv. č. 579, s. 35, 39-40, 44.

kde mohol loviť od 1. augusta 1865 do konca januára 1866. Takéto platby uskutočňoval gróf Chotek už skôr, zachovaná je kvitancia na sumu 357 zl. 75 gr. zaplatená za možnosť lovu v Smoleniciach a Boleráze na obdobie šiestich mesiacov, a to od 15 novembra 1859 do 15. mája 1860. Za lesný úrad grófa Jána Pálfiho potvrdenie vystavil a podpísal Adolf Elczenbaum. Ešte vyššiu sumu, 473 zl. 50 gr., zaplatil gróf Chotek Lesnému úradu v Smoleniciach ako druhú polovicu nájomného za možnosť loviť v tamojších revíroch, v novembri 1862.<sup>22</sup>

Ako už bolo uvedené, gróf sa o zver aj staral. Zachovaný je záznam z januára 1861, keď predal istý Florián Kormút krmovinu pre zver za 4 zlaté 40 grajciarov, ktoré prijal od hornoočesanského poľovníka.<sup>23</sup> Kaštieľ v Dolnej Krupej bol za čias grófa Rudolfa II. Choteka (1870 – 1921) typickým veľkopanským vidieckym sídlom. Steny na poschodí boli plné jelenieho, srnčieho či muflónieho parožia a trofejí z diviny. Už za čias jeho otca bola jedna z miestností v kaštieli vyčlenená ako poľovnícky salónik so zbierkou dvadsiatich dvoch medirytín s poľovníckymi výjavmi, autorom ktorých bol Johann Elias Ridinger. Samozrejme, nechýbali ani početné strelné zbrane, o ktoré sa gróf príkladne staral.<sup>24</sup>

Vychýrené poľovačky sa konávali aj v kaštieli v Palárikove, ktorý patril grófovi Ľudovítovi Károlimu, kde sa schádzali najlepší poľovníci z monarchie.<sup>25</sup> Aj Rudolf II. Chotek venoval veľa



Markíz Alessandro Pallavicino ml. (1936 – 2020) kŕmi daniela v Dolnej Krupej, 40. roky 20. storočia. Zdroj: Súkromný archív Stanislava Petráša

času svojim záľubám, medzi ktorými zaujímala poľovačka popredné miesto. Čas trávil potulkami po svojich revíroch a poľovačiek sa zúčastňoval nielen v Krupej či na svojich majetkoch vo Futaku, ale tiež na okolitých pálfiovských revíroch – v Smoleniciach, Lošonci, Naháci či Horných Orešanoch, všade, kam ho pozvali. Na revanš pozýval svojich priateľov na poľovačky do Krupej aj on sám. Okrem lovu sa venoval aj chovu danielov v rozľahlej zvernici, ktorá sa nachádzala neďaleko dolnokrupského kaštieľa, staral sa aj o srnčiu a vysokú zver a Rudolfovi predkovia založili v Dolnom Háji aj bažantnicu.<sup>26</sup>

Oblúba v poľovačkách medzi predstaviteľmi šľachty sa nezmenila ani po páde monarchie a vzniku prvej Československej republiky. Ich život sa síce trvalo zmenil, ale voľné chvíle

radi trávil podľa zaužívaných zvyklostí. Kým kaštieľ v Dolnej Krupej už v medzivojnovom období slúžil len ako prázdninové sídlo pre rodiny posledných dvoch majiteľiek – Márie Schönbornovej, vyd. markízy Pallavicino (1897 – 1992), a Johany Schönbornovej, vyd. Breitenfeld (1899 – 1992) a záznamy o organizovaní poľovačiek z tohto obdobia už nemáme, na Červenom Kameni sa poľovačky konávali aj za čias jeho vlastníctva posledným z majiteľov, grófom Karolom Pálfiom (1905 – 1992). Jeho staršiemu bratovi, grófovi Petrovi Pálfiemu (1899 – 1987), sa v lesoch Malých Karpát podarilo v roku 1938 uloviť jeleňa štrnásťročného. Karol Pálfi si ulovenú zver aj značil svojím monogramom, miestom a dátumom, kedy sa lov uskutočnil. Takto sa dajú pekne lokalizovať miesta, kam chodieval gróf Pálfi na poľovačky a nájdu

22 SNA BA, Fond Brunswick-Chotek, Dolná Krupá, Kvitancia, šk. č. 223, inv. č. 579, s. 13, 14, 25, 51.

23 SNA BA, Fond Brunswick-Chotek, Dolná Krupá, Kvitancia, šk. č. 223, inv. č. 579, s. 415.

24 PETRÁŠ, Stanislav. Kaštieľ Dolná Krupá. Dolná Krupá: Obecný úrad, 1999, s. 57.

25 HUPKO – JANÁČKOVÁ – TIHÁNYI, Koniec starých čias, s. 93.

26 PETRÁŠ, Kaštieľ Dolná Krupá, s. 100.

27 Ide o pôvodne panstvo Dobrá Voda.

sa tam domáce lokality ako Chtelnica,<sup>27</sup> Dolná Krupá, Malacky, ale aj zahraničné revíry, v ktorých lovil.<sup>28</sup>

Každý moderne a rozumne zmýšľajúci šľachtic si musel uvedomiť, že z revíru nemôže len brať, ale treba do neho aj investovať. Šľachtici preto investovali nielen svoj čas, ale aj financie do starostlivosti o poľovné revíre a tamojšiu zver.

28 HUPKO – JANÁČKOVÁ – TIHÁNYI, Koniec starých čias, s. 92, 94.

A aj keď v modernej súčasnej spoločnosti sú poľovačky vnímané skôr ako prežitok a zabíjanie bez viditeľnej starostlivosti, len vďaka uvedomelým šľachticom, akými boli Pálfiovci, Chotekovci, Károliovci a ďalší, boli mnohé, dovtedy takmer vyhubené druhy zvierat v tu najších lesoch cielene chované, zachránené a ich počet rapídne narastal. ■

*Markíz Alessandro Pallavicino st. (1898-1965) so srncom – nedatované, nelokalizované. Zdroj: Súkromný archív autorky*



*PaedDr. Simona Jurčová, Západoslovenské múzeum v Trnave*

## Trnavský lekárnik Jozef Schuster

**Jozef Schuster<sup>1</sup> (30. 4. 1783 – 2. 9. 1849) bol majiteľom lekárne U čierneho medveďa v Trnave na námestí, kde pôsobil najmä v prvej polovici 19. storočia. Spomínajú ho takmer všetky novodobé štúdie, ktoré sa zaoberajú dejinami lekární a zdravotníctva v Trnave. Nie tak často sa však stáva, že profil jedného z mešťanov pred dvesto rokov doplní autentický dobový text, ktorý odhalí jeho výnimočnosť a zásluhy v dobe, v ktorej žil. Máme šťastie, že práve o trnavskom lekárnikovi sa objavil takýto text v kalendári z roku 1847.**

Jozef Schuster sa narodil 30. apríla 1783 v rodine lekára v Trnave. Jeho otec Carl Schuster<sup>2</sup> bol pôvodne vrchný lekár v c. k. Berlichingen Kyrassier regimente<sup>3</sup>, neskôr zamestnaný v chlap-

čenskej škole.<sup>4</sup> Po odchode z vojenskej služby do civilu sa venoval nasledujúcich šesťdesiat rokov súkromnej lekárskej praxi v Trnave. Okrem iného študoval pravé kiahne (variola)

u známeho lekára prof. Spillmanna a sám úspešne zaočkoval niekoľko urodzených dám proti tejto infekčnej chorobe.<sup>5</sup> V zbierke Západoslovenského múzea je uložená listina – tlač

1 V dobovej tlači uvedený aj ako Joseph Carl Schuster, s druhým krstným menom po otcovi.

2 Jeho otec bol Carolus Iosephus Schuster- chirurgus, matka Catharina Rajtmayer (aj Rajdmajer). Mladší brat Carolus Iosephus sa narodil 14.11.1789, mal aj sestru Annu Máriu. In Matriky online: [www.famillyse-arch.org](http://www.famillyse-arch.org).

3 cisársko-kráľovskom jazdeckom regimente, od r. 1766 bol regiment vedený poľným maršalom Max Emanuel Freiherr von Berlichingen, neskôr s názvom Dragoner-Regiment Nr. 9

4 Vzdelávacia inštitúcia – Knaben Institute-angestellt, ktorá pôsobila od čias cisára Jozefa II.

5 Spomínajú sa grófká Bayersberg v r. 1792 a neskôr i grófký Bellegarde. Rakúsky kalendár, s.43.



*Lekáreň U čierneho medveďa bola v tretom dome od mestskej veže, fotografia okolo r. 1950, zdroj: ZsM*

kombinovaná s rukopisom. Ide o cestovný pas pre trnavského chirurga Karla Jozefa Schustera, jeho ženu Katarínu a synov Jozefa a Karola, dcéru Máriu Annu a slúžku Alžbetu Korošových. Pas potrebovali ako úradný dokument k ceste na návštevu príbuzných v Štajerskom Hradci (Graz). Listina z r. 1791 je podpísaná trnavským mestským právnikom Františkom Kanovičom.<sup>6</sup>

Podľa staršej štúdie E. Schwarca o trnavských lekárnikoch bol Jozef Schuster ako trnavský lekárnik v dostupných dokumentoch zaznamenaný v rokoch 1817 – 1833 a v r. 1835.<sup>7</sup> V rokoch 1827, 1833 a 1835 sa v jeho lekárni U čierneho medveďa konali vizitácie, v poslednej je uvedené: „Lekáreň U čierneho medveďa vedie lekárnik Jozef Schuster, Trnavčan, päťdesiatročný katolík, promován v Pešti r. 1805, znalec miestnych jazykov. Lekáreň vedie vzorne od r. 1806. V jeho lekárni pracuje Martin Obst, rodák z Kráľovca promován v Pešti r. 1830, František Schwertzinger, Trnavčan promován vo Viedni r. 1832, Ferdinand Pröbstl a Adolf Jahn....“<sup>8</sup> V listinách a protokoloch Spolku trnavských ostrostrelcov sa nachádzajú dokumenty z r. 1842, kde vystupuje Joseph Carl Schuster – lekárnik ako veliteľ, ktorý listiny podpisoval.<sup>9</sup>

Na základe zdigitalizovaných tlačí a periodík, ktoré sú postupne zverejňované na rôznych portáloch, je možné dostať sa dnes online k dobovým dokumentom. Jedným z nich je



Lekáreň na námestí v medzivojnovom období, výrez z dobovej pohľadnice, zdroj: ZsM

aj Rakúsky kalendár z r. 1847, v ktorom sa nachádza medailón trnavského lekárnik Jozefa Karla Schustera. Text nám odкрýva nielen už spomínané rodinné zázemie, ale aj podrobný popis jeho vojenskej služby v poľných lekárňach. Z prekladu textu vyberáme: „Jozef Karl Schuster študoval na gymnáziu v Trnave, rok sa učil po maďarsky u piaristov vo Vezpréme a následne študoval farmáciu. V r. 1796 po učňovských rokoch a ďalšom jednoročnom štúdiu v Trnave a Raabe, vstúpil v r. 1800 (pre veľký nedostatok poľných lekárni) do c. k. poľnej lekárne pod vedením c. k. dvorného a poľného lekárnik, ria-



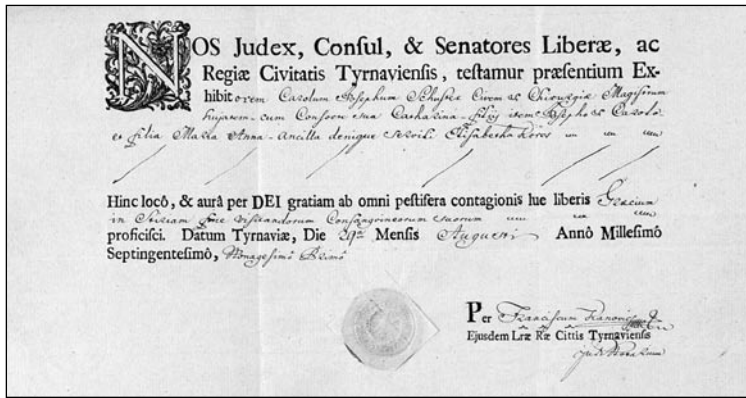
Titulný list rakúskeho kalendára z r. 1847, zdroj internet

6 Listina evid. č. 05671, zbierkový predmet ZSM

7 SCHWARC, Emil. Počiatky lekárni v Trnave. In . ŠIMONČIČ, Jozef. Trnava Okres a mesto, ONV Trnava, 1980, s.305 – 324.

8 ŠIMONČIČ, Jozef. 1998. Mojej Trnave : K dejinám Trnavy a okolia. Trnava : B-print, 1998. 424 s. ISBN 80-967935-1-9., s. 93

9 JURČOVÁ, Simona. 2008. Spolok trnavských ostrostrelcov. Burger uniformierte Scharf-Schützen Compagnie der Königl.Freystadt Týrnau. In Novinky z radnice, Trnava, 2008. Roč. 19, č. 7 – 8. ISSN 1339-8989, s. 21 – 25.



*Cestovný doklad pre rodinu Schusterovú a ich slúžku na cestu do Grazu z r. 1791, zdroj: zbierkový fond ZsM, evid. č. 05671.*

diteľa a dvorného radcu Leitnera. Prešiel službou vo viacerých poľných lekárňach a podieľal sa aj na zriadení poľnej nemocnice.<sup>10</sup>

Po uzavretí mieru Schuster požiadal o prepustenie z poľnej lekárne a venoval sa do r. 1803 ešte ďalšiemu štúdiu v Novom Sade<sup>11</sup> a Pešti<sup>12</sup>, kde zložil aj doktorské skúšky. Usadil sa v r. 1806 v rodnom meste Trnava, kde kúpil lekáreň. V lekárenskej praxi sa venoval inováciám, napr. po skúsenostiach s pacientmi predávkovanými opiom s následnou otravou vynášiel presnejšie kvapkadlo. K predávkovaniu opiovou tinktúrou dovedty prichádzalo aj nepresnosťou objemu kvapiek, pretože neexistovala pomôcka na dávkovanie. Jeho nové skle-

nené kvapkadlá boli vychválené úradmi doma i v zahraničí. Tiež sa mu po mnohých pokusoch spolu s garbiarskym majstrom Jozefom Stegerom podarilo ovplyvniť priebeh jedne z chorôb svalstva.<sup>13</sup> Za tieto všeobecne prospešné zásluhy pre ľudí bol ocenený v r. 1821 Jeho Veličenstvom Františkom I. zlatou čestnou medailou.

Popri verejnoprospešnej činnosti bol tiež aktívny vo svojom rodnom meste Trnave, kde pracoval vo viacerých dobročinných organizáciách, prispel na stavbu mestského divadla, podieľal sa na zväčšení občianskej strelnice, na novej úprave Promenády, zakúpil rámy a sklo pre kresliarsku školu. Podieľal sa aj na zriadení Cirkevného hudobného spolku, pánskeho

10 V novembri bol preradený do c. k. vojenskej nemocnice v meste Enns v Rakúsku k správcovi lekárne Horváthovi. Po krátkom pobyte bol znova preradený do vojenskej nemocnice č. 4 v obci Garsten pod vedením c. k. poľných štábných lekárov Mayersfelda a Weissmana st. Po iba par týždňoch služby došlo po porážke v bitke pri Hohenlinden k ústupu armády. Po presune zranených odcestoval lekár Weissman, aby mohol včas zariadiť lekáreň. Jozef Carl Schuster musel s kolegom Suchim splniť ťažkú úlohu presunúť poľnú lekáreň vo veľmi ťažkých podmienkach, keď boli hlavné cesty plné kolón a artilérie. Lekáreň prevážali na 14 vozoch po vedľajších cestách, aby zachránili tento cenný tovar. Po mnohých okľukách a namáhavých pochodoch cez deň i v noci sa im podarilo lekáreň presunúť cez Tulln do Neuaigenu (Tulln an der Donau, Neuaigen- obec pri Tullne, Rakúsko.), kde neskôr inštalovali poľnú nemocnicu č. 4 z Prešporku. In Rakúsky kalendár, s.44

11 Peterwardein/ Petrovaradín,

12 Alt Ofen / Obuda

13 Spomína sa, že s použitím kyseliny Acetum lignorum alebo Acidum pyroliginosum

## Ľudia a udalosti.....

■ **1. 11. 1777** – V Trnave sa uskutočnilo slávnostné otvorenie Kráľovskej akadémie (245. výročie).

■ **2. 11. 1942** – V Trnave sa narodila speváčka populárnych piesní a tanečníčka EVA KOSTOLÁNYIOVÁ, ktorej v r. 2010 bola udelená Cena TTSK in memoriam za rozvoj populárnej hudby, o rok neskôr Uznanie za zásluhy o rozvoj a reprezentáciu mesta Trnava a jej meno nesie aj jedna z ulíc v Trnave (80. výročie).

■ **2. 11. 1997** – V Báhoňi umrel historik, bibliograf a odborný publicista VENDELÍN JANKOVIČ, rodák z Cífera, ktorý pôsobil aj v Trnave, kde mu roku 2005 udelili Cenu mesta Trnava in memoriam (25. výročie).

■ **4. 11. 1902** – V Trnave umrel hudobný skladateľ, organista a učiteľ spevu ALOJZ HENNIG, bratanec Franza Liszta, predstavený rehoľného domu v Trnave, ktorý pri jezuitskom Kostole najsv. Trojice založil a viedol chrámový zbor Cantica Sacra Tyrnaviae (120. výročie).

■ **4. 11. 2012** – V Trnave slávnostne odhalili pamätnú tabuľu blahoslavenému TITUSOVI ZEMANOVI, saleziánskemu kňazovi a bývalému profesorovi chémie na biskupskom gymnáziu, ktorý bol za komunizmu prenasledovaný a zomrel na následky mučenia a väznenia v roku 1969 (10. výročie).

■ **5. 11. 2017** – V Trnave umrel dramaturg, scenárista a režisér MIKULÁŠ FEHÉR, riaditeľ Divadla pre deti a mládež



## Ľudia a udalosti

a neskôr Trnavského divadla, ktorému v roku 2018 udelili Cenu mesta Trnavy in memoriam (5. výročie).

■ **8. 11. 1992** – V Trnavskom divadle uskutočnila slávnostná inaugurácia novodobej Trnavskej univerzity (30. výročie).

■ **9. 11. 1642** – V Trnave umrel ostrihorský arcibiskup IMRICH LÓŠI, mecén kníhtlače a cirkevného školstva, ktorý venoval 30 tisíc zlatých na základinu pre zriadenie Právnickej fakulty na Trnavskej univerzite (380. výročie).

■ **9. 11. 1947** – V Trnave slávnostne odhalili pamätník židovským spoluobčanom, ktorí zahynuli počas 2. svetovej vojny (75. výročie).

■ **11. 11. 1947** – V Nových Zámkoch sa narodil lekár IVAN PETER STYK, ktorý pôsobil ako obvodný lekár a riaditeľ nemocnice v Trnave, kde aj umrel (75. výročie).

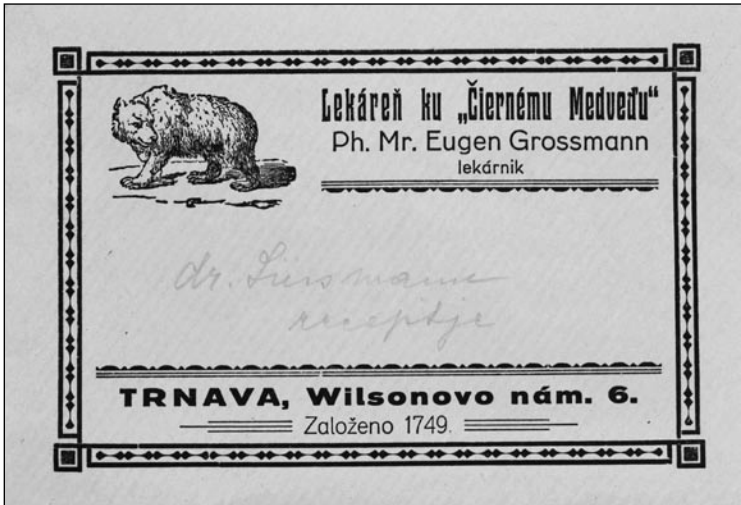
■ **13. 11. 1987** – V Trnave umrel apoštolský administrátor trnavský, biskup a arcibiskup in memoriam JÚLIUS GÁBRIŠ, profesor gymnázia v Trnave, kde mu roku 1997 udelili Čestné občianstvo mesta in memoriam a jeho meno nesie aj jedna z ulíc (35. výročie).

■ **17. 11. 2017** – Začalo vysielat Trnavské rádio (5. výročie).

■ **20. 11. 1577** – Prepošt ostrihomskej kapituly MIKULÁŠ TELEGDI zakúpil vo Viedni zariadenie staršej tlačiarne, ktorú potom umiestnil vo vlastnom dome v Trnave a tam zriadil prvú tlačiareň



Obálka na recept z lekárne U čierneho medveďa od lekárnik Karola Hafeschera zo začiatku 20. storočia, zdroj: zbierkový fond ZsM



Obálka na recept z lekárne U čierneho medveďa od lekárnik Eugena Grossmanna

klubu Kasíno, škôlky, stavbe Župnej nemocnice, ale aktívne pomáhal aj pri organizovaní koncertov a divadelných predstavení.“

Napokon máme ešte jeden záznam o lekárnikovi Schusterovi, a síce dobovú výpoveď rakúskeho turistu, ktorý 19. a 20. augusta 1830 navštívil Trnavu a osobne sa s lekárnikom stretol. Po návrate z cesty tento turista – cestovateľ Jozef Adalbert Krickel spísal svoje cestovateľské zážitky a malú časť textu venoval aj stretnutiu s lekárnikom Schusterom,

ktoré bolo preňho očividne kurióznym zážitkom. Schuster bol v Trnave verejne známa osobnosť, v čase stretnutia bol takmer päťdesiatnik a zaoberal sa i zbieraním rôznych kurióz a historických artefaktov. Lekárnikova zbierka bola uložená v miestnosti v mestskej veži a časť aj v jeho dome. Zozbierané predmety zrejme rád predstavoval návštevníkom. „Okrem zlatých a strieborných mincí sa tu nachádzali unikátne bronzové rímske, grécke, turecké mince. Ďalej tu boli antické predmety, medzi

ktorými vynikal domáci bôžik s krásnou muskulatúrou, veľké mušle, minerály, mnoho zlatých a solných kryštálov, rozličné nástroje zo soli a zo železa, prírodopisný kabinet so všetkým domácim vtáctvom z Uhorska, zbierku vtáčích vajčiek, klobúk pastiera koní s dierou od blesku, turecké zbrane, šable a pasy (fermany), zbierku starých mincí nezvyčajných tvarov, staré rukopisy z 15. a 16. storočia, pápežskú bulu z roku 1682, list z Číny napísaný jezuitovi Mikulášovi Jurajovi Rátkaiovi z roku 1694, zbierku starých receptov z roku 1745, arabské písomné odporúčanie, rozličné staré časopisy, talianske a francúzske bankovky, bankocetle od čias nastúpenia cisára a kráľa Františka, striebornú relikviu s listom pápeža, ďalšie relikvie z Jeruzalema, pravé a nepravé drahokamy, medailón s bitkou pri Lipsku s desiatimi výjavmi, mechanické prístroje, mučiaci pohár z delfskej veštiarne, dva čarovné poháre. Nôž, v ktorom bolo dvadsaťštyri menších nožíkov, elektrické prístroje, množstvo fyzikálnych prístrojov, kamene s glazúrou, kusy lávy, dva kamene z Nerovho paláca, rohy na prach zo zvieracej kože, zbierka kôry zo stromov, vyše dvesto netvorov v liehu, mačku s dvoma hlavami a hady zaliate v skle, vypitvané potkany, hasiace striekačky, bábkové divadlo s umeleckými figúrkami, medzi ktorými vyniká tanečník na povraze a slovenskí tanečníci pri zbere sena, vyrezávané portréty, optické divadlo s viac ako dvesto figúrkami, zbierka škatuliek, gombíkov, fliaš, laterna magica, zjavovanie duchov, medzi ktorými je vyni-

kajúci tanec bosoriek, zbierka máp, malé balóny...<sup>14</sup> Krickel nakoniec spomenul, že lekárnik je tiež znamenitý strelec a pôsobí aj v miestnom spolku.<sup>15</sup>

Spred dvoch storočí sa nám takto objavila zaujímavá osobnosť Trnavčana – lekárnik, ktorý zažil nepohodlie a striedanie pôsobísk ako mladý vo vojenskom období, ale aj pokojnejší život meštana so svojím stálym miestom a rodinou. Za jeho života sa vystriedalo päť panovníkov a jeden z nich ho dokonca aj ocenil. Bol Trnavčanom, ktorého vo svojej dobe určite každý v meste poznal, a to nielen vzhľadom na profesiu lekárnik, ale aj preto, že bol zaujímavou osobnosťou a aktívne sa podieľal na živote v meste. Dnes by sme ho isto navrhli na Cenu mesta a pozvali na Trnavské dni. Tak aspoň takto..., symbolicky..., z útrobu histórie. ■

### Zdroje:

1. Österreichische Bürger-Kalender, 1847 Wien, s. 43 – 45, [online] [cit. 2022-10-12]. Dostupné na internete: [https://books.google.sk/books?id=FZcJAAAlAAJ&printsec=frontcover&hl=sk&source=gbs\\_ge\\_summary\\_r&cad=0#v=onepage&q&f=false](https://books.google.sk/books?id=FZcJAAAlAAJ&printsec=frontcover&hl=sk&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false)
2. ŠIMONČIČ, Jozef. 1998. *Mojej Trnave : K dejinám Trnavy a okolia*. Trnava : B-print, 1998. 424 s. ISBN 80-967935-1-9.
3. SCHWARC, Emil. *Počiatky lekárni v Trnave*. In . ŠIMONČIČ, Jozef. *Trnava Okres a mesto*, ONV Trnava, 1980, s.305 – 324.

Za preklad textu z kalendára autorka ďakuje pani Jane Kaufmann-Freistadt

## Ľudia a udalosti .....

v meste (445. výročie).

■ **20. 11. 1997** – V Bratislave umrel hudobný skladateľ, dirigent a autor mnohých populárnych tanečných piesní KAROL ELBERT, rodák z Trnavy, kde mu udelili Cenu mesta a jeho menom nazvali jednu z ulíc (25. výročie).

■ **21. 11. 1932** – V Trnave sa narodil fyzik, vysokoškolský pedagóg a odborný publicista MIKULÁŠ BLAŽEK, v rokoch 1968 – 83 riaditeľ Fyzikálneho ústavu SAV v Bratislave a neskôr prorektor Trnavskej univerzity (90. výročie).

■ **25. 11. 1722** – V Komárne sa narodil profesor Trnavskej univerzity, riaditeľ seminára a cirkevný hodnostár JÁN IVANČIČ, autor učebnice matematiky a fyziky, ktorý v Trnave aj umrel (300. výročie).

■ **26. 11. 1652** – V Trnave sa uskutočnil veľkolepý pohreb štyroch ESTERHÁZIOVCOV, ktorí padli v bitke s Turkami pri Vozokanoch a ich telá boli uložené do krypty pod Univerzitným kostolom (370. výročie).

■ **27. 11. 1987** – V Trnave bol slávnostne otvorený Dom kultúry odborov Tirnavia (35. výročie).

■ **29. 11. 2017** – V Trnave umrel vysokoškolský pedagóg, rektor Univerzity sv. Cyrila a Metoda, odborný publicista a športový funkcionár JOZEF MATÚŠ (5. výročie).

■ **30. 11. 1967** – Plenárne zasadnutie MsNV v Trnave prijalo návrh na zlúčenie obcí Modranka a Hrnčiarovce s Trnavou (55. výročie). ■

14 ŠIMONČIČ, Jozef. 1998. *Mojej Trnave*. B - PRINT : Trnava. 1998. s. 419. ISBN 80-967935-1-9. s. 218 – 221.

15 Spolok trnavských ostrorelcov

Katarína Karabová, Filozofická fakulta Trnavskej univerzity

Známi i neznámi autori historickej Trnavskej univerzity LXXIII.

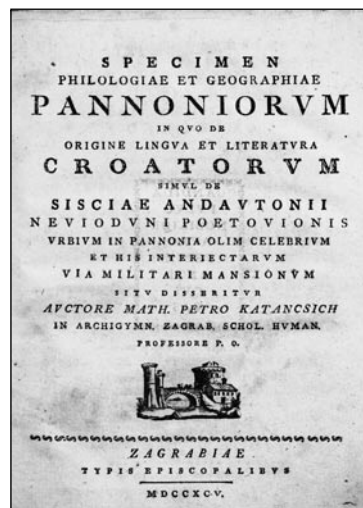
## Trnavskí profesori histórie pod drobnohľadom chorvátskeho vzdelanca Katančiča

Tento rok začali slovenské vysoké školy proces akreditácie podľa nových pravidiel. Súčasťou hodnotenia vnútorného prostredia je aj sledovanie tzv. citačného indexu vysokoškolských pedagógov vstupujúcich do akreditačného procesu. Jednoduchého povedané, ide o posúdenie citovanosti publikovaných prác garantov a tých, ktorí sa podieľajú na zabezpečovaní študijných programov. Množstvo citácií pritom môže poukazovať na kvalitu diela, pričom za hodnotnejšie sa považujú zahraničné ohlasy a ohlasy v tzv. registrovaných databázach.

Netreba azda príliš zdôrazňovať, že citovanie použitých zdrojov nachádzame už aj v odborných prácach v 17. a 18. storočí, hoci je pravda, že do dokonalosti ho privedli až učitelia neskorších období. Viaceré odborné tlače vydané historickou Trnavskou univerzitou nám poskytujú cenné svedectvo o vývoji akademickej korektnosti v danej oblasti. Na druhej strane sa vynára otázka, ako a či vôbec boli trnavskí autori citovaní.

Pri analýze historickej tlače s názvom Jazykový a zemepisný obraz Panónčanov (*Specimen philologiae et geographiae Pannoniorum*), ktorá vyšla v Záhrebe v roku 1795, sa nám podarilo zistiť, že predmetom odborného diskurzu k otázkam o sídlach starobylých Chorvátov, ich pôvode a jazyku sa stali aj vybrané publikácie profesorov histórie z Trnavskej univerzity. Autorom diela je chorvátsky vzdelanec, literárny teoretik, profesor estetiky a archeológie Matija Petar Katančič. Tento uznávaný lexikograf sa narodil v roku 1750 v slavónskom meste Valpovo. Ako člen františkánskej rehole študoval v rokoch 1772 až 1778 filozofiu a teológiu v Osijeku, kde neskôr pôsobil aj ako profesor. V jeho obdivuhodnej spisovateľskej činnosti sa odrážajú vedomosti získané počas štúdií z viacerých vedných oblastí. Svoje jazykovedné znalosti

zúročil predovšetkým pri preklade Svätého Písma. Okrem toho je autorom veľmi úspešného básnického diela Jesenné plody (*Fructus autumnales*), ktoré vyšlo tlačou v Záhrebe v roku 1791. Ako literárny kritik a teoretik prekladu sa náš autor ukázal v spise z roku 1817 Knižka o ilýrskej poézii (*De poesi Illyrica libellus*). Matija Petar Katančič zomrel v roku 1825 v Budíne. Dielo Jazykový a zemepisný obraz Panónčanov, ktoré je dnes predmetom našej pozornosti, venoval autor štyrom významným mužom svojej doby. Konkrétne vo svojej dedikácii spomína profesora estetiky Juraja Aloja Szerdahelyho, profesora z univerzity v Pešti Štefana Schoenwisnera, epigrafika Josipa Jakošiča a františkána Josipa Paviševiča. Samotné dielo sa člení na dve hlavné časti. Prvá z troch kníh, ktoré sú súčasťou úvodnej časti, sa venuje pôvodu a starobylým sídlam Chorvátov. Autor mapuje prastarú vlasť Chorvátov a ich predkov a vzhľadom na historické pramene vyslovuje názor, že Chorváti sú autochtónnym obyvateľstvom. Ďalšia časť sa zaoberá jazykom Panónčanov. Ten autor celkom prirodzene radí k slovanským jazykom a zdôrazňuje, že práve ním sa Panónčania vždy odlišovali od národov hovoriacich po latinsky, grécky či keltsky. Posledná kapitola prvej časti sa venuje písom-



ným pamiatkam Panónčanov. Tu jednotlivo poukazuje na epigrafické pamiatky v latinčine, gréčtine, ilýrčine, ale aj v bosnianskom dialekte. Druhú, ústrednú časť prezentovaného diela, tvorí Zemepisný obraz. V štyroch osobitných knihách sa zaoberá zemepisnými otázkami týkajúcimi sa polohy, opisu a literárnych pamiatok starodávnych miest z čias Rímskej ríše. V samostatných kapitolách prezentuje rímsku osadu Andautonium na území Záhrebu, mesto Siscia, dnešný Sisak v centrálnom Chorvátsku juhovýchodne od hlavného mesta, Poetovio, v súčasnosti známe ako Ptuj na území dnešného Slovinska, nachádzajúce sa severozápadne od Varaždínu, Remista a Aqua Viva na území dnešného Varaždínu. Autor si v tejto časti okrem polohy po-

zorne všima práve literárne pamiatky, ktoré dosvedčujú starobylosť týchto miest a prezentujú tak ich význam v čase ich vzniku a rozvoja.

Ak si pozornejšie všimneme zdroje, z ktorých Katančič vychádzal, nájdeme v nich viaceré diela súvekých slovenských historikov. Napríklad na mieste, kde rozoberá etymológiu slova Pannoni, preberá výklad Martina Sentivániho (Svätojánskeho). Tohto slovenského jezuitu a autora encyklopedického diela *Vzácné rozmanitosti vybrané z rôznych vedných odborov* (Trnava, 1689/1709), považuje Katančič za jedného z prvých historikov, ktorí sa začali seriózne zaoberať otázkou uhorských dejín a vniesli viac svetla do výskumu. Ako je známe, Martin Sentiváni patril medzi výrazné osobnosti historickej Trnavskej univerzity, nemalou mierou sa zaslúžil o jej napredovanie a sám bol z tých profesorov, ktorí vynikali kvantitou, ale najmä kvalitou publikovaných prác s vplyvom na rozvoj vedeckého myslenia. V súvislosti so Svätójánskeho myšlienkami uvádza Katančič ďalšieho výnimočného historika Samuela Timona, ktorý prostredníctvom svojich diel položil základy kritickéj historiografie na Slovensku a prezentoval základy prvej koncepcie slovenských národných dejín. Katančič využíva jeho autoritu aj pri pozitívnom hodnotení Svätójánskeho názorov a historických prác, pričom doslovne cituje Timonovo dielo *Obraz starého Uhorska* (Trnava, 1733): „Martin Svätójánsky, ktorý podľa Timonovho svedectva ako prvý začal veľmi dôkladne skúmať uhorské dejiny a vo svojich knihách o rozmanitostiach ozrejmil mnohé nejasnosti, takto hovorí o našich: Prvými obyvateľmi Panónie boli Panóni, ktorých jazyk bol, ako je dnes známe, slovanský.“

Bez povšimnutia nezostala u Katančiča ani ďalšia generácia historikov na Trnavskej univerzite, ktorej predstaviteľmi boli profesor pomocných vied historických Juraj Pray a niekdajší dekan trnavskej filozofickej fakulty Štefan Katona. Je faktom, že Katonu spomína len okrajovo, a to konkrétne jeho dielo *Dejiny uhorského kráľovstva*, v súvislosti s citovaním iného vtedajšieho, nemenej známeho historika Štefana Salagia. Naopak, v prípade Juraja Praya Katančič vychádzal z viacerých jeho tvrdení uverejnených v historickej práci *Starobylé dejiny Hunov, Avarov a Maďarov* (Viedeň, 1771), na základe ktorých ho hodnotí ako moderného historika, ktorý sa neobáva názorovo sa vyhraniť voči starším autoritám.

Aj na základe vyššie uvedenénoho môžeme skonštatovať, že historické práce trnavských profesorov poznali vo vtedajšom akademickom svete dokonca i mimo územia dnešného Slovenska. Dosvedčujú to aj viaceré ohlasy v diele chorvátskeho učenca Matija Petara Katančiča, ktorý bol zrejme s niektorými z nich aj v blízkom kontakte. Na záver si ešte pozrime, čo hovorí o svojom diele samotný autor: „Toto dielo s názvom *Filologický a zemepisný obraz*, ktorý na začiatku jari roku 1795 vychádza z tlačiarenskeho lisu, malo byť uverejnené už v lete predchádzajúceho roku. Zahŕňa viaceré časti: jednak tie, ktoré boli došiaľ neznáme a teraz vychádzajú na svetlo sveta po prvýkrát, ale aj tie, ktoré už boli sprístupnené skôr, sotva však prekročili hranice tohto kraja. Kniha o dávných sídlach Chorvátov vyšla prvýkrát v roku 1790 v osminovom formáte. Dôvod jej opätovného vydania v úplnej a nezmenenej podobe treba hľadať buď v tom, že už sa minuli výtlačky, alebo že kniha má veľmi blíz-

ky vzťah k národnej literatúre. Zvyšné knihy z oblasti filológie venujúce sa jazyku a literatúre Panónčanov vychádzajú v tomto roku prvýkrát, hoci niektoré z nich už boli do tlače pripravené skôr, ako napríklad kniha o jazyku a katarínskom epitafe. Vždy v nich nádeš citované diela, ktoré na vec poskytujú iný pohľad. Avšak opakovaniu všeobecných vecí sme pozornosť nevenovali z jednoduchého dôvodu. Píšeme len počas nášho voľna. V ostatnom čase nám bráni verejná funkcia, ktorej zasväcujeme už šestnásty rok väčšinu dňa, čo znamená, že na pomoc je potrebné privolať si noc. V dôsledku toho písanie nemohlo napredovať všade rovnakým krokom, lebo nohy boli unavené z celodennej práce, hoci je nám prirodzená elegancia prejavu zvyčajne oveľa bližšia než polovičaté vyjadrenia a afektovaný spôsob reči, ako to môžeš vidieť u niektorých spisovateľov.“ ■

### **Použitá literatúra:**

Matija Petar Katančič: *Specimen philologiae et geographiae Pannoniorvm. Zagrabiae: Typis Episcopopalibvs, 1795.*  
 Stanislav Marijanović: Matija Petar Katančič, leksikograf, o Hrvatskoj leksikografiji i leksikografima. Dani Hvarškoga kazališta. In: *Grada i rasprave o hrvatkoj književnosti i kazalištu*, vol. 21, no. 1, 1995, s. 103 – 120.  
 Richard Marsina: Samuel Timon a jeho predstavy o najstarších dejinách Slovákov. *Historický časopis* 28, 2, 1980, s. 238–251.

### **Súťažná otázka:**

Ktorých profesorov histórie pôsobiacich na historickej Trnavskej univerzite Chorvát Katančič spomína v diele *Jazykový a zemepisný obraz Panónčanov*? Správne odpovede zasielajte do 20. novembra 2022 emailom na [katari-na.karabova@truni.sk](mailto:karabova@truni.sk). Z účastníkov súťaže vyžrebujeme jedného, ktorý získa knižnú cenu.

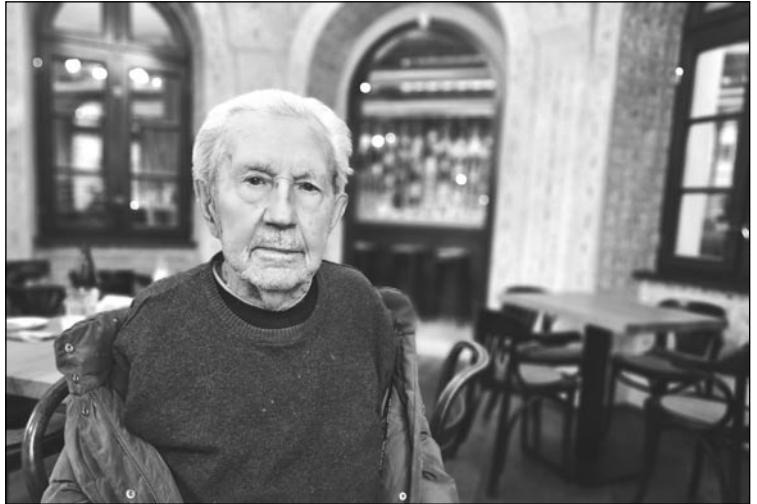
Martin Jurčo, foto autor

## Jaroslav Žilák: Vo väzení som spoluväzňom hovoril, že slnko síce zapadlo, ale vždy znova vyjde ....

Na našich stránkach sme sa prededávnom rozlúčili s Jaroslavom Kašíkom. Pochádzal z rodiny živnostníka z Moravy, a napokon bol pre svoj pôvod politicky prenasledovaný. Dlhé roky bol jeho priateľom a trnavským susedom Jaroslav Žilák (nar. 15. októbra 1927 v Poltári), s ktorým ho spojil rovnaký osud. Tiež pochádza z rodiny živnostníka, a v roku 1951 ho odsúdili na tri roky väzenia. S Jaroslavom Kašíkom potom spoločne stáli pri budovaní trnavskej odbočky združenia politických väzňov na začiatku 90. rokov.

Rodičia Jaroslav Žiláka boli živnostníci, mali obchod v Poltári a v ňom pracoval aj Jaroslav. Keď po roku 1948 po znárodnení nastal čas likvidácie živnostníkov, práve vznikol okres Poltár. Rodina Žilákovcov bola exemplárne potrestaná a ich súdny spis mal v danom okrese poradové číslo 1. Súdili ich v tamojšej kinosále pred občanmi ako triednych nepriateľov. Otec dostal päť a tri roky a syn tri roky väzenia.

„Otec mal obchod so železom. Majetok, ktorý nadobudol, získal desaťročnou prácou v ťažkých železiarňach v Amerike. A z tohto kapitálu si zriadil obchod. Po roku 1948 im štát obchod znárodnil aj s celým tovarom. Z vojenčiny ma zobrali príslušníci Štátnej bezpečnosti a odviekli ma do Leopoldova. Otca odviekli cez súd v Banskej Bystrici do Jáchymova. Prišiel návrh súdu v Poltári. Sudcovia z ľudu sa predstavovali ako robotnícka trieda. Oponoval som im – že ako robotnícka trieda súdia robotníka. Mame ešte dali aj osem mesiacov za to, že nás nenahlásila. No mala dieťa, moju mladšiu sestričku, tak napokon obišla bez nepodmienečného trestu,“ hovorí Jaroslav Žilák. Pritiažilo mu aj to, že počas štúdiá na Obchodnej akadémii v Banskej Bystrici pôsobil v skupine mladých demokratov v Rimavskej Sobote, ako súčasť



Demokratickej strany. „Predsedom strany bol Jozef Lettrich a spolu s ním zlikvidovali aj celú stranu, a to napriek tomu, že v roku 1946 vyhrali voľby. Prešiel som sedem väznic. Z Leopoldova to bol pracovný tábor Piešťany, potom pracovný tábor v Handlovej, bol som v Ilave, kde som sa stretol aj s otcom. Odtiaľ som prešiel do Olomouca a napokon ma prevážali transportom na Pankrác do Prahy. Tam som sa stretol aj s Gustávom Husákom. Na ňom bolo vidieť, ako pochopil za ideu sociálnej spravodlivosti, ktorá napokon v praxi dopadla celkom inak,“ spomína Jaroslav Žilák.

Tie tri roky vo väznici si aj odsedel, hoci tesne pred vypršaním trestu mu tri mesiace odpustili. „Fárali sme v bani, kde boli aj civilia. Cez civila som

prepašoval sťažnosť až do prezidentskej kancelárie k Antóninovi Zápotockému. Vysvetlil som mu v nej, že som nikomu nič neukradol, ani nič proti zákonu nevykonal. Sťažnosť sa dostala k adresátovi. Jedného dňa si ma veliteľ zavolať. Hovoril, že si mám zobrať veci zo skladu, takže som tušil, že ma idú prevážať do inej väznice. Stále som sa totiž sťažoval na stravu, aby sme dostávali jedlo podľa normy. Preto ma presúvali. Veliteľ mi hovorí, že pôjdem domov, vraj mi odpustili z prezidentskej kancelárie. Ale pýtal sa ma, nech mu poviem, ako sa moja sťažnosť dostala k adresátovi. Ja som mu povedal: Viem, že mala ísť cez vás, ale to by sa do prezidentskej kancelárie nikdy nedostala. Meno civila, ktorý list prepašoval, som mu neprezradil.“



Po troch rokoch sa Jaroslav Žilák mohol vrátiť domov. Rodina si našla ešte koncom 40. rokov dom v Trnave na Špígl-sáli. Jaroslav bol predtým zásobovač ich obchodu a často chodil do Smoleníc do fabriky na mazadlá. Prechádzal vždy cez Trnavu, zapáčila sa mu, a tak sa sem presťahovali. Medzitým však prišiel spomínaný súd v Poltári.

Domov z väznice sa preto nevracal do Trnavy, ale do malej obce Kľačno pri Prievidzi.

Počas obdobia, keď s otcom boli vo väznici, jeho mamu so sestrou v rámci akcie B vysťahovali z ich trnavského domu. „Pracovníčka z bytového úradu v Trnave mala veľkú moc. Keď niekto z funkcionárov potreboval bývanie, povedala: Nájdi si na Špígl-sáli dom, my obyvateľov vyvezieme. Prišlo vojenské auto, vyviezli matku s dcérou do Kľačna. Táto bytová referentka už nežije, ale vraj keď zomierala, nemohla odísť z tohto sveta, tak ju svedomie trápi,“ hovorí Jaroslav Žilák a pripomína, že do domu v Trnave sa mohli vrátiť až v roku 1956. Vtedy už pracoval ako zásobovač v stavebnom družstve Družba v Trnave. „Zákon hovoril, že ak pracovník má zahladený trest a pracuje v meste, kde má nehnuteľnosť, tak mu ju mesto musí uvoľniť. A tak sme sa horko ťažko dostali späť k svojmu domu. Napísal som totiž sťažnosť na generálnu prokuratúru do Prahy, že podľa platných zákonov máme nárok na dom. Pripomenul som aj, že zaplatím všetky výdavky pracovníkovi prokuratúry, len aby prišiel prešetriť tieto obštrukcie do Trnavy. Napokon prišlo z Prahy rozhodnutie na národný výbor

do Trnavy, kde bol príkaz vypratať dom a vrátiť nám ho.“

Jaroslav Žilák potom od 70. rokov pracoval až do odchodu do dôchodku v Datasystéme Bratislava, kde bol asistentom pre dovoz zahraničných kancelárskych strojov a zaučal pracovníkov bánk pri zavádzaní modernej kancelárskej techniky.

Novembrové udalosti 1989 privítal s radosťou a najmä s očakávaním, že príde náprava.

Prišla v podobe rehabilitácie. Dnes je aj veteránom Ústavu pamäti národa. „Po novembri sme sa ešte viac stretávali s Jaroslavom Kašlíkom, keď bol predsedom okresnej organizácie Konfederácie politických väzňov. Veľa hodín sme diskutovali a spomínali na naše osudy. On vtedy vydával aj časopis konfederácie na trnavskej regionálnej úrovni.

Jaroslav Žilák pripomína, že na všetkých stranách sa nájdu aj dobrí, aj zlí ľudia. Tak je to všade, aj medzi tými, čo sa dnes označujú ako politickí väzni a sú im pritom sympatické totality, napríklad režim z čias slovenského štátu. „V čase, keď som prišiel z väzenia do Kľačna, som chcel nastúpiť ako zásobovač do potravinárskeho veľkoobchodu do Zdroja. Riaditeľom bol komunista – baťovec. Hovoril som, že mám prax a vyštudoval som obchodnú školu. Pýtal sa ma, či by som vedel robiť kontrolóra – inventúrnika. Reku áno. Len mám jednu chybu, bol som zavretý. Odpovedal, že mu to neprekáža. No zavola-li si ho stranícki funkcionári a vyčítali mu, že mňa ako niekdajšieho živnostníka zamestnal. On sa však s nimi vysporiadal. Povedal im, že tento syn živnostníka robí revízora

– a kontrolovať bude mnohé manká detí straníkov, ktoré urobili po predajniach. A bude spracovávať administratívu ako podklad pre vymáhanie súdom. Takže zostali ticho a pracoval som ďalej, v Datasystéme mi riaditeľ rovnako povedal, že mu moja minulosť neprekáža, dôležité je, že viem pracovať. A preto som robil vo funkcii asistenta pre dovoz zahraničných strojov. Boli ľudia vo funkciách, ktorí zachraňovali, boli to komunisti – ľudia. Nehádzem všetkých do jedného vreca. Mnohí mi aj počas obdobia, keď som bol zavretý, pomohli, aj strážnici. Dalo sa s nimi aj debatovať, dokonca mi jeden do kabáta vhodil aj domácu klobásu.“

Jaroslav Žilák nezatrpkol. „Aj vo väzení som bol veselý. Spoluväzňov som obšťašťoval, vtipy som im rozprával. Hovoril som im, že slnko zapadlo, ale aj vyjde každý deň. Angličania tomu hovoria Keep smiling. Ak má človek čisté svedomie, tak ho môžu zavrieť aj desať metrov pod zem. Horšie je to s tými, čo majú niečo na svedomí, tým sa ťažko žije. Neraz sa stali prípady, že aj keď ho neodsúdili, napokon ho dobehlo vlastné svedomie.“ Jaroslav Žilák, ktorý sa v októbri dožil 95 rokov, je stále vitálny a zostalo mu optimistické myslenie.

Čas však nezastavíme. Ľudia, ktorí boli za socializmu perzekvovaní, pomaly odchádzajú do minulosti. Pre generácie narodené po Novembri 89 je sloboda samozrejmosťou a zväčša si vôbec neuvedomujú jej krehkosť. Zaznamenať spomienky politických väzňov a režimom prenasledovaných ľudí je preto veľmi dôležité. ■

Mgr. Martin Tibenský, Phd.

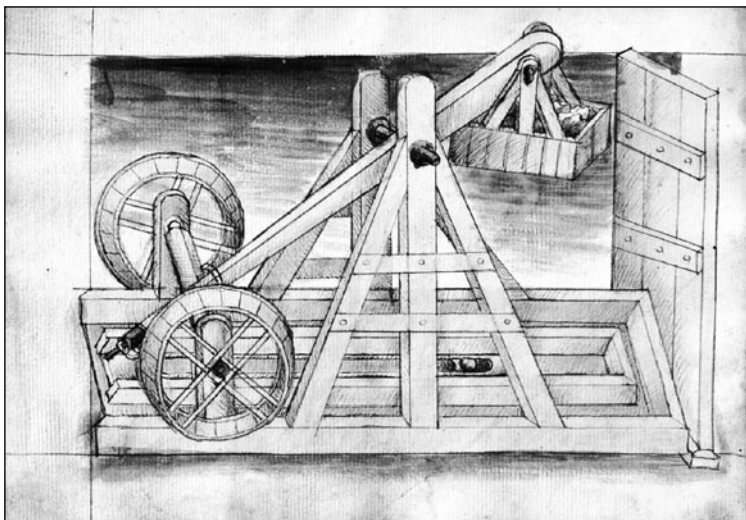
# Trnava nikdy nebola dobytá. Trebuchet na Hlbokej pripomína význam hradieb v histórii .....

Mesto Trnava je výnimočné svojou príkladnou a kontinuálnou starostlivosťou o systém hradieb, ktorý patrí k najväčším na území Slovenska. Dlhé roky sú investované nemalé investície mesta a invencia pamiatkarov, architektov a stavbárov s cieľom opraviť, udržať a odprezentovať tento skvost historického staviteľstva. Hradby však nie sú len historickým klenotom, ale aj jedným z najatraktívnejších turistických lákadiel Trnavy. Práve preto je dôležitá aj druhá zložka starostlivosti o hradby – ich propagácia a sprístupňovanie.

Už dlhšie sa darí zvýšiť záujem verejnosti o hradby rôznymi spôsobmi. Otváraním a sprístupňovaním jednotlivých častí, odbornými prednáškami, ale aj aktivitami, akými sú hrané tematické prednášky či historické akcie zamerané na prezentáciu hradieb. Nemožno opomenúť tiež pútavú detskú hru Záhada Mocného opasku, ktorá prilákala pod múry hradieb nejednu rodinu. Požiadavky na kreatívnu propagáciu sa stále zvyšujú.

Pred niekoľkými rokmi vznikla preto idea nájsť historický artefakt alebo objekt, ktorý by opäť prispel k zatraktívneniu trnavského hradobného systému, no s presahom aj mimo Trnavy a trnavských obyvateľov. Niekde tam sa zrodila myšlienka skonštruovania veľkého trebuchetu (obliehacej zbrane), ktorá v tomto roku dostala reálnu podobu. Trebuchet ako pomyselný „oponent“ hradieb výborne navodzuje túžbu po ďalšom skúmaní a bádani. Páčil sa nám aj paradox v tom, že Trnava nebola v podstate nikdy dobytá silou, a tak trebuchet umiestnený ako historická inštalácia „pred“ hradbami, podtrhuje význam hradieb a ich ochrany v trnavských dejinách.

Výber miesta pred hradbami na Hlbokej ulici mal aj iné motivácie. Zatraktívnenie samotného priestoru. Snaha vytiahnuť návštevníkov Trnavy z pomyselného prstenca hradieb a prispieť



Trebuchet, obraz z diela Bellifortis od Konrada Kyesera

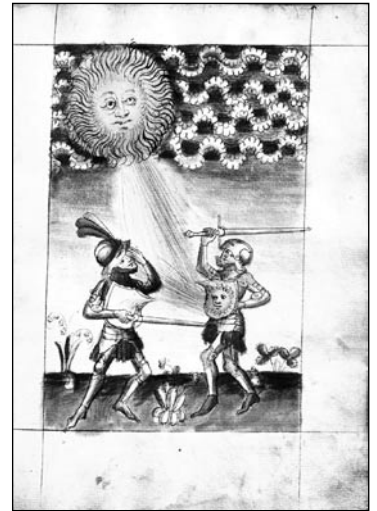


tak k vytvoreniu aj vonkajšieho poznávacieho okruhu okolo hradieb. Vybrané miesto je tiež dobrým vizuálnym bodom, ktoré je ľahko pozorovateľné pri prechode autom a má tak ambíciu spomaliť tranzitujú-

cich ľudí a nalákať ich hlbšie do mesta. Samotný objekt trebuchetu je na Slovensku v týchto rozmeroch mimoriadny. Pri hľadaní vhodnej inštalácie boli, samozrejme, odprezentované aj argumenty proti

trebuchetu. Ako veľmi podstatná sa javila najmä námietka o absencii dôkazu o reálnej možnosti výskytu tejto zbrane pri Trnave. Táto námietka musí byť úplne akceptovaná. Zároveň však treba pripomenúť niekoľko faktov. Zmienky o využití obliehacích zbraní sú v písomnom materiáli ojedinelé a všeobecne (nešpecifikujú zbraň) v podstate pre celú Európu. Samotná ikonografia je tiež veľmi chudobná, často len schematická, a pre Uhorsko v stredoveku úplne absentuje. Výskyt obliehacích zariadení akými boli napr. aj trebuchety, sa zväčša identifikuje len na základe kamenných projektilov (aj na Slovensku) alebo upravených streleckých pozícií (napr. Křivoklát). Ak by aj takéto pozície v prípade Trnavy existovali, v intenzívnej zástavbe mesta by boli len ťažko identifikovateľné. Na druhej strane však spomeňme kroniku Henricha z Hainburgu, ktorý k roku 1273 spomína ťaženie Přemysla Otakara II., pri ktorom mal údajne dobyť hrad Červený Kameň a okolité mestá aj za pomoci obliehacích zbraní. Je to síce veľmi všeobecný záznam, no zostáva na tej istej hodnotovej úrovni ako vyjadrenie, že sa tu obliehacie zbrane nevyskytovali. Nakoniec by som rád spomenul málo známe vyúčtovanie Jakuba sedlára z mestskej knihy Trnavy niekedy zo začiatku 15. storočia (dátum sa nedá presne určiť), v ktorom skladá účet mesta za drevo na balisty. Balista sa v stredoveku identifikuje ako obliehací (v tomto prípade asi obranný stroj) na vrhanie kameňov alebo šípov. Následne bolo treba vybrať vhodný vizuál trebuchetu, historicky a priestorovo ho ukotviť. S tímom sme chceli vychádzať z čo najrealistickejšieho zobrazenia. Množstvo iluminácií bolo

veľmi schematických. Preto do užšieho výberu prešlo len niekoľko. Časovo sa nám páčilo obdobie neskorého 14. storočia, poprípade prvá polovica 15. storočia. Malo to viacero dôvodov. V tomto období bola Trnava na výslni. Oblubovali ju panovníci, bola na tom ekonomicky veľmi dobre. Hradobný systém bol vo veľkej miere dostavaný a na dobové pomery veľmi kvalitný. To dokazuje napríklad fakt, že počas husitských výprav sa za trnavské hradby prišli schovať viacerí majitelia hradov. Začiatkom 15. storočia sa síce už experimentuje s pušným prachom a jeho význam behom 15. storočia rastie, no účinnosť prvých palných zbraní, neskôr diel, ešte nebolo taká vysoká, že by sa podieľali na obliehaní. Naopak, obliehacie zbrane pravdepodobne v tomto období dosahujú svoj vrchol. Z konca 14. storočia a predovšetkým z 15. storočia už poznáme realistickejšie zachytené obliehacie zbrane a dokonca akési príručky vedenia obliehania či vojny. Väčšina obrazových zdrojov k tejto téme je z nemeckého, francúzskeho a talianskeho prostredia. Úplne prirodzene sme siahli po vyobrazeniach nemeckej proveniencie. V Trnave na prelome 14. a 15. storočia stále (minimálne v magistráte, medzi slobodnými mešťanmi a remeselníkmi) prevažovala nemecká komunita. Nemecký vplyv je citeľný aj v miestnom vinohradníctve, ale napríklad aj v baníctve. Nemecký vplyv je dominujúci aj v právnych systémoch. A najpodstatnejšie, nemecký vplyv je dominantný aj vo vojenskej výstroji a výzbroji. Konflikty Uhorska (cieľme však bez obáv konkrétnejšie na západné Slovensko) koncom 14. a 15. storočia prebiehajú najmä s Moravským kniežatstvom



*Bellifortis od Konrada Kyesera: Bellifortis štít slúži nielen na ochranu, ale aj na oslepenie súpera*

a Českým kráľovstvom (súčasť Svätej ríše rímskej), husitmi. Všetky tieto poznatky viedli k voľbe zdroja z nemeckého prostredia. Základom trebuchetu je práca s protizávažím. Ako protizávažie mohla slúžiť buď ľudská sila (najmä pri rannejších verziách) alebo protizávažie, umiestnené spravidla v drevenom koši. Od hmotnosti protizávažia, dĺžky ramena a pomeru medzi prednou a zadnou časťou ramena závisela sila zariadenia. A teda váha strely, ktorú bolo zariadenie schopné metať a samotný dolet tejto strely. Ako strely sa používali kamenné opracované gule, zápalne gule so smolou. Na niektorých vyobrazeniach je možné vidieť ako trebuchety hádžu odseknuté hlavy nepriateľov, časti zvierat, či dokonca celého koňa (Bellifortis). Pri tomto zobrazení by som bol však viac ako skeptický. V závislosti na projekte bolo úlohou trebuchetu ničiť ľahšie steny, rúcať, prípadne zapáľovať strechy a drevené konštrukcie hradov a miest. S biologickými projektilmi sa rozrastala panika, prípadne rôzne náказы. Ramená Trebuchetov boli vyhotovované z jedného

tesársky opracovaného pňa stro-  
mu. Často, a to najmä pri väčších  
kusoch, je možné vidieť rameno  
vyhotovené zo spletenca tenších  
stromov. Domnievam sa, že prá-  
ve takto vytvorené rameno bolo  
oveľa pevnejšie a húževnatejšie.  
Podstava trebuchetov bývala rôz-  
na, ale pri generalizácii ide o kríž  
doplnený o zdvojenia a šikmé  
podpory. Na trebuchetoch nie je  
nikdy vidieť kolesá, lebo to boli  
mimoriadne veľké zariadenia,  
ktoré sa v rozloženom stave  
nepresúvali a neposúvali. Vo  
všeobecnosti prevláda názor,  
že trebuchety boli skladané na  
mieste staviteľmi a inžiniermi,  
ktorí využívali miestne zdroje  
dreva. Existuje tiež viacero mož-  
ných variantov, ako sa trebuchet  
naťahoval. Jedným so systémov  
je priamy ťah cez kladkostroj,  
ktorý umožňoval natiahnutie  
protizávažia. Často však pri tre-  
buchetoch vidieť kolesá, ktoré sa  
bud' za pomoci rúk, pri väčších  
za pomoci šliapania jedného  
alebo dvoch ľudí v kolese na-  
ťahovali do základnej palebnej  
pozície. Tento systém sa v stre-  
doveku okrem iného využíval  
napríklad pri žeriavoch. Samot-  
ný projektil bol umiestnený do  
siete alebo hustej viacvrstvovej  
látkovej základne, ktorá bola  
za pomoci lana jedným bodom  
pevne spojená s ramenom.  
Druhá časť lana bolo uchy-  
tená len na prešmyk, aby pri  
hádzaní prišlo k prakovému  
efektu. Samotné zastrieľanie  
trebuchetu bol zložitý proces,  
závislý na mnohých faktoroch  
(protizávažie, dĺžka ramena,  
pomer strán, dĺžka lana), ktoré  
ovplyvňovali aj dráhu letu (plo-  
chá alebo balistická). Po za-  
strieľaní bol trebuchet schopný  
metať projektily s malým roz-  
ptylom. K základni trebuchetu  
býval spravidla pripevnený  
žlab, aby projektil v prvej fáze  
strel'by nezadrhával o základ-

ňu. K trebuchetom bývali neraz  
pripevňované aj drevené stienky  
(tarasy), ktoré chránili strelcov  
pred prípadným protiútokom  
alebo šípmi lukostrelcov. O veľ-  
kosti trebuchetov môžeme uva-  
žovať len na základe odhadov  
z iluminácií a na základe váhy  
nájdených kamenných projek-  
tilov. Každopádne, veľkosti boli  
rôzne. Trebuchety vzhľadom  
na mimoriadne náročnú kon-  
štrukciu už počas stredoveku  
z dobýjaní pomaly miznú. Za  
zlatý vek možno chápať 13., 14.  
a 15. storočie, keď ich postupne  
nahradzajú ľahšie zbrane, de-  
lostrelectvo a nové taktiky v do-  
býjaní (mínovanie atď.). Vďaka  
svojej monumentálnosti si však  
našli miesto ešte vo vojenskej  
príručke cisára Maximilána  
v 16. storočí, a aj v niektorých  
neskorších príručkách, hoci sa  
už nepoužívali. A práve táto  
majestátnosť presvedčila aj nás  
k tvorbe trnavského trebuchetu.  
Zvolili sme trebuchet s pev-  
ným protizávažím a kolesovým  
náťahom, ktoré je vizuálne  
atraktívnejšie. Kvôli jednodu-  
chosti vyhotovenia sme zvolili  
jednokusové rahno. Veľkosť  
podstavy je cca 8x5 metrov  
a celková výška vo vystrelenom  
stave 11 metrov. Domnievame  
sa, že tieto rozmery sú dosta-  
točne monumentálne na pre-  
zentáciu, no trebuchet zároveň  
nebude konkurovať. Vpredu je  
trebuchet osadený dreveným  
tarasom, umiestnený na jedno-  
duchých kamenných kockách,  
aby neprišlo k poškodeniu  
podložia. Takto bude zároveň  
zospodu odvetraný, čím sa  
zamedzí hnilobe. Ako materiál  
bolo vybrané drevo červeného  
smreku, ktoré najlepšie odoláva  
poveternostným podmienkam  
a zabezpečí čo najdlhšiu život-  
nosť inštalácie. Stále však ide  
o dočasnú inštaláciu, čo je však  
zároveň exkluzívne. Drevo je

pílené, no vo finiši je ručne kre-  
sané, aby sa vizuálne čo najviac  
priblížilo možným originálom.  
Za rovnakým účelom sú kováč-  
sky prekuté všetky kovové časti.  
Kvôli dlhšej existencii inštalácie  
je trebuchet opatrený dechto-  
vým náterom zo spodnej strany  
a tmavším morením povrchov.  
Nechceli sme robiť kompiláciu  
viacerých obrazových zdrojov  
a preto bol vzhľadom na vyššie  
uvedené zámery a rozhodnutia  
vybraný obraz z diela Bellifortis  
od Konrada Kyesera.  
Jeho dielo je v podstate prvou  
ilustrovanou vojenskou príruč-  
kou stredoveku, v ktorej sa však  
Kyeser odvoláva aj na antických  
autorov. Existujú desiatky jej  
kópii, ktoré sa však jemne líšia.  
Na diele nepracoval sám, ale je  
ilustrované viacerými maliarmi.  
Zvykne sa datovať do roku 1404.  
Dielo Konrada Kyesera obsa-  
huje taktický postup pri oblie-  
haní miest a hradov, no hlavne  
množstvo vyobrazení dobovej  
vojenskej techniky vrátane tre-  
buchetov, mangonelov, katapul-  
tov či onagerov. Okrem iného  
sa autor venuje aj ženistickým  
úlohám vo vojsku, ako je preko-  
návanie riek, hradieb či priekop.  
Dielo bolo natoľko inšpiratívne,  
že ho kopírovali mnohí neskorší  
autori ešte v období 16. storo-  
čia. Zaujímavé je napríklad aj  
prekreslenie vojenských strojov  
podľa Bellifortis v diele význam-  
ného šermiarskeho majstra  
Hansa Talhoffera. Každopádne  
je zrejmé, že toto kompilačné  
dielo bolo dobre známe naprieč  
celou Európou. Práve preto  
sme si obraz trebuchetu vybrali  
z tohto diela. ■  
Projekt realizuje Oblastná orga-  
nizácia cestovného ruchu Trna-  
va Tourism s finančnou podpo-  
rou Trnavského samosprávneho  
kraja v rámci Výzvy č. 1/R/2022  
Podpora regionálneho rozvoja  
v Trnavskej župe.

*Martin Jurčo, foto Jakub Kovalík*

## Už Shakespeare vedel, aké sú vojny absurdné a hlúpe – dokazuje to aj na trnavskom javisku

Prvou premiérou Divadla Jána Palárika v 49. sezóne je hra Williama Shakespeara *Troilos a Kressida*. Groteskná tragikomédia o banalite lásky, pýchy a vojny sa v Trnave hrala prvýkrát v histórii našej divadelnej kultúry na doskách profesionálneho divadla. Inscenácia ponúkla divákovi netradičný obraz legendárnych gréckych i troijskych hrdinov počas Troijskej vojny, ktorým sa nechce bojovať. Príbeh jednej zničenej lásky, ale hlavne obraz zbytočnej vojny je v súčasnosti aktuálnejší ako kedykoľvek predtým.

Režisér inscenácie *Troilos a Kressida* Juraj Bielik zároveň zložil hudbu a s dramaturgom Máriom Drgoňom sa podpísal pod úpravu pôvodného textu. Veľkolepú scénu navrhol Matúš Ďuran a kostýmy Dominika Katonová. Všetky zložky hry vznikali v spolupráci s Ateliérom x Scénografie pod vedením skúseného scénografa a pedagóga Michala Lošonského.

„Je to nepochybne moja najobľúbenejšia Shakespearova hra. Už odvtedy, čo som ju čítal počas štúdia na VŠMU. Myslím, že sa na ňu nepravom zabúda, patrí medzi najmenej známe hry a je od Shakespeara aj najmenej uvádzaná. Napísal ju medzi rokmi 1602 – 1609, to znamená, že Shakespeare bol na vrchole svojich síl. Veď predtým napísal *Hamleta*, *Kráľa Leara*, *Othella*. Oslovovala ma na hre žánrová nejednoznačnosť. Myslím, že to charakterizuje aj našu súčasnosť, aj súčasnosť Shakespeara. Chcel sa vyjadriť k anglicko-španielskej vojne, ktorá sa udiala v čase písania jeho hry. Hovorí však o akomkoľvek konflikte, o tom všetkom, čo je vo vojnových konfliktoch banálne, malicherné, hlúpe a absurdné. Zveličenie je v hre už od originálu. Býva zaraďovaná medzi tzv. problematické hry. Možno majú niektorí diváci problém



s jej uchopením. Je to príbeh z Trójskej vojny odohrávajúci sa hlboko pred naším letopočtom, prepísaný géniom drámy v roku 1602. Zaoberá sa v ňom dejinami ľudstva a my zisťujeme, že je to vždy všetko rovnaké,“ hovorí režisér Juraj Bielik o tom, prečo si túto hru vybral a uviedol na doskách Divadla Jána Palárika.

Diváci uvidia unesenú Helenu ako smiešnu zámienku vojny, mľandavého a pyšného Achilla, ktorý sa váľa v stane a odmieta bojovať, mužov spoliehajúcich sa viac na hašterivú zákulisnú politiku, než na konkrétne skutky, kupliarstvo, pomstu a ako sa na správneho Shakespeara patrí, krv a smrť. „Myslím, že táto hra je postavená na kontraste rezignácie, apatie a tragédie vojny. Moja postava *Kressidy* je zaujímavá v tom, že u Shakespeara je to

hrdinka – jemné žieňa. My sme to postavili tak, aby ukázala aj svoju chlpskú energiu. Je to chalan, ktorý ide do všetkého, je schopná zastáť si svoje miesto aj pred mužmi, ktorých je tam pozhnané. Už v texte poukazuje Shakespeare na vojnu v jej absurdite a nezmyselnosti. Obe skupiny sa nezmyselne bijú a vraždia pre absolútnu hlúposť. V tom je presah aj do súčasnosti,“ hovorí Katarína Šafaříková, ktorá stvárnila *Kressidu*. Troila hrá Matúš Beniák: „Nesnažíme sa ísť silou-mocou do dobovosti. Takto sme boli autentickjší. Ešte počas môjho štúdia sme museli prejsť všetci touto bránou skúšok. Bolo to pre mňa vtedy v škole veľmi hektické obdobie. A aj teraz to bolo dosť náročné, ale myslím, že výsledok, ktorý sme predviedli v hre, je výborný,“ hovorí.



Diváci môžu vidieť početné akčné a bojové scény, ktoré s hercami naštudoval špičkový choreograf, učiteľ a poradca dobových šermov a bojov a herecký dabľer Petr Nůsek. „Mne sa s týmto súborom robilo výborne, kedysi som v tomto divadle pripravoval Neprebudeného. Je výhoda, že v súbore hneď pochopia, že to, čo hovorím, má význam,

lebo to môže bolieť. A ja robím, všetko preto, aby to pre hercov bolestivé nebolo. Pretože pri inscenovaní bojov musíme to násilie divákovi nejako sprostredkovať. Moja práca sa nazýva scénický boj. Je to súbor pravidiel, ako komfortne previesť hercov bojovými scénami tak, aby to pre nich bolo pohodlné, a aby to bolo v súlade s inscenáciou,“

hovorí Petr Nůsek. Choreografie sa nacvičili presne ako tanečné čísla, kde nemôže byť žiadna improvizácia. V inscenácii sa predstavuje takmer celý súbor divadla od Martina Kochana, Tomáša Mosného, Martina Križana, Tomáša Vravníka či Martina Hronského až po Vladimíra Jedľovského, Tatianu Kulíškovú či Michala Jánoša. ■

*Martin Jurčo, foto autor a archív*

## Eva Kostolányiová mala silný citový život, preto bol jej spev taký precítený a presvedčivý.....

**V novembri si pripomíname 80 rokov od narodenia speváčky Evy Kostolányiovej (2. 11. 1942 Trnava – 3. 10. 1975 Bratislava), ktorej životná cesta, pôsobenie v Slovenskom ľudovom umeleckom kolektíve, Vojenskom umeleckom súbore, Tatra revue i viacerých kapelách sú dostatočne známe. Snažili sme sa však pátrať a hľadať tých, čo by si viac pamätali obdobie jej detstva. Keďže pochádzala z najchudobnejších trnavských vrstiev, viacero jej rovesníkov, čo ju poznali, sa k nej nehlásilo. Našli sme však jej kamarátku, dlhoročnú učiteľku slovenčiny na viacerých školách Annu Švenkovú (nar. 21. júla 1942 v Trnave).**

Po skončení Pedagogickej školy na Hviezdoslavovej ulici a absolvovaní Pedagogickej fakulty pôsobila v školách v Špačinciach, na Prednádraží, v Hrnčiarovciach nad Parnou, ale i v škole na Limbovej ulici. V roku 1994 odišla do dôchodku. Aj keď od 90. rokov žije v ústraní, rada si na Evinom detstve zaspomínala.

### ■ V akom prostredí Eva vyrastala?

- Detstvo sme prežívali takmer v rovnakých podmienkach, veľmi skromných. Bolo to v priestore okolo trnavskej konzervárne pri cukrovare. My sme bývali na vtedajšej Tichej ulici oproti, kde sú dnes paneláky. Po smrti mojich rodičov ma vychovávali krstní rodičia Krištofikovci. Vlastnili hospodársky dvor a jeho súčasťou boli jednoizbové byty pre poľnohospodárskych pracovníkov. Vedľa bol Kopplov majer a ešte dva rodinné domy. Druhý roh ulice tvorila tzv. cukrovarská

palanda, ktorú obývalo dvadsať rodín zamestnancov cukrovary. Vermešovci bývali zo strany dnešnej Hospodárskej ulice. V tomto dome, patriacemu cukrovary, bývali traja nájomníci. Z druhej strany rodina Langovcov a v strede Moravanskí. Vedľa bola konzerváreň, pred ich domom išla železnica do cukrovary. Dnes na tomto mieste stojí hypermarket. V takomto skromnom prostredí vyrastala aj Eva. Možno práve to ju utužovalo v snahe dosiahnuť v živote čosi viac.

■ **Škoda, že dnes z prostredia dvora konzervárne neexistujú fotografie. Vermešovci mali osem detí. Zväčša sa nedožili vyššieho veku, čo bolo dané isto aj týmto prostredím, spôsobom života, ale aj genetikou.**

- Na dvore u Vermešovcov boli obrovské kade, v ktorých uskladňovali poľnohospodárske produkty určené na spracova-



*Anna Švenková*

nie. Pre nás, deti, to bol raj na hranie. Šikovní chlapi vliezli do prázdnych kadí, ale my, dievčence, sme tam nedokázali vyliezť. Niektoré kade však boli poprevracané, tam sme sa skryli aj dve-tri, aby sme sa nebáli. Do dvora privádzali často napríklad kôstky marhúľ, zvyšky z rajčín alebo iný odpad z ovocia a zeleniny. Vždy sme si zobrali pár kôstok a na schodíku pred krēnou sme ich rozbíjali a jedli. Vtedy sme nepočuli

o ich škodlivosti. Poctivo sme ich jedli každú sezónu.

**■ Vy ste chodievali Vermešovcom dosť často, keďže ste nemali rodičov a chýbali vám kamaráti.**

- So súrodencami sme zostali siroty. Rozdelili nás. Ja som bývala u matkinej sestry a súrodenci u babky. Navštevovali sme sa, ale iba zriedka, preto bol pre mňa zážitok ísť k nim a zažiť tú atmosféru. Ich dom mal zvláštne čaro, ako zo starého filmu. V izbe nemali nič, len posteľ a zasúvaciu skriňu, tzv. šublôtiku. Evina mama varila vo veľkých hrncoch, zväčša zeleninové a múčne jedlá. Občas sa doma na mňa hnevali, prečo jedávam u Vermešovcov, keď tam je hladných krkov dosť. Základom ich rodiny bola mama, veľmi dobrá, starostlivá, ale nie úzkostlivá. Všetko brala ako život prinášal, udržiavala si optimizmus a energiu. Bola pre mňa ostrovom môjho detstva aj neskôr, keď som ju stretla na ulici. Vždy ma vyobdžovala. Po skorej smrti svojho manžela sa živila ako sa dalo, vyrábala aj voskové ruže. Žiaľ, jej život sa skončil tragicky na jeseň 1992, na priechode pred cintorínom.

Rovnako ako Evina mama ma ovplyvnila pani Molnárová, ktorej dcéra si zobrala Bélu Biháryho. Jeho sestra, Eva Biháryová, neskôr Rózsová, bola tiež speváčka. Pamätám si, že ich rodiny si vždy kontrovali, ktorá Eva kde vystupovala a aké mala úspechy.

**■ Aká bola Eva? Hovorili ste, že hlavne bola pohybovo talentovaná, rovnako ako jej otec.**

- Účinkovala na Vianoce, MDŽ a rôznych ďalších podujatiach ako aj iné deti. Tieto vystúpenia sa uskutočňovali v patronátnych keľárskych závodoch. Eva navštevovala len základnú školu, nemala ambície pokračovať v štúdiu. Brigádovala

v neďalekom mäso priemysle, a keď sa dozvedela, že v SĽUK-u prijímajú aj bez vzdelania na základe talentových skúšok, hneď túto šancu využila. Do SĽUK-u ju vraj náročná komisia prijala jednohlasne. Vieme to od vtedajších pedagógov a choreografov. Vedela hneď zopakovať pohybový vzorec, ľahučko zvládnuť všetky inštrukcie na prvýkrát. Po zácviku prišli prvé programy. Ako podľa scenára sa odohrala situácia, keď známy choreograf Juraj Kubánka v rade prevádzal tanec a tanečnice po ňom opakovali. Eva chytila všetko na prvýkrát a často sa ocitla vedľa neho. Zrazu sa začala akási tanečná hra, v ktorej zmizol učiteľ a žiačka – zostal iba nenapodobiteľný tanečný pár. Ostatným tanečniciam nohy zastali a ruky tleskali...

**■ Evin otec bol jednoduchý človek, ale najmä po ňom mala Eva taký mimoriadny talent.**



*Na Čajoch o piatej v DK Kovosmaltu s Dixielandom Ruda Koššoviča koncom 50. rokov s bratom Ivanom.*

- Bol to prírodný úkaz, ako on vedel spievať, tancovať. Hral na gombíkovej harmonike a bol doslova komediant. Vedel robiť premety i čertove kolá. Keď niečo hovoril, nebolo jasné, či to myslí vážne, alebo zo žartu. Veľmi sme sa tešili a hovorili



*Evina fotografia z jedného z trnavských ateliérov.*

sme si – poďme k Vermešovcom, čo zasa ujo vymyslí. Ako väčšina ľudí z majerov, aj on si rád dal pohárik, ale nebol zlý. Viac ožil a bol ešte vtipnejší. My sme ho s nadšením sledovali. Bol veľmi tenký, až subtilný. Televízia neexistovala, rozhlasový prijímač mal málokto, tak sme si posadali okolo neho a rozprával nám o strašidlách. My sme ho počúvali s otvorenými ústami. Radšej nás zabával, ako pomáhal v domácnosti.

\* Už ste viackrát spomínali, že ste vtedy mali príležitosť aj spoločne vystupovať vo vlastných detských programoch.

– Evin otec chodieval s vlečkou na koňoch. V Moravčíkovom dome boli kone ustajnené, rovnako predtým aj voly s veľkými rohami. Občas im bolo treba urobiť „pedikúru“, na čo slúžila špeciálna konštrukcia priviazaná medzi štyri stĺpy. Na tomto mieste sa podkúvali aj kone. Bolo to naše prvé javisko. Medzi stĺpmi sme spravili scénu a pripravili sme predstavenie pre rodičov a kamarátov. Veľmi nás vtedy inšpiroval film *Rodná zem*, ktorý premietali v cukrovarskom kine. Bolo to jednoduché kino a okrem našich sme mali možnosť vidieť i zahraničné filmy. *Rodnú zem* sme si pozreli aj desaťkrát a veľmi sa nám páčila. Preto sme si vymysleli hudobné predstavenie, akoby našu verziu tejto Rodnej zeme. Eva hrala a spievala úlohu Žofky a ja som bola jej mama, kamarát Miro Molnár zasa jej pytač. Predstavenie sme hrali asi päťkrát.

#### ■ Aké boli detské hry v tejto trnavskej lokalite?

– Hrávali sme sa najmä na Srdci, čo bola trávnatá neudržiavaná plocha v tvare srdca. Doniesli sme si kočiariky s bábikami a šili pre ne šaty z rôznych starých handier. Takto sme sa hrávali každé leto až do dvanástich



*S Dixielandom Ruda Koššoviča koncom 50. rokov v DK Kovosmaltu.*

rokov. Cez prázdniny sme sa chodili aj kúpať na cukrovárske kúpalisko. Bola to čistá vyhriata voda pod cukrovárskym potrubím, kde sa mohlo chodiť oficiálne kúpať na preukazy zamestnancov, ale prepašovali sme sa aj my, mimocukrovarskí. V zime sme sa zasa chodili sánkovať do Promenády, aj keď sme mávali len provízorne sánky zo zbitých dosák, alebo sme sa púšťali len tak, po vlastnom zadku. Podobne to bolo s korčuľami, ktoré putovali z nohy na nohu. Ak Trnávka nebola zamrznutá a spadli sme tam, bolo po zimnej hre, museli sme sa ísť sušiť. To znamenalo koniec hier. Každý mal vtedy zväčša len jedny tepláky.

■ **Eva odišla z Trnavy veľmi skoro, v roku 1956, to mala štrnásť rokov. Vracala sa občas na Čaje o piatej, za rodinou, známymi. Jej život sa už zväčša odohrával v Bratislave.**

– Keď prišla do Trnavy, občas sme sa stretli. Môj syn sa narodil v roku 1966 a pamätám si, že vtedy prišla k nám. Nešla na stanicu po Hospodárskej, ale so mnou a so synom v kočíku cez korzo. Išla som počkať manžela pred štadión na futbalový zápas. Malého Dodka sme dali do

kočíka a ona mi povedala, či ho môže viezť, nech sa popýši, že je jej. Mali sme ešte čas, tak sme chodili po meste a obzerali si výklady. Spomínam si, akoby to bolo dnes. Pri niekdajšej Veľkej obuvi si Dodka privinula k sebe a povedala: „Veľmi mi je ľúto, že keď som mohla mať dieťa, tak som ho nemala a teraz, keby som chcela mať, nemôžem.“ Povedala som jej, že veď je mladá, ešte sa dočká. Eva o tom ďalej nechcela hovoriť, ale v očiach mala slzy. Keď si na to aj dnes spomeniem, naskakujú mi zimomriavky. V Trnave pred mnohými rokmi mala prvú veľkú lásku – Mikina. Veľmi ho ľúbila. Keďže jeho rodina nepriala ich láske, neskončilo sa to dobre. Žiaľ, život je zložený zo všetkých farieb a každý sa dopúšťa chýb. Nie sú v ňom len ružové zážitky. Mala veľmi silný citový život. Preto sa v Evinom hlase odrážali všetky životné skúsenosti a jej spev bol taký precitnený a presvedčivý. ■

Pri príležitosti výročia narodenia Evy Kostolányiovej bude v Divadle Jána Palárika 11. novembra o 19. hodine koncert zložený z piesní jej repertoáru. Účinkovať bude Art Music orchestra a jeho sólisti pod vedením Mareka Bielika.

*Martin Jurčo, foto kc*

# Ambíciou kreatívneho centra je osloviť všetky vekové kategórie od najmenších až po seniorov

Už minulý rok trnavská župa avizovala, že priestory na Hlavnej ulici 17 sa budú rekonštruovať a pripravovať na vznik kreatívneho centra. Celkový rozpočet projektu je 8 miliónov eur, z toho 7,7 milióna získala župa z európskych zdrojov. Projekt by mal mať desaťročnú udržateľnosť. Postupne sa dostal do finále, a centrum už predstavuje svoje plány širšej verejnosti. Dokonca pripravili aj výzvu pre záujemcov o program Inkubátor pre nepodnikateľov. Viac nám povedala riaditeľka Kreatívneho centra Trnava Zuzana Bezáková.

## ■ Hrubá stavba je teda hotová, už sa pracuje na budovaní interiérov. Čomu budú slúžiť?

– Kreatívne centrum Trnava je výsledkom projektu realizovaného v rámci Integrovaného regionálneho operačného programu 2014 – 2020. Má slúžiť na podporu zamestnanosti a tvorby pracovných miest, s čím súvisí práve jeho hlavná náplň. Tou je poskytovanie programov pre rôznorodé cieľové skupiny v kultúrno-kreatívnom priemysle. Naším cieľom je rozvíjanie talentu a podpora nápadov, ktoré bude možné v našom KCT realizovať. Záujemcom na to poskytneme priestor, vybavenie, ale aj potrebné vzdelávanie, aby sa vedeli posunúť tým správnym smerom. Na Hlavnej 17 už onedlho pribudnú ateliéry, kancelárie, skúšobne či sály, ktoré budú mať široké možnosti využitia. Takto sprístupnená bude taktiež naša dielňa, FabLab a Media Lab, ktoré cieľovým skupinám ponúknu ucelené portfólio možností pre rôzne oblasti. KCT bude fungovať na báze členstva, pričom budeme poskytovať viaceré programy pre členov, ale aj pre tých, ktorí nebudú členmi.

## ■ Takže pre aké oblasti by ste mali poskytovať priestor?

– Chceme pokryť oblasti kultúrno-kreatívneho priemyslu ako reklama a marketing, grafický, produktový a módný

dizajn, audiovizuálna tvorba, ale aj remeslá tradičnej, ľudovej a mestskej kultúry, vizuálne umenie, hudba, tanec či scénické umenie.

## ■ Je to len iniciatíva trnavskej župy, alebo vo všetkých krajoch sa vytvárajú takéto centrá?

– Kreatívne centrum Trnava je projektom župy, avšak ďalšie kreatívne centrá vznikajú v súčasnosti vo viacerých mestách ako Nitra, Trenčín, Banská Bystrica, Košice. Trnava sa onedlho bude pýšiť až dvoma centrami, ďalšie KC okrem Hlavnej 17 vzniká na Fakulte masmediálnej komunikácie Univerzity Cyrila a Metoda a bude zamerané na oblasť digitálnych hier.

## ■ Povedzme si presnejšie – aké bude vybavenie priestorov v centre Trnavy?

– Súčasťou rekonštrukcie bude aj zakúpené interiérové vybavenie a vybavenie FabLabu, Media Labu, dielne, kancelárií, skúšobní či ateliérov. FabLab bude prvý technologický lab v Trnavskom kraji. Nájdete tam veľkoformátové, ale aj malofor-  
mátové 3D tlačiarne, 3D skener, vinylovú a laserovú rezačku. Ide o miesto, kde je možné si vyrobiť takmer čokoľvek pomocou digitálneho dizajnu s využitím rôznych technologických prostriedkov. FabLab je o tvorení prototypov, ale aj o premene nápadov na realitu. Ďalšou súčasťou KCT bude Media Lab.



Tento priestor bude prepájať kreatívne, grafické a vzdelávacie aktivity. Na to ponúkne vybavenie najnovšími technológiami a softvérom pre virtuálnu realitu, grafickú tvorbu a kreatívne programovanie, teda počítače a headsety, grafické programy a softvér, stavebnice Raspberry a Arduino. Určite nezabúdame ani na hudobníkov, keďže suterén ponúkne priestory v podobe skúšobní pre začínajúce, ale aj etablované kapely a individuálnych hudobníkov rôznych žánrov. Našou ambíciou je podporovať mladé talenty, dlhoročných muzikantov a vytvárať priestor pre workshopy a podujatia rôzneho charakteru. Dôležitou časťou priestorov KCT budú samostatné či zdieľané ateliéry so zázemím, ako aj možnosť využitia zasadačiek

pre spoločné stretnutia či porady. Ponuka ateliérov je široká, a preto sme mali k dispozícii pri hľadaní najvhodnejšieho riešenia konkrétnych záujemcov, aby mohli realizovať svoje kreatívne ciele a plány. Na manuálnu prácu s rôznymi materiálmi bude slúžiť dielňa, kde bude možné využiť viaceré zariadenia, multifunkčné náradie, vrtačky, hobličky, píly a ďalšie vybavenie ako malé náradie i spájkovačku. Súčasťou vybavenia budú aj programovateľné šijacie stroje. Dôležitou súčasťou bude gastro prevádzka v priestoroch, ktoré kedysi slúžili ako kníhkupectvo a Trnavčania ich veľmi dobre poznajú.

**■ Je jeseň. Koncom leta ste predstavili prvú výzvu a možnosti Kreatívneho centra. Ako budete centrum postupne predstavovať verejnosti?**

- Otvorenie Kreatívneho centra je naplánované v lete 2023, pričom presný termín závisí od viacerých okolností projektu. Veríme, že čoskoro budeme môcť privítať prvých členov a účastníkov. Čas, ktorý nám zostáva do otvorenia, však chceme využiť naplno. V súčasnosti realizujeme vzdelávacie programy pre kreatívcoch, ktorí chcú posunúť a rozbehnúť svoje nápady. Poskytujeme im vzdelávanie, ktorého súčasťou sú prednášky s lektormi zamerané na rôzne oblasti kreatívneho priemyslu. K tomuto vzdelávaniu účastníci získavajú aj priestor na tri mesiace po otvorení KCT. Všetky informácie k výzvam nájdú záujemcovia na našej webovej stránke, veľmi radi sa s nimi stretáme, poradíme a zodpovieme všetky otázky.

**■ Hovoríme o kreatívcoch, ale čo prinesie projekt bežnému obyvateľovi Trnavy a Trnavského kraja?**

- Kreatívne centrum bude poskytovať svoje služby rôznorodým cieľovým skupinám, ktoré sa budú môcť zapojiť do realizácie aktivít, od fyzických osôb nepodnikateľov, cez právnické osoby, až po širokú verejnosť. Rovnako veríme, že subjekty pôsobiace v KC budú ponúkať zaujímavé podujatia, prezentácie či workshopy pre širokú verejnosť. Našou ambíciou je zasiahnuť všetky vekové kategórie od najmenších až po seniorov. Dôležité je povedať, že nie je prekážkou, ak záujemca o členstvo pochádza z inej časti Slovenska. Očakávame tiež účasť študentov, ktorí študujú a tvoria v Trnave. ■

*TS Zaži v Trnave a TTSK*

## Sloboda je krehká. Koncert umelcov z Charkova bude aj pripomienkou významu Novembra 89.....

**Ich slobodu síce narušila vojna, ale umeleckú tvorbu a odhodlanie nezastavila. Príďte 16. novembra o 18.00 h do Divadla Jána Palárika na výnimočný hudobný večer. S programom tu vystúpia umelci z vojnou skúšaného Charkova, ktoré je našim partnerským mestom. Vstup na koncert je voľný.**

Hudobný projekt Teraz a navždy ukrajinský Charkov vznikol s cieľom prezentovať tvár nedobyťého ukrajinského Charkova na medzinárodnej a európskej scéne cez prizmu umenia. Je fúziou charkovských umelcov a účastníkov dlhodobého programu Charkovské deti za mier, ktorý združuje tvorivé osobnosti súkromných divadiel, študentov umeleckých univerzít, hudobných škôl a profesionálnych umelcov.

Mesto Trnava a Trnavský samosprávny kraj si týmto koncertom symbolicky pripomenú dôležitosť Nežnej revolúcie zo

17. novembra 1989, vďaka ktorej nám na Slovensku slobodne vyrástli už dve generácie mladých ľudí.

Práve Ukrajina a s ňou i Charkov je teraz príkladom, aké krehké môžu byť kontúry slobody, ak nie je rešpektovaná. Charkov je oficiálnym partnerským mestom Trnavy už od roku 2013, a hoci je od nás vzdialený 1 364 kilometrov vzdalšou čiarou, nikdy nebol pomyselné bližšie ako v tomto období. Koncert Teraz a navždy ukrajinský Charkov organizuje ukrajinské ministerstvo kultúry a prezentuje ho v rámci európ-

skeho turné po partnerských mestách. Program spolupráce Mesta Trnavy s partnerskými mestami v zahraničí na základe solidarity a rovnoprávneho postavenia existuje už dve desaťročia. Je prostriedkom na zblížovanie medzi občanmi a posilňuje pocit spolupatričnosti k európskemu spoločenstvu. Príďte 16. novembra do Divadla Jána Palárika prejaviť úctu k slobode a k tým, ktorí si ju bránia. Zažijete autentické umenie jeden a pol miliónového mesta, ktoré ešte pred pár mesiacmi žilo rovnako ako my, úplne normálnym rytmom. ■

Jaroslav Lieskovský

# Medzinárodná Grand Prix Trnava v cyklokrose príde do lesoparku na Prednádraží 20. novembra

Čajkovského ulica zároveň rozdá body v rámci ôsmeho kola Slovenského pohára

Úvod sezóny 2022 bol tradičný. Cez prvý aprílový víkend jej otvorenie v podobe kritéria po uliciach historickej časti nášho mesta a o deň neskôr preteky s centrom v Suchej nad Parnou. Začiatkom júna dvojetapová Trnava Tour. Tohtoročné jarné podujatia z usporiadateľského prostredia okolo Bohuslava Kujoviča (\* 24. apríl 1956) sú teda minulosťou. Tretí bonbónik chystajú organizátori na druhú polovicu jedenásteho mesiaca. Po skončení bohatej cestnej nádielky sa totiž súťažné dianie sťahuje do terénu. A tak iniciatívne dielo tridsaťročného CK Olympik pokračuje. Patrilo doň aj októbrové sústreďenie v Topolčiankach. Tiež vďaka jubilujúcemu klubu budú mať skalní cyklistiky v malom Ríme ďalšiu možnosť na sledovanie atraktívnych pretekov z termínovky Medzinárodnej cyklistickej únie. Pred dvoma rokmi tu vyhral elitnú kategóriu mužov belgický reprezentant Lander Loocks. Pri pódiovom dekorovaní boli jeho partnermi francúzski cyklokrosári, strieborný Noé Castille a bronzový Tom Mainguenaud. Medzi ženami triumfovala na konci rozsiahleho sídliska ďalšia popredná športovkyňa, Amira Mellorová z Veľkej Británie. Na druhý stupienok odsunula Nikolu Bajgerovú (ČR), na tretí Zuzannu Krzystalovú (Poľsko). Vlni pripravovali v Trnave záver sezóny v podobe medzinárodných majstrovstiev Slovenska. Kvôli prísnyh pandemickým opatreniam však na poslednú chvíľu museli realizátori presunúť celoštátny šampiónát do

šamorínskej „bubliny“. Podľa slov B. Kujoviča, riaditeľa Grand Prix Trnava 2022, ožije cyklokrosová trať na Prednádraží v nedeľu 20. novembra. Pôjde o súčasť bodovacieho seriálu UCI / C2 aj o ôsme kolo Slovenského pohára. Okrem hlavných kategórií dostanú priestor rámcové záporenia všetkých vekových skupín, vrátane predpoludňajšej náborovej súťaže žiactva. „Do cyklokrosového areálu na Čajkovského ulici pozývam verných trnavských priaznivcov. Podľa predbežných prihlášok



*Cyklokrosový sviatok opäť zavíta do staničného lesoparku na konci Prednádražia v tretiu novembrovú nedeľu. Foto: Marián Bartoš*



*Start všetkých kategórií, vrátane žiackych, býva na Čajkovského ulici. Foto: Marián Bartoš*

sa k nám chystá početné jazdecké pole. Chýbať nebudú ani viaceré zahraničné esá. Účastníci zo vzdialených krajín si štart v Trnave spoja so šamorínskymi pretekmi UCI, ktoré absolvujú deň predtým,“ informoval B. Kujovič. Napokon sa žiada uviesť, že tento nepoddajný telovýchovný činovník začal trénovať svojich zverencov z cyklistického oddielu Telovýchovnej jednoty Skloplast ešte v sezóne 1982. Ako vidno, svojej športovej záľube zostal

verný po celých štyridsať rokov, aktuálne v radoch jubilujúceho Olympiku. Autorov dôvetok: GP Trnava pozoruhodného kalibru UCI / C2 mala premiéru na Prednádraží pred piatimi rokmi. Napriek rannému dažďu a neskoršej víchrici sa odjazdil kompletný program. Verme, že chystanej novembrovej paráde v trnavskom teréne nastaví počasie oveľa vlúdnejšiu tvár. Kujovičova partia by si za doterajšiu cyklistickú drinu určite zaslúžila poveternostnú priazeň. ■



Jaroslav Lieskovský

# Olympionička Barbora Mokošová nedokončila kvôli zraneniu 35. gym-festival v Trnave

## Viacboj žien sa stal korisťou českej reprezentantky Anety Holasovej

Na zakladajúcej schôdzi Dobrovoľnej športovej organizácie Slávia Trnava sa v pedagogickej škole stretli 11. decembra 1953 zástupcovia troch oddielov, vrátane gymnastického. Ten vznikol zásluhou manželov Heleny a Jána Novákovcov, v mladosti účastníkov masových sokolských zletov. Stadiaľ preniesli telovýchovné nadšenie do trnavského prostredia ako cvičenci, neskôr cvičitelia a funkcionári. Od roku 1952 prevzal J. Novák riaditeľský post v novozaloženej športovej škole dorastu. Jej strom zasadil do úrodnej pôdy. Za pomoci viacerých ochotných pedagógov a trénerov nadhlo premenili naše mesto na významnú baštu pohybových aktivít. Z faktografickej záplavy vrcholných podujatí neobídeme zdroj Gymnastického festivalu v Trnave koncom osemdesiatych rokov. Úvodný víkend pozval divákov do haly Družba na Rybníkovej ulici v sezóne 1988. Jeho súčasťou boli dve atraktívne kapitoly. Medailové kolekcie najskôr rozdelili elite vo federálnych majstrovstvách a vzápätí prišlo na rad medzištátne stretnutie ČSSR – Anglicko. V oboch prípadoch si pred tridsiatimi štyrmi rokmi schuti zasúťažili kategórie mužov a žien.

Z ďalších míľnikov nemožno prehliadnuť GF 2012. Svojou prítomnosťou ho poctila ikona Věra Čáslavská z Prahy, sedemnásobná olympijská víťazka a štyrikrát strieborná. Takúto jedinečnú zbierku dosiahla pod piatimi kruhmi OH v Ríme 1960, Tokiu 1964 a Mexiku



Historická snímka z dekorovania najlepších dvojčlenných družstiev starších žiačok po skončení ďalšej kapitoly gymnastického Pohára starobylej Trnavy. Foto: archív autora

1968. Vtedajší prezident Slovenského olympijského výboru František Chmelár odovzdal vzácnnej hostke na slávnostnom otvorení Trofej SOV.

„Ďakujem za milé pozvanie aj blahoželaní k životnému jubileu. Na Slovensku som takmer po dvadsiatich rokoch. Mám radosť z vysokého vyznamenania. Veľmi si ho vážim. Pri slovenskej štátnej hymne som sa na chvíľu vrátila do mojich pretekárskych čias, do spoločného štátu Čechov a Slovákov,“ prezradila pani Věra.

Prenesme sa do prítomnosti. Tohtoročný tretí septembrový víkend teda vyhradili v mestskej športovej hale už pre tridsiaty piaty gym-festival. Do dvojdňového programu patrila aj Pohár starobylej Trnavy. Podujatie pre dvojčlenné družstvá žiačok vzniklo v sezóne 1969 vďaka Jánovi Novákovi st. a Júliusovi Benkovi ako najstaršia pohárová súťaž v celej krajine pod Tat-

rami. Na pódiu oceňovaní viacboja žien teraz chýbala dvojnásobná účastníčka OH (Rio de Janeiro 2016, Tokio 2021) Barbora Mokošová. Najlepšia slovenská gymnastka sa totiž vážne zranila v sobotu popoludní pri záverečnom okamihu jej náročnej zostavy na bradlách. Po odstúpení 25-ročnej Bratislavčanky z trnavskej konkurencie malo poradie medailistiek v hlavnej medzinárodnej konfrontácii takúto podobu: 1. Aneta Holasová (ČR, súčet 48,95 b.), 2. Surmanová (SR, 48,70), 3. Gemzová (Poľsko, 44,95).

Viacbojarský ženský šampionát SR vyhrala Sára Surmanová (Klub gymnastického športu Slávia Trnava, 48,70 b.) pred Kalamárovou (KGŠ Detva, 42,30) a Ušákovou (KGŠ Slávia Trnava, 42,10). V oboch súťažiach junioriek, gym-festivale aj M-SR, triumfovala Dobrocká z KGŠ Detva. ■

Jaroslav Lieskovský

## Karate klub Slovšport Trnava chystá v mestskej hale svoj vrcholný celoslovenský turnaj .....

**Súťažné kimoná oblečú najlepší jednotlivci a družstvá všetkých vekových kategórií v sobotu 3. decembra**

Od Tokia 2021 zdobí karate cený prívlastok olympijský šport. Trnavská tradícia tohto telovýchovného odvetvia v kimonách je oveľa bohatšia. Začiatkom 70. rokov ju založil Tibor Mikuš (nar. 22. októbra 1952 v Zelenči). Bol prvým karatistom z celej východoeurópskej zóny s medailovým ziskom v ME (bronz, Barcelona 1980). Vo svojej vitríne opatruje aj štyri zlaté ocenenia z M-ČSSR, kým slovenský šampionát vyhral desaťkrát. Pred štyridsiatimi rokmi, v decembri 1982, stál majster športu T. Mikuš pri zrode Vianočného turnaja v Trnave. Najcennejší trénerský úspech dosiahol cez prvý júnový víkend osemdesiateho deviateho roku. Pred vypredaným hľadiskom bratislavskej haly na Pasienkoch priviedol mužov KK Slovšport k európskemu prvenstvu v konkurencii štyridsiatich klubových družstiev z trinástich štátov.

Súčasná karatistická generácia sa už chystá na vrcholné trnavské podujatie. Na tatami mestskej športovej haly sa v tretí decembrový deň bude konfrontovať okolo štyristo súťažiacich zo všetkých končín SR, ktorí uspejú predtým v nomináčnych kolách. Domáci klub pripravuje vyše jedenásthodinový program z poverenia Slovenského zväzu karate. Usporiadateľský štáb vedie Renáta Gašparovičová. Do karatistického sveta vstúpila ešte pod dievčenským priezviskom Križánková. Vôbec ako prvá Slovenka reprezentovala ČSSR v kumite žien. Zápisné mala v budapeštianskom Svetovom pohári 1986 a následne sa nestratila ani v početnej konkurencii parížskych majstrovstiev Európy junioriek i žien.

„Kvôli celosvetovej pandémie musel Vianočný turnaj posledné dva roky pauzovať. Tohtoročnú prvú sobotu v decembri



*Karatisti sa po dvojnásobnej odmlke opäť predstavujú trnavskému publiku. Foto: Jozef Žitňanský*

však opäť máme rezervovanú pre náš celodenný festival slovenského charakteru, majstrovský aj pohárový. Prídu naň reprezentačné esá, no široký priestor rovnako dostanú mladí adepti, počnúc kategóriou 12 a 13-ročných,“ informovala R. Gašparovičová redakciu NZR. ■

Jaroslav Lieskovský

## Britská tenistka Katie Swanová vyhrala prvý októbrový turnaj v hale TC Empire Trnava .....

**Pätnásťročná Trnavčanka Renáta Jamrichová postúpila z kvalifikácie až do štvrtfinále**

Ako sme už v našom mestskom časopise informovali, športová Trnava si aktuálne pripomína storočnicu organizovaného tenisu. Vzácné jubileum ozdobilo predstavenstvo TC Empire pod vedením Miroslava Hlavnu sériou medzinárodných turnajov. Prvý mal juniorské obsadenie a hral sa ešte začiatkom sep-

tembra na kurtoch pod holým nebom. S príchodom jesene môžu priaznivci sledovať kvalitne obsadené konfrontácie žien, mužov a juniorov v tamojšej modernej hale.

Atraktívna telovýchovná nádielka s raketou a loptičkou má názov Empire Indoor Tennis Tour 2022. Hneď úvodný žen-

ský turnaj s dotáciou 60-tisíc dolárov potvrdil výnimočnosť halového seriálu, aký sa ešte doteraz v slovenskom tenise nehral. Októbrová ouvertúra na krytých dvorcoch TC Empire prilákala hostky z celej planéty. V kvalifikácii a hlavnom turnaji dvojhry sa predstavili športovkyne z devätnástich krajín.

Na krytých dvorcoch triumfovala turnajová trojka Katie Swanová z Veľkej Británie. Na jej finálovej rakete zostala najvyššie nasadená Sin-jú Wang. Favorizovanú Číňanku, s 87. renkingom, zdolala po setoch 6:1, 3:6, 6:4. Víťazke zo Spojeného kráľovstva pribudlo na konto osemdesiat bodov. Tie znamenali posun Swanovej na 117. priečku svetového rebríčka. Príjemným prekvapením otváracieho halového podujatia bol debut ľavorukej Renáty Jamrichovej (nar. 20. júna 2007 v Trnave) v ženskom turnaji ITF. Z pozície kvalifikantky postúpila v elitnej spoločnosti až do štvrtfinále, kde zostala na štíte neskoršej finalistky Wang po setoch 4:6, 3:6. Pred týmto duelom dokonca vyradila Jamrichová fedcupovú reprezentantku SR Rebeccu Šramkovú. Talentovaná juniorka z NTC potvrdila, že jej dve zlaté medaily (dvoj-

Jaroslav Lieskovský

## Postrehy z futbalovej histórie

### Červená karta pre koženú loptu v trnavskom študentskom prostredí bývalého reálneho gymnázia

Mesto veží a futbalu. Aj takéto prívlastky patria k Trnave. Raz darmo, najpopulárnejšia loptová hra na celej planéte preslávila malý slovenský Rím ďaleko za jeho hranicami. V nasledujúcom príspevku sa vrátíme k niektorým jubileám. Pred šesťdesiatimi rokmi, 8. apríla 1962, privítali spartakovci na svojom futbalovom štadióne štokholmský AIK. Pobyt športovej výpravy zo Škandinávie mal v Trnave a celom okolí široký ohlas. Hlboké spomienky zostali aj v pamäti vtedajšieho škôlkara Jána Šturdíka, teraz obyvateľa Križovian nad Dudváhom. Pre Novinky z radnice povedal: „Môj otec bol v rokoch 1950-64 stabilným hráčom

hra, mix) v nedávnom Európskom mládežníckom olympijskom festivale v Banskej Bystrici neboli dielom náhody.

Po skvelých vystúpeniach 15-ročnej R. Jamrichovej pod Urpínom a v rodnej Trnave ju zaradil kapitán ženskej reprezentácie SR Matej Lipták do päťčlennej nominácie na finálový turnaj Pohára Billie Jean Kingovej v škótskom Glasgowe (8. – 13. novembra).

Jesenný tenisový seriál v hale TC Empire Trnava pokračuje ďalšími medzinárodnými edíciami. Prinášame rozpis:

\* 31. októbra – 6. novembra / štvrtý turnaj žien, dotácia 25-tisíc USD

\* 14. – 20. novembra / juniorský turnaj (18-roční a mladší)

\* 28. novembra – 4. decembra / prvý turnaj mužov, dotácia 25-tisíc USD

\* 5. – 11. decembra / druhý turnaj mužov, dotácia 25-tisíc USD.



Pri oprašovaní storočnej histórie organizovaného tenisu v Trnave si zaslúži pozornosť aj spomienka na 60. roky. Obetavým správcom dvoch antukových dvorcov v susedstve vtedajšej fabriky Kovosmalt bol Imrich Vido (prvý zľava). Foto: archív autora

Trnavské publikum má do hľadiska bezplatný vstup. Všetky aktuálne informácie nájdú záujemcovia na webovej stránke TC Empire. ■



Druhá aprílová nedeľa 1962, spoločná fotografia futbalových mužstiev Spartaka Trnava a švédskeho AIK Štokholm pred otvorením priateľského medzinárodného zápasu. Domáci kolektív viedol s kapitánskou páskou reprezentačný brankár Imrich Stacho (v hornom rade piaty zľava). Tento mesiac si pripomíname nedožitú 91. narodeniny kamarátskeho Capana. Foto: zdroj Ján Šturdík ml.

trnavských ligových mužstiev Sokol Kovosmalt a Spartak. Tiež nastúpil v základnej zostave na

stretnutie proti AIK. Keď mi ocieno zvestoval, že v tú nedeľu ma zoberie so sebou do Trnava, od

veľkej radosti som divže z kože nevyskočil. Na pozápasovom posedení oboch mužstiev ma švédski hostia obdarovali žuvačkami. Bulletin z tohto medzinárodného zápasu mám doteraz odložený v rodinnom archíve.“

O šesť mesiacov neskôr, v desiaty októbrový deň šesťdesiateho druhého roku, bola Telovýchovná jednota Spartak Trnava opäť pričlenená k národnému podniku Kovosmalt a zlúčená so Závodnou telovýchovnou jednotou Dynamo. Odluka spartakovských športovcov od fabriky na Ulici Jozefa Barčovského (teraz Coburgova) trvala šesť rokov. Kompetentných funkcionárov pomklo k tomuto zlučovaciemu kroku vypadnutie Trnavčanov z prvej futbalovej ligy. Návrat medzi elitu sa podaril po dvoch sezónach. To už opäť viedol svojich zverencov Toni-báči Malatinský.

Ďalší bard trnavskej telovýchovy, docent Jozef Hagara (\* 9. 11. 1920), dokonca pracoval v ob-



Knížnica J. Fándlyho, štvrtý november 2010: Jozef Hagara pri oslave svojich 90. narodenín. Foto: Marta Országhová

dobí 1962–1963 na poste futbalového trénera Kambodže. „V juhovýchodnej krajine Ázie som mal na starosti reprezentačný aj armádny výber. Podmienkou bola znalosť francúzštiny, ktorej pevné základy mi dal ešte počas štúdia v trnavskom gymnáziu triedny učiteľ Jozef Kmeť. Tiež držal ochrannú ruku nad mojou loptovou záľubou, keďže futbal sme mali v škole

zakázaný,“ uviedol perličku voľakedajší prvotligový hráč TŠŠ a nástupníckeho Spartaka pri spoločenskom večierku k jeho 90. narodeninám. V najvyššej súťaži debutoval ako 18-ročný. Od júna 1972 opatroval v domácej zbierke vzácne ocenenie, Zlatý odznak Československého futbalového zväzu. Telovýchovný veľikán J. Hagara nás navždy opustil 22. februára 2014. ■

Jaroslav Lieskovský

## Mozaika z telesnej kultúry

### ■ ZRANENIE KAPITÁNKY

– Volejbalistky trnavského Hit UCM vstúpili koncom septembra do svojej siedmej extraligovej sezóny na palubovke Žilínčaniek, nových účastníčok najvyššej súťaže, výhrou 3: 1. Tréner Rastislav Filípek mal dobrý pocit z výkonu svojich zvereniek v úvodnom kole, no zarmútilo ho vážne zranenie kapitánky Tatiany Grófovej v druhom sete. Po operácii zlomenej nohy si 23-ročná nahrávačka musí nedobrovoľne odpočinúť od vrcholového športu približne päť mesiacov. Jedna z opôr ženského kolektívu Hit UCM pochádza práve z mesta pod Dubňom, kde vyrástla na kvalitnú volejbalistku. V Trna-

ve pôsobí od súťažného cyklu 2018/19. Filípkove zverenyky zabojovali za maródiacu kapitánku aj v ďalších vystúpeniach. Tiež v 3. kole, keď senzačne oskalpovali v Nitre vicemajstrovskú zostavu UKF. Pri ouvertúre Žilina – Trnava na začiatku tejto jesene sa autor príspevku nevdojak vrátil v spomienkach do extraligového ročníka 1994/95, v ktorom amatérske družstvo Žien TJ Spartak pod trénerskou taktovkou Mariána Hunčíka skončilo na historickom 3. mieste, hneď za profesionálnymi klubmi Slávia UK Bratislava a SPASA Žilina. Akiste by nebolo od veci nadviazať hráčkam vysokoškolského Hitu v aktuálnej sezóne na bronzový zásah ich

trnavských predchodkyň z polovice 90. rokov.

### ■ MAJSTROVSTVÁ TRNAVY

**A OKOLIA** – Predstavenstvo Trnavskej tenisovej ligy pod vedením Pavla Dienera pozvalo ctiteľov masového tenisu do areálu TC Empire na záverečný turnaj vonkajšej antukovej sezóny. Otvorené majstrovstvá Trnavy a okolia vo štvorhre priniesli prekvapenie medzi aktérmi vekovej skupiny 50+, kde sa výsledková situácia poriadne zauzličila. Víťazné poháre si napokon odniesli deblisti Cyril Lukačovič z Vlčkoviec (75 rokov) – Peter Jánošík z Trnavy (55 rokov). Dva dni predtým skončili na striebornej priečke devätnásteho ročníka Dobi-



šovho memoriálu v Modranke. O prvenstve zelenečskej dvojice Mačekovcov (otec Vladimír so synom) rozhodol finálový tajbrejk. Usporiadatelia spomienkového turnaja pozvali do modrančianskeho Areálu zdravia limitovaný počet desiatich párov.

■ **VYNIKALA V DISKÁRSKOM SEKTORE** – Medzi popredné atlétky slovenskej reprezentácie sa svojho času zaradila diskárka Ivona Tomanová (za slobodna Holubová), odchovankyňa Slávie Trnava. Dve desaťročia nemala v tejto disciplíne pri majstrovstvách SR rovnocennú konkurentku. Tiež viackrát dominovala na vlně seriálových pretekoch Grand Prix Slovakia. Svoj výnimočný talent naplno rozvinula v bratislavskej Slávii UK (1991–2006). Voľakedajšie diskárske eso z Trnavy si v Európskych pohároch družstiev pravidelne vyslúžilo kapitánsky post. Oporou bývala Ivona aj pri medzištátnych stretnutiach. Mama dvoch dcér sa neskôr pretekársky vrátila do rodnej Trnavy, kde popri súťažiach začala pôsobiť na rozhodcovskom a najmä trénerskom poli. Vedeniu atletických nádejí v tamojšej AŠK Slávia sa I. Tomanová, čerstvá päťdesiatnička (nar. 24. 10. 1952), venuje doteraz. Držíme palce, aby vo svojej skupine vychovala úspešné nástupkyne.

#### ■ **VŠESTRANNÝ CYKLISTA**

– Tento mesiac, v dvadsiaty tretí deň, prídu príbuzní, priatelia a známi zavinšovať Trnavčanovi Karolovi Lipovskému k 65. narodeninám. Rozsiahlu kapitolu by si zaslúžila najmä jeho zberateľská vášeň. My však na tomto nevelkom priestore uvedieme iba niekoľko údajov z úspešnej telovýchovnej kariéry. Deväťkrát absolvoval medzinárodné preteky Okolo

Slovenska, ba dokonca r. 1985 sa stal celkovým víťazom vrchárskej súťaže. Ako náruživý obdivovateľ trojnásobného majstra sveta Petra Sagana založil v Trnave jeho fanklub. Neobídme ani Lipovského excelentné jazdy na velociπέde, alebo na replike dreveného bicykla z roku 1817. Popri cyklistike viackrát získal prvenstvo v bežeckých pretekoch na dlhé trate. Tiež bol zanietým organizátorom i sponzorom viacerých kapitol Trnavsko-kopaničiarskeho cyklomaratónu s obrátkou pred rodným domom Milana Rastislava Štefánika v Košariskách (každoročne za účasti vyše tristočlenných pelotónov) či štarte početnej skupiny Trnavčanov v majstrovstvách sveta na historických bicykloch s centrom v Brne (rok 2001). Začiatkom marca 2007 prevzal K. Lipovský Uznanie za zásluhy o rozvoj a reprezentáciu mesta Trnavy.

■ **VÝROČIE BEŽECKEJ HODINOVKY** – Písal sa štvrtok 10. november 1977, keď popoludní na škarvom ovále atletického štadióna pedagogickej fakulty na Prednádraží absolvoval



*Milovníci dlhých tratí nachádzali od druhej polovice 20. storočia v telovýchovnom areáli TJ VŠ žilivé prostredie pre svoju Trnavskú hodinovku. V tejto chvíli viedol džogingové pole Vojtech Žarnovičan (Džudistický klub TJ Slávia Trnava) pred Jozefom Rendekom (Dolná Krupá) a Máriou Heretikovou-Kútnou (Lokomotíva Leopoldov). Foto: Ján Slovinec*

v daždi 28-členný pelotón šesťdesiatminútový beh. Pod názvom Trnavská hodinovka zorganizoval štáb v čele so zakladateľskou dvojicou Marián Papiernik – Jaro Lieskovský prvé preteky tohto druhu na

Slovensku. Inšpiráciou bol famózný výkon zlatého olympionika Emila Zátopka z 21. septembra 1951, ktorý v historickej hodinovke na atletickom ovále lesoparku v Houštke pri Starej Boleslavi zabeloh pred nvetovú števou 10 000 divákov svetový rekord 20 052,40 m. Hlavnú kategóriu trnavskej premiéry spred štyridsiatich piatich rokov vyhral s dostatočným náskokom Peter Líška, pracovník jaslovskobohunických Atómových elektrární. Do výsledkovej listiny neregistrovaných účastníkov mu zapísali kvalitných 16 615 metrov. Pred druhým v poradí, Jozefom Slobodom z domácej Stavoinďustrie, mal náskok 665 m. Mimo poradia bežiacemu atlétovi trnavskej Slávie Stanislavovi Bachratému zapísali rozhodcovia 16 750 m. Vytrvalostná novinka v maratónkach si postupne získala širokú priazeň, vrátane sprievodnej dvanásťminútovky detí i trojčlenných rodinných družstiev. Neskôr sa známe podujatie v maratónkach presťahovalo na atletický štadión Slávie, kde pokračovalo v jarnej, letnej

a jesennej verzii. Po päťdesiatej siedmej edícii však Trnavská hodinovka zanikla. Vôbec najlepší výkon, 18 910 metrov, zaznamenal ešte na štadióne PdF UK poľský vytrvalec Ryszard Malecki. ■

# GK Hrajte kráľovskú hru s Novinkami z radnice .....

**Stredná hra a záver šachovej partie Alois Lanč – Ladislav Dobrovolský, Tatrafest 2022, postavenie po ťahu 25.Dd3**

Od r. 1952 sa začali organizovať v tatranskom prostredí šachové turnaje o Tatranský pohár, ktoré v r. 1994 zmenili svoj názov na Open Tatry a v tomto roku vznikol Tatranský šachový festival – Tatrafest, ktorý v sebe skrýval medzinárodné majstrovstvo seniorov nad 65 rokov a aj nad 50 rokov spolu s bleskovým turnajom. Pre riešiteľov šachových skladieb zorganizoval Marek Kolčák riešiteľskú súťaž skladajúcu sa z dvanástich dvojťažiek na čas, ktoré v rekordnom čase 16 minút vyriešil veľmajster Jerguš Pecháč zo Žiliny. Tradične do T. Matliarov pricestovala z Trnavy celá plejáda bojovo naladených šachistov, ktorí tam neprišli od 28. mája do 4. júna len kvôli turistike, ale aj získavať rôzne odmeny a vyznamenania. V kategórii nad 65 rokov síce obsadil z 83 účastníkov Alois Lanč 2. priečku so 7,5 b. (+7 = 1 - 1), ale zo slovenských seniorov skončil ako prvý; ďalšie priečky obsadili:

6. František Jablonický – 6,5 b. (+6 = 1 - 2), 31. Ludwig Doucha – 5 b. (+4 = 2 - 3), 67. Anton Klanica – 3,5 b. (+3 = 1 - 5). V kategórii nad 50 rokov súťažili aj mladšie ročníky; z 39 účastníkov bolo poradie trnavských šachistov nasledovné: 4. Alexander Nicolini – 6,5 b. (+5 = 3 - 1), 16. Jaroslav Mosný – 5 b. (+3 = 4 - 2), 33. Miroslav Holický – 3,5 b. (+3 = 1 - 5); zo žien senioriek bola najúspešnejšia Ľubica Škápiková z Jablonice. V turnaji Senior blesk nad 50 rokov sa zúčastnilo 46 šachistov: 3. František Jablonický – 6,5 b., 8. Alois Lanč – 6 b; hralo sa na 9 kôl s tempom hry 5 min. na partiu a s priemerným ratingom 1 768 bodov. Vydarený festival sa uskutočnil v Hoteli SOREA Hutník I s organizátorom Nadácia 42 pod riaditeľskou taktovkou Vladimíra Hrtku. Šachistov a šachistky prišiel na úvod privítať prezident SŠZ Milan Roman. Šachové majstrovstvo



troch najúspešnejších trnavských šachistov môžu čitatelia našej stálej šachovej rubriky posúdiť podľa nasledujúcich troch duelov:

## **Alois Lanč (2293) – Ladislav Dobrovolský (2221)**

MMSR seniorov nad 65 rokov – T. Matliare 1. 6. 2022 (6. kolo)  
 1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Sc5 4.c3 Jf6 5.d3 d6 6.Jbd2 (6.0-0 0-0 7.Jbd2 a6 8.Sb3 Se6 9.Jc4 h6 10.Ve1 Je7 11.d4 e:d4 12.c:d4 Sa7 13.d5 Sg4 14.Se3 S:e3 15.J:e3 Sh5 16.Jf1! Speelman vs. Jusupov, Hastings 1989/90; 6.h3 a6 7.0-0 Sa7 8.Ve1 0-0 9.Sb3 De7 10.Jbd2 Se6 11.Jf1 Vad8 12.Jg3 d5 13.De2 Kh8 14.e:d5 S:d5 15.d4 Vfe8 Džindžichašvili vs. Korčenoj, Chicago 1982) a6 7.Jf1 Sa7 8.Jg3 h6 9.Sb3 0-0 10.0-0 Se6 11.h3 Dd7 12.Kh2 d5 13.De2 Vad8 14.Sc2 d: e4 15.d:e4 b5 16.Vd1 Dc8 17.Jh4 V: d1 18.S:d1 Vd8 19.Sc2 Je7 20.Df3 Jh7?! 21.Jgf5?! (21.Jh5 g5 22.Jf6+ J: f6 23.D:f6 Sc5 24.f4 e:f4 25.D:h6 g:

h4 26.Dg5+ Jg6 27.D:c5 c6 28.Dg5 Dc7 29.e5 De7 30.S:f4 +/=) 21. - J: f5?! 22.e:f5 Sd5 23.Dg3 Vd6?! 24.f6 V:f6 25.Dd3 (Pozri diagram!) Jf8?? 26.D:d5 c6 (26. - V:f2 27.De4 Dd8 28.Jf5 h5 29.D:e5 Je6 30.Se3 V:c2 31.S:a7 Dg5 32.De4 Df4+ 33.Vf1 +-) 27.De4 V:f2 28.Jf5 (28.a4 De6 29.Sd3 Sb8 30.a:b5 c:b5 31.Kh1 g6 32.S:h6 Jd7 33.De1 +-) 28. - Dd8 (28. - Dc7 29.D:c6 D:c6 30.Je7+ Kh8 31.J:c6 V:c2 32.J:a7 Jg6 39.Jc6 Jh4 34.J:e5 g5 35.Kh1 V:g2 36.J:f7+ Kg7 37.Jd6 Vg3 38.a4 b:a4 39.Je4 V:h3+ 40.Kg1 +/-) 29.Se3?! (29.S: h6!? g:h6 30.D:e5 V:f5 31.D:f5 Sb8+ 32.Kg1 Dc7 33.Dg4+ Kh8 34.Ve1 Dd6 35.Sb3+ +-) 29. - S:e3 30.J:e3 Dg5 31.Vf1 V:f1 32.J:f1 Jg6?! (32. - c5 33.a4 g6 34.Sd3 c4 35.Se2 Dc1 36.a:b5 a:b5 37.D:e5 D:b2 38.Jg3 Jf6 39.Je4 Dc1 40.Jf6+ +/-) 33.D:c6 f5 34.De6+ 1:0

V talianskej hre (C54) sa trnavský medzinárodný majster vyhol Evan-



sovnu gambitu a v otvorení sústredil svoju pozornosť na pozíciu hru s útokom na stred šachovnice. Otvorenie pripomína Cordelovu obranu zo zatvoreného systému španielskej hry. Jeho zahraničný súper, český šachista, mohol už v 20. ťahu vyrovnať hru po: 20. - Kh7 21.Kg1 Jg6 22.Jhf5 Sc5 23.Jf1 Dd7 24.h4 b4 25.c:b4 S:b4 26.Se3 Db5 27.Vc1 Sd6 28.h5 Je7 29.J:e7 S:e7 30.Sb3 S:b3 (20. - Dd7 21.Kg1 Jh7 22.Jgf5 J:f5 23.J:f5 S:f5 24.e:f5 Jf6 25.Dg3 Kh7 =), tiež v 21. ťahu (miesto 21. - J:f5): 21. - S:f5 22.J:f5 J:f5 23.e:f5 Jf6 24.Se3 Db8 25.Ve1 c6 26.Kg1 S:e3 27.D:e3 Ve8 28.Dc5 Dc7 29.Vd1 e4 30.b4 h5 a miesto 23. - Vd6 hrať: 23. - Jg5 24.f6 De6 25.Jf5 D:f6 26.h4 e4 27.h:g5 D:f5 28.g:h6 Dg6 29.Sf4 Sb6 30.Dh4 Ve8 atď. Za ťah smerujúci k prehre môžeme označiť 25. - Jf8, po ktorom už bolo asi ťažko hľadať záchranu. Ako mohol hrať L. Dobrovolský v pozícii zobrazenej na diagrame, aby sa pokúsil zachrániť partiu? Otázku kladieme našim čitateľom – riešiteľom. Odpoveď sa dozvedia v ďalšom čísle NzR.

### František Jablonický (1985)

– Miloš Vrabec (2111)

MMSR seniorov nad 65 rokov – T. Matliare 3. 6. 2022 (8. kolo)  
1.Jf3 Jf6 2.c4 c6 3.Jc3 d5 4.c:d5 c:d5 5.d4 Jc6 6.Sf4 e6 (6. - a6 7.Vc1 Jh5 8.Sd2 Jf6 9.e3 Sg4 10.h3 S:f3 11.D:f3 e6 12.Dg3 Jh5 13.Df3 Jf6 14.Sd3 Sd6 Aronian vs. Gelfand, Francúzsko 2008; 6. - Sf5 7.e3 e6 8.Sb5 Jd7 9.Da4 Vc8 10.0-0 a6 11.S:c6 V:c6 12.Vfc1 Se7 13.Jd1 b5 14.Db3 Db6 15.e4 d:e4 Šabalov vs. Savčenko, ZSSR 1986; 6. - Sg4 7.Je5 Db6 8.J:g4 J:g4 9.Jd5 Da5 10.Jc3 Je5 11.d5 Db6 12.Sg3 Db2 13.Vc1 Jd4 14.Dd2 Sa3 15.Vb1 D:b1 Partos vs. Torre, Biel 1985) 7.e3 a6 (7. - Jh5 8.Se5 Se7 9.Sd3 0-0 10.h3 J:e5 11.J:e5 Jf6 12.0-0 Jd7 13.J:d7 S:d7 14.Db3 Sc6 Belov vs. Ivančuk, Turecko 2006) 8.Sd3 Sd6 9.Sg3 S:g3 10.h:g3 Dd6 11.a3 h6 12.Vc1 Sd7 13.0-0 0-0 14.Ja4 (14.e4 d:e4 15.J:e4 J:e4 16.S:e4 Vac8 17.Sb1 Je7 18.Dd3 f6 19.Sa2 V:c1 20.V:c1 Sc6 21.De2 Sd5 22.S:d5 D:d5 23.Vc7 Vf7

24.Vc5 Dd6 25.Vc1 Jc6 =) 14. - e5 (14. - Vab8 15.Db3 Vfc8 16.Jc5 Se8 17.Vc3 Dd8 18.Vb1 a5 19.Vbc1 b6 20.Ja6 Va8 21.Je5 J:e5 22.d:e5 Je4 23.S:e4 V:c3 24.V:c3 V:a6 25.Sd3 Va8 =) 15.d:e5 J:e5 16.J:e5 (16.Se2 S:a4 17.D:a4 Vfc8 18.Vfd1 V:c1 19.V:c1 Db6 20.Dd4 J:f3+ 21.g:f3 D:d4 22.e:d4 Kf8 23.Vc7 Vb8 24.f4 Ve8 25.Kf1 Ve7 =) 16. - D:e5 17.Jb6 (17.Jc3 Vad8 18.Sc2 Vfe8 19.Dd4 D:d4 20.e:d4 Ve6 21.Sd3 Vb6 22.Vc2 g6 23.f3 h5 24.Ve1 Kg7 25.Kf2 Kf8 =) 17. - Vad8 18.Dc2 (18.Jd7 V:d7 19.Dc2 Vfd8 20.Vfe1 d4 21.e:d4 D:d4 22.Vcd1 Db6 23.Se2 V:d1 24.V:d1 V:d1 25.S:d1 De6 =) 18. - Jg4?! (18. - Se6 19.Ja4 d4 20.e:d4 V:d4 21.Vfe1 Dh5 22.Se2 Sg4 23.Jc3 b5 24.Vcd1 V:d1 25.S:d1 S:d1 26.D:d1 Jg4 27.Dd7 Dh2+ 28.Kf1 Dh1+ 29.Ke2 Dh5 30.f3 De5+ =) 19.J:d7 Dh5 20.Vfe1?! V:d7 21.Sf5 Vdd8 22.S:g4 D:g4 23.De2 D:e2 24.V:e2 d4 25.e:d4 V:d4 26.Vc7 b5 27.Va7 Vd6 28.g4 (28.Vee7 Vf6 29.Kf1 Vc8 30.f3 Kh7 31.Vec7 V:c7 32.Kf1 Vd6 33.g4 Vd2 34.Va7 V:b2 35.V:a6 Va2 =) 28. - Vc8 29.Kh2 Vf6 30.f3 Kh7 31.Kg3 Vc4 32.Ve8 Vc2 33.Vea8 V:b2 (34.V:a6 V:a6 35.V:a6 b4 36.a:b4 V:b4) ½ : ½  
Trnavský šachista otvoril partiu s českým šachistom svojím obľúbeným ťahom, ktorým jemne naznačí, že by prijal Rétiho hru. Nakoniec však skončili pri slovanskej obrane (D14). Nádej na získanie rozhodujúcej výhody mohol mať exprezident SŠZ po: 20.Vfd1! V:d7 21.Sh7+ Kh8 22.Sf5 Vd6 23.Dc8 Dh2+ 24.Kf1 Vdd8 25.Dc7 h5 26.Ke2 D:g2 27.Df4 g5 28.Dd4+ f6 29.S:g4 h:g4 30.D:g4 De4 31.Dh5+ Dh7 32.D:h7+ K:h7 33.Vc7+ Kg6 34.V:b7 Vb8 35.V:b8 V:b8 36.b4 a5 37.Vb1 a:b4 38.V:b4 Va8 39.a4 Kf5 40.Kd3, ak by posunul svoju vežu na iný stĺpec, čo však nevyužil, a tak sa súboj skončil nakoniec remízou.

### Alexander Nicolini (2156) – Jaroslav Pčola (2044)

MMSR seniorov nad 50 rokov – T. Matliare 2. 6. 2022 (7. kolo)  
1.e4 e6 2.d4 d5 3.Jc3 Sb4 4.e:d5 e:d5 5.Sd3 Jc6 (5. - Jf6 6.Jge2 Sg4 7.0-0 0-0 8.h3 Sh5 9.Se3 Ve8

10.Jb1 Je4 11.c3 Sd6 12.Dc2 Dh4 13.c4! Ankerst vs. Repková, ŠO Serevan 1996) 6.Je2 Jge7 7.a3 (7.0-0 Jf5 8.Jg3 Sg6 9.Jce2 Dd7 10.f4 f5 11.a3 Sd6 12.b3 Jg8 13.Sb2 Jce7 14.c4 c6 15.Dc2 Jf6 Spielmann vs. Nimcovič, Kodaň 1923) 7. - S:c3 8.b:c3 Sf5 9.Vb1 b6 10.Jg3 S:d3 11.c:d3 Dd7 12.Df3 0-0 13.0-0 Vac8?! 14.h4?! Jd8?! (14. - Vfe8 15.a4 Ja5 16.Sg5 f6 17.Sd2 Jb7 18.Vfe1 Jd6 19.h5 h6 20.Va1 +/=) 15.Ve1 f6? 16.Vb2 (16.a4! Vf7 17.Sa3 Jdc6 18.h5 Kh8 19.De2 Jg8 20.De6 g6 +/-) 16. - Jf7 17.Vbe2 Vfe8 18.Jh5 Jg6?! (18. - Jd6 19.a4 Jef5 20.D:d5+ Kh8 21.V:e8 V:e8 22.V:e8+ D:e8 23.Jg3 +/-) 19.D:f6g:f6 20.J:f6+ Kg7 21.J:d7 V:e2 22.V:e2 J:h4 23.Ve6 Jg6 24.Jf6 c6 25.g3 b5 26.Jh5+ Kg8 27.Kg2 a5 28.g4 Jf8 29.Ve7 Jg6 30.Ve2 a4 31.f4 Jf8 32.f5 h6 33.Ve7 Vd8 34.Sf4 Vd7? 1:0  
Šachista z Lokomotívy Trnava vo francúzskej obrane (C15) prekvapil svojho mladšieho súpera v 14. ťahu dvojkrokom pešiaka na krajnom stĺpci, po ktorom sa začali objavovať na šachovnici zvláštne ťahy čierneho, ale už v 13. ťahu po: 13. - Jg6 14.Df5 D:f5 15.J:f5 Jce7 16.Jg3 Jh4 17.a4 Vfe8 18.Je2 Jeg6 19.Vb2 f6 20.g3 Jf5 mohol udržať si uvoľnil pole pre svojho jazdca, čím sa zbytočne zdržiaval, lebo po: 15. - Je6! 16.Sd2 Vce8 17.h5 h6 18.Ve2 Kh8 19.Vbe1 Da4 20.Dg4 c5 by nasledovalo vyrovnanie. Ďalším chybným ťahom 18. - Jg6 umožnil Šaňovi vymeniť dámy, získať pešiaka a vniknúť jeho vežou do svojho oslabeného postavenia na dámskom krídle. Aby chýb nebolo málo, tak frustrovaný Jaroslav z priebehu dueli pridal ešte jednu 34. - Vd7, po ktorej sa ihneď vzdal. Riešenie strednej hry z partie Samir Sahidi vs. Martin Jablonický (Tirnavia-MRR, Augustus Cup 2022): 20. - Sf5! 21.c3 Jc2 22.Vc1 h6 23.Vd5 h:g5 24.h:g5 V:d5 25.D:d5 S:g5 26.S:g5 D:g5 27.V:c2 Dg4 28.e4 Jf6 29.f3 D:g3 30.Dd1 Sh3 31.J:c5 Jh5 32.Jd3 Vd8 33.Df1 Se6 34.c4 Dc7 35.De2 D:a5 s obojstrannými možnosťami. ■

## Západoslovenské múzeum

Múzejné nám. 3, tel. 033/5512913, 033/5512 911, e-mail: zsmuzeum@zupa-tt.sk, info: www.zsmuzeum.sk

Otváracie hodiny:

Ut – pia 8.30 – 17.00

Víkend 11.00 – 17.00

V pondelok zatvorené

### EXPOZÍCIE .....

#### ETNOGRAFIA

#### MATERIÁLNA KULTÚRA TRNAVSKÉHO VIDIEKA

Príroda Malých Karpát, Sakrálné pamiatky, Kampanologická expozícia, Oratórium, Štefan Cyril Parrák – Pocta kráľovi zberateľov, Osobnosti športu TTSK, Klarisky v Trnave, Krása zašlých čias, Archeologická expozícia, Ľudový textil trnavského regiónu

### VÝSTAVY .....

#### ■ ZEM, MIESTO PRE ŽIVOT NOČNÍ LOVCI, SOVY

Dokumentárna výstava prevzatá zo Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši  
od 3. 11. 2022 do 9. 1. 2023

#### ■ Peter Chmela: FRAGMENTY OKAMIHU

Vernisáž výstavy fotografií a uvedenie DVD  
do 29. 1. 2023

#### ■ ARMÁDA V POVSTANÍ

Výstava prevzatá z Múzea SNP v Banskej Bystrici  
Výstava potrvá do 31. 1. 2023

#### ■ VÝSTAVA ARCHITEKTONICKÝCH NÁVRHOV NA EXPOZÍCIU DEJINY TRNAVY

Z verejnej súťaže s finančnou podporou FPU. Podujatie v rámci Dní európskeho kultúrneho dedičstva predĺžená do 30. 11. 2022

#### ■ KRÁSA ĽUDOVÉHO ODEVU

Paličkovaná babková čipka, dokument bohatstva ľudového odevu západného Slovenska. Podujatie v rámci Dní európskeho kultúrneho dedičstva v spolupráci s OZ Bábence Krakovany a OZ Za kra-

kovskú bránu  
do 15. 1. 2023

#### ■ MAROKO OČAMI GEOLÓGA

Geologická výstava sprístupnená do 30. 4. 2023

#### ■ DETSKÝ SVET

Výstava pre malých i veľkých do 31. 12. 2024

#### ZBIERKOVÝ PREDMET MESIACA

Mesiac fotografie – trnavský fotograf Vincent Kabáth

#### PODUJATIA

#### ■ 27. novembra o 15.00 h ADVENT V MÚZEU

#### DOM HUDBY M. SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO

Ul. M. Schneidera Trnavského 5, Trnava

OTVÁRACIE HODINY:

Ut – pia 8.30 – 12.30 na objednanie

13.00 – 14.30 prítomný lektor v budove

V pondelok zatvorené

Víkend 11.00 – 17.00 – pre vopred objednané skupiny nad 10 návštevníkov. Víkendovú návštevu prosíme ohlasovať v pondelok – štvrtok na tel. č. 033/ 5512 913

#### EXPOZÍCIE:

#### ŽIVOT A DIELO MIKULÁŠA SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO DOBRO – DVORANA SLÁVY

#### MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY

Námestie sv. Mikuláša 10, tel. č. 033/5514421

OTVÁRACIE HODINY:

Ut – pia 8.30 – 12.30 prítomný lektor v budove

13.00 – 15.00 na objednanie

V pondelok zatvorené

Víkend 11.00 – 17.00 pre vopred objednané skupiny nad 10 návštevníkov. Víkendovú návštevu prosíme ohlasovať v pondelok – štvrtok na tel. č. 033/ 5512 913

#### EXPOZÍCIE .....

#### WILLIAM SCHIFFER

život a dielo sochára a medailéra

#### S LÁSKOU ZA PRAVDU

Unikátny nábytkový súbor z pozostalosti Mons. ThDr. Pavla Jantauscha, prvého apoštolského administrátora Apoštolskej administratúry v Trnave

#### VÝSTAVY .....

#### SEDEMNÁSTE STOROČIE SLOVOM A OBRAZOM

Historické tlače z fondov Západoslovenského múzea  
do 31. 3. 2023

#### SLOVÁCI, PÍŠTE PO SLOVENSKY!

do 31. 12. 2022

## Knižnica J. Fándlyho

#### ■ 15. novembra vo výpožičnom oddelení a pobočkách BEZPLATNÁ REGISTRÁCIA DO KNIŽNICE

pre všetkých záujemcov pri príležitosti otvorenia Verejnej knižnice mesta Trnava (95. výročie)

#### ■ 15. novembra o 17.00 v čitárni GUSTÁV HUSÁK

Stretnutie s českým historikom Michalom Macháčkom a jeho knihou o poslednom československom komunistickom prezidentovi

#### ■ 16. novembra

#### o 17.00 v čitárni

#### ŤAŽIVOSŤ PRAVDY

Spomienka na básnika Andreja Žarnova spojená s premietaním filmu

#### ■ 23. novembra

#### o 17.00 v čitárni

#### TRNAVSKÁ POETIKA

Host: básnik, dramatik a publicista Benjamín Škrekó, moderujú Pavol Tomašovič a Štefan Kuzma. Podujatie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

#### ■ 28. novembra

#### o 17.00 v čitárni

#### O KNIHE PRI KÁVE

čitateľský klub

#### ■ SCRABBLE V KNIŽNICI

Pravidelné stretnutia seniorov pri spoločenskej hre každú stredu o 14.00 v učebni

## **PONUKA PRE STREDNÉ ŠKOLY** **■ 8. novembra o 10.00 v čítárni** **LITERATÚRA TROCHU INAK** **A HRAVO**

Stretnutie s pedagógmi Stanislavom a Mariánom Kamenčíkovcami, moderuje Martin Jurčo. Podujatie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

**■ VÝVOJ ROCKOVEJ HUDBY**  
 Hudobno-slovné pásmo o žánri populárnej hudby určené pre žiakov 2. stupňa ZŠ a študentov SŠ. Kontakt: 033/5511590, hudobne\_oddelenie@kniznicatrnava.sk, hudobné oddelenie, Ul. M. Schneidera Trnavského 5

## **PREZENTÁCIE**

Informačná príprava pre študentov stredných škôl

95 rokov Kniznice Juraja Fándlyho v Trnave

Juraj Fándly, obyčajný farár z Naháča

Michal Milan Harminc (1869 – 1954), architekt dvoch storočí  
 Vyhľadávanie v elektronických informačných zdrojoch

Termín a tému podujatia je potrebné vopred dohodnúť na bio@kniznicatrnava.sk, 033/5511782, kl.14

## **PRE DETI A MLÁDEŽ .....**

**■ 3. novembra o 14.00**  
**v oddelení pre deti**  
**TVORIVÁ ŠTVRTKY**

Téma: Svietať bubáci – výroba svietnikov. Počet miest je obmedzený, nahlasovanie záujemcov osobne alebo na 033/5511782, detske@kniznicatrnava.sk

**■ 7. novembra o 9.30**  
**v pobočke Prednádražie**  
**AKO ŠARKAN KYBER ŠIKANA**  
**PRISŤAL NA STRECHE ZÁKLADNEJ ŠKOLY**

Stretnutie so spisovateľom a hudobníkom Branislavom Jobusom

**■ 8. novembra o 10.00 v herni**  
**BAHADUROVO DEDIČSTVO**

Stretnutie so spisovateľkou Vladimírou Kmečovou. Podujatie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

**■ 1. novembra o 15.00 v herni**  
**TÍNEĎŽERSKÉ STRETKO**

Téma: Debata o knihe 10 odvážnych expedícií

**■ 14. novembra o 8.00 v pobočke**  
**Prednádražie**

**ABECEDA ŽIADNA VEDA**

Hry a súťaže druhákov s abecedou v knižnici

**■ 14. novembra o 10.00 v pobočke**  
**Prednádražie**

**TVORIVÁ DIELŇA**

Reťaz priateľstva

**■ 21. novembra o 15.00 v herni**  
**VYTVOR VLASTNÝ KOMIKS**

Vyhlasenie výsledkov výtvarnej súťaže pre deti do 15 rokov za účasti porotcov Miroslava Regitka a Filipa Horníka. Podujatie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

**■ 22. novembra o 10.30 v herni**  
**MAMA KLUB**

Klubové stretnutie s mamičkami a ich deťmi. Téma: Zážitkové čítanie z knihy Sofia a tekvička, vhodné pre deti 3+

**■ 23. novembra o 15.00**  
**v študovni**

**3D MODELOVANIE**

Tvorivá dielňa pre deti a tínedžerov, počet účastníkov obmedzený, nahlasovanie záujemcov osobne, telefonicky 033/5511782, kl.14 alebo bio@kniznicatrnava.sk

**■ 25. novembra o 15.00 v herni**  
**TÍNEĎŽERSKÉ STRETKO**

Téma: Komiks a animovaný film

**■ STRETNUTIE DETÍ**  
**Z UKRAJINY**

Každú stredu o 16.00 a každý štvrtok o 14.00 v herni majú ukrajinské deti od 6 – 10 rokov príležitosť získať nové vedomosti a spoznať nových priateľov. V spolupráci s Ligou pre duševné zdravie

**VÝSTAVA .....**

**■ TICHÉ PUTOVANIE**

Hravá a inšpiratívna výstava v oddelení pre deti ponúka cestu svetom „tichých“ kníh z rôznych krajín sveta, v spolupráci s BIBIANOU.

**SLEDUJTE NÁS**

<https://www.kniznicatrnava.sk/>

<https://www.facebook.com/kniznicatrnava/>

<https://www.youtube.com/kniznicatrnava/>

<https://www.kniznicatrnava.sk/>

## **Štátny archív v Trnave**

**■ 10. novembra o 17.00 h**  
**na Štefánikovej 7**  
**KLIMATICKÁ ZMENA**  
**A KATASTROFY V PRIEBEHU**  
**VEKOV**

**Katastrofy v archeologických dokladoch**

doc. Mgr. Lucia Nováková, PhD.,  
 Katedra klasickej archeológie  
 Trnavskej univerzity

**Živelné katastrofy v trnavskom**  
**okrese v prvej polovici 20. storočia**

PhDr. Júlia Ragačová,  
 Štátny archív v Trnave

**Poučíme sa z histórie?**

RNDr. Ivan Matušek, Voda pre klímu – enviromentálne technológie, o.z.

**Sprievodné podujatie:**

9.00 – 13.00 h na Univerzite sv. Cyrila a Metoda, Nám. J. Herdu 2  
 Workshop s 3D modelom vodozádržných opatrení

## **Divadlo Jána Palárika**

**VEĽKÁ SÁLA .....**

**■ 2. streda 19.00 Futbal alebo**  
**Bílý anjel v pekle**

Dokumentárny kabaret o vášni k športu a zápase, ktorý zmenil históriu trnavského futbalu.

**■ 3. štvrtok 10.00 Kompletný Shakespeare zhltnutý za 120 minút**  
 Štyria herci, štyri hudobné nástroje a 39 Shakespearových hier. To je recept na najzábavnejší maratón, aký ste kedy zažili.

**■ 4. piatok 10.00 Traja tučníaci**  
 Rozprávka s pesničkami o sile priateľstva, ktoré prekoná všetky prekážky.

**■ 5. sobota 19.00**

**Troilos a Kressida**

William Shakespeare – Groteskná tragikomédia o banalite lásky, pýchy a vojny.

**■ 6. nedeľa 19.00**

**/ Herecký inštitút Bratislava**  
**DOMOV**

Adriana Totiková, Michal Baláž  
Láskavá komédia o dospelých návratoch do detskej izby.

■ **9. streda 19.00 Jozef Gregor Tajovský: Ženský zákon**

Slovenská komédia o ženskej tvrdohlavosti, ktorá nezmieriteľne rozháda dve blízke rodiny. Hostujúce predstavenie z Divadla Jozefa Gregora Tajovského

10. štvrtok 10.00 Jozef Gregor Tajovský: Ženský zákon

■ **11. piatok 18.00 / Koncert ART MUSIC ORCHESTRA Červeník**

Umelecký kolektív mladých ľudí, ktorých spája nadšenie z muzikovania v rozmanitých žánroch „živého orchestra“.

■ **13. nedeľa 17.00 + stráženie detí (nutná rezervácia v našej pokladni)**

**DOKONALÉ DIETĽA**

Komédia o našich deťoch, ale nie pre naše deti. Je to terapia pre všetkých unavených rodičov, ktorí potrebujú aspoň chvíľu oddychu. Bez kriku, plaču či prebalovania.

■ **15. utorok 10.00 Troilos a Kressida**

■ **18. piatok 19.00 Pavučina**  
Čo by ste robili, ak by ste jedného dňa našli u seba v knižnici mŕtvolu? Napínavá detektívna komédia z pera Agathy Christie, najpredávanejšej autorky na svete.

■ **19. sobota 17.00 Detektívna NOC DIVADIEL 2022**

Celoslovenské podujatie so zaujímavým programom v netradičnom čase.

■ **20. nedeľa 16.00 Veľryba Gréta**

Rozprávka o podmorskej speváčke Gréte a jej kamarátoch muzikantoch nám ukáže, že každý z nás môže spraviť zo sveta krajšie miesto na život.

■ **22. utorok 10.00 Veľryba Gréta**

■ **23. streda 19.00 Sluha dvoch pánov**

Majstrovská renesančná veselohra o prefíkanom sluhovi Truffaldinovi.

■ **24. štvrtok 10.00 Mizantrop**  
Nové spracovanie známej komédie odhaľuje pokrytectvo v súčasnom šoubiznise. A nielen v ňom.

■ **25. piatok 10.00 Malý princ**  
Rozprávka o vesmírnom putovaní Malého princa si získa srdcia malých i veľkých.

■ **26. sobota 19.00 Pavučina**

■ **29. utorok 10.00 Malý princ**

■ **30. streda 17.00 Drahý špás**  
Čo robiť, ak ste dlhodobo nezamestnaný a v banke nemáte ani cent? Pošlite na seba daňovú kontrolu! Výdatná komédia s príchutou francúzskeho prepychu.

**ŠTÚDIO .....**

■ **4. piatok 19.00 Pomalý svet Roberta Castlea**

Príbeh o mužovi s dušou dieťaťa nám pripomína, aby sme nikdy neprestali veriť v dobrých ľudí.

■ **12. sobota 19.00 Pomalý svet Roberta Castlea**

■ **14. pondelok 10.00 Kopanec**  
Hra podľa skutočnej udalosti. Štyria chalani a brutálna žúrka, ktorá sa stala pre jedného z nich osudnou.

■ **16. streda 10.00 Kopanec**

■ **27. nedeľa 14.00 Ako sa hus vyparádila**

Rozprávka o husi, ktorá sa až príliš zamerala na svoj vzhľad, nás učí nachádzať krásu v každom človeku a poukazuje na to, že porovnávať sa s ostatnými sa nikdy nevypláca.

■ **27. nedeľa 16.00**

**Ako sa hus vyparádila**

**Koncert umelcov z Charkova**

■ **16. novembra o 18.00 h v Divadle Jána Palárika TERAZ A NAVŽDY UKRAJINSKÝ CHARKOV**

Hudobný projekt ukrajinských umelcov vznikol s cieľom prezentovať tvár nedobytého ukrajinského Charkova na medzinárodnej a európskej scéne cez prizmu umenia. Mesto Trnava a Trnavský samosprávny kraj si zároveň týmto koncertom symbolicky pripomenú význam Novembra 89

**Baterkáreň**

■ **2. – 5. 11. TÝŽDEŇ DETSKÉHO OBLEČENIA**

Oblečenie, obuv i rôzne doplnky si budete môcť osvojiť za symbolický príspevok, ktorý putuje na podporu a činnosť nášho OZ SaUvedom. V tomto týždni môžete detské oblečenie aj priniesť, max. 1 bežnú tašku.

■ **5. 11. od 10.00 do 12.00 SWAP DETSKÉHO OBLEČENIA**

Byť rodičom znamená utracať nemalú čiastku na hračky a oblečenie, z ktorého aj tak za pár rokov vaše dieťa vyrastie. Príďte na náš SWAP, vstup je voľný, hradia sa odnesené veci – 1 ks / 1 – 2 €. Samozrejme, môžete priniesť aj veci na výmenu, čisté, funkčné a kompletne, max. 1 bežnú tašku.

■ **8. 11. od 15.00 do 16.30 Kurz pre deti:**

**MAĽOVANIE TECHNIKOU AKRYLU**

Kurz je určený pre všetky deti, ktoré rady tvoria a vymýšľajú. Dieťa si z neho odnesie vlastné umelecké dielo – zátišie inšpirované kubizmom. Maľovanie je aktivita, pri ktorej si deti oddýchnu, rozvíjajú svoju kreativitu, fantáziu a aj jemnú motoriku. Okrem toho odháňa stres podobne ako čítanie knihy alebo počúvanie relaxačnej hudby. Cena: 15 € vrátane pitného režimu a potrebného materiálu. Vhodné pre deti vo veku od 10 rokov.

■ **8. – 12. 11. TÝŽDEŇ HRAČIEK A HIER**

Počas tohto týždňa si môžete odnieť rôzne hračky alebo spoločenské hry za symbolické príspevky a tie nepotrebné, s ktorými sa už vaše deti nehrajú, do reuse centra prinášať (max. 15 ks). Stačí nás navštíviť kedykoľvek počas týždňa v čase otváracích hodín.

■ **9. 11. od 11.00 do 17.00 SWAP KNÍH**

Ste milovníkmi kníh? Na našom celodennom SWAP-e si môžete povymieňať knihy, ktoré už nečítate, za knihy od iných návštevníkov. VSTUPNÉ zdarma, platíte za to, čo si odnesiete – 1 ks / 1 – 2 €.

**■ 10. 11. od 10.00 do 11.30**

**Kurz pre seniorov:  
MAĽOVANIE TECHNIKOU  
AKRYLU**

Baterkárne prichádza s novinkou – kurzami pre seniorov v komunitnej Zdieľanej dielni. Maľovanie je aktivita, ktorá dokáže pomôcť odohnať stres či napätie, rovnako ako čítanie knihy alebo počúvanie relaxačnej hudby. Z kurzu si každý účastník a účastníčka odnesie vlastnoručne namaľované umelecké dielo. Cena: 12 € vrátane pomôcok a pitného režimu.

**■ 12. 11. od 10.00 do 12.00  
SWAP HRAČIEK A HIER**

Na SWAP-e nájdete širokú ponuku hračiek a hier za symbolické príspevky. Ak sa u vás doma nájdu funkčné a kompletne hračky a hry, s ktorými sa už nehráte, ale spravili by radosť niekomu inému, môžete ich priniesť, v max. počte 10 ks. Vstup zdarma, hradia sa odnesené veci – 1 ks / 1 – 3 €.

**■ 12. 11. od 10.00 do 11.30**

**Kurz pre deti:  
VÝROBA MYDIELOK**

Ukážeme si krok za krokom, ako vyrobiť svoje vlastné mydlo. Na jeho výrobu použijeme mydlovú hmotu, voňavé silice, prírodné farbivá či bylinky. Ich spojením vznikne originálne mydielko rôznych kombinácií a vôní. Prídte stráviť príjemné dopoludnie s vašími deťmi do Baterkárne. Cena: 10 € vrátane pitného režimu a materiálu na výrobu 2 mydiel. Kurz je vhodný pre deti od 5 rokov.

**■ 15. 11. od 16.30 do 18.00  
KURZ MAĽOVANIA  
PRE DOSPELÝCH**

Tentokrát budeme spolu s lektorkou Katkou maľovať technikou kolorovanej kresby. Tvorí prechod medzi kresbou a maľbou, preto budeme používať ceruzky a akvarelové farby. Maľovať budeme farebné jesenné listy na špeciálny akvarelový výkres. Z kurzu si odnesiete novú zručnosť a vlastnoručne vytvorenú kolorovanú kresbu, ktorú si môžete zarámovať alebo venovať blízkej osobe. Cena 15 € vrátane pitného režimu a materiálu.

**■ 15. – 19. 11. TÝŽDEŇ  
OBLEČENIA PRE DOSPELÝCH**

Fast fashion, minimalizmus / materializmus, zbytočné vyhadzovanie, "nemám to komu dať", už som z toho vyrástla/ol, nepáči sa mi to, už to nie je trendy a pod. Pokiaľ ste sa našli aspoň v jednom z týchto slov, tak tento týždeň je ako stvorený pre vás. Bude pre vás pripravená ponuka oblečenia a doplnkov pre dospelých z druhej ruky za symbolické príspevky. Nepotrebné (no stále funkčné a čisté) oblečenie môžete do reuse centra i prinášať (v max. počte 1 bežná taška).

**■ 16. 11. Kurz pre deti:  
VÝROBA MYDIELOK  
(15:00-16:30)**

Tento kurz je určený pre všetky deti, ktoré rady vytvárajú a experimentujú. Na kurze si ukážeme krok za krokom, ako si vyrobiť svoje vlastné mydlo. Na výrobu mydla použijeme mydlovú hmotu, voňavé silice, prírodné farbivá či bylinky. Ich spojením vznikne originálne mydielko rôznych kombinácií a vôní. Prídte stráviť príjemné popoludnie s vašími deťmi do Baterkárne. Cena: 10 € vrátane pitného režimu a materiálu na výrobu 2 mydiel. Kurz je vhodný pre deti od 5 rokov.

**■ 19. 11. od 10.00 do 12.00  
SWAP OBLEČENIA  
PRE DOSPELÝCH**

Prídte dať šancu kúskom z druhej ruky. Je to veľmi jednoduchý a zároveň udržateľný spôsob, ktorým si obnovíte šatník bez zbytočného nakupovania nového oblečenia. Aj vy môžete priniesť na výmenu čisté, funkčné, kompletne a stále nositeľné oblečenie v množstve max. 1 bežnú tašku, Vstup voľný, hradia sa odnesené veci, 1 ks / 1 – 3 €.

**■ 22. 11. od 15.00 do 16.30  
Kurz pre deti:**

**VYTVOR SI POTLAČ  
TECHNIKOU LINORYTU**

Na kurze si deti navrhnu vlastný dizajn, ktorý vyryjú do lina a vytvoria si vlastnú pečiatku, ktorou budú potláčať tričko. Na kurz je možné priniesť vlastné tričko, kto-

ré chcete ozvláštniť, alebo nejaké nájdeme v našom reuse centre. Okrem hotového výrobku si deti z kurzu odnesú aj novú zručnosť, ktorú môžu ďalej rozvíjať. Prídte spolu s nimi stráviť doobedie do priestorov komunitnej Zdieľanej dielni a naučiť sa niečo nové. Cena: 15 €. Kurz je vhodný pre deti od 10 rokov.

**■ 22. 11. – 26. 11. TÝŽDEŇ  
VIANOČNÝCH DEKORÁCIÍ**

Urobme tieto Vianoce o niečo udržateľnejšie a dajme šancu vianočným dekoráciám z druhej ruky. Takýmto spôsobom šetríme nielen prírodné zdroje, ale aj tie vlastné. Počas tohto týždňa nájdete v priestoroch nášho reuse centra rôzne predmety, ktorými si skrášlite vaše príbytky počas blížiacich sa sviatkov. Osvojiť si ich budete môcť za symbolické príspevky. Aj vy môžete priniesť na výmenu stále použiteľné a kompletne dekorácie v množstve max. 15 ks.

**■ 25. 11. od 16.00 do 18.00**

**Upcyklujeme v Baterkárni:  
UŠÍ SI VIANOČNÉ  
PRESTIERANIE**

Tentokrát budeme spolu s Miškou zo zvyškových textílií šiť vianočné prestieranie. Z kurzu si účastníčky a účastníci odnesú jedno prestieranie a jedno vrečko na príbor k stolovaniu. Kurz je skvelou príležitosťou vlastnoručne zhotoviť milý darček pre blízku osobu, alebo miesto na kurze venovať vášmu blízkemu ako darček. Cena: 30 € vrátane pitného režimu a materiálu.

**■ 26. 11. od 10.00 do 12.00  
SWAP VIANOČNÝCH  
DEKORÁCIÍ**

Rozšírená ponuka vianočných dekorácií z druhej ruky za symbolické príspevky. Prídte dať šancu rôznym ozdobám, prestieraniam či sviečkam z druhej ruky a šetriť tak nielen prírodné zdroje, ale aj vlastné financie. Vstup zdarma, hradia sa odnesené veci, 1 ks / 1 – 3 €.

www.baterkaren.sk

## Malý Berlín

■ **13. novembra o 15.00 h**

### **Divadlo Fí: RECEPT NA LEVA**

Pozývame deti a rodičov na bábkové predstavenie o tom, ako sa v hneve stávame niekým celkom iným. Viktor sa stretáva s Hankou. Zdanlivo náhodné stretnutie vyústi do veľkého dobrodružstva. Hanka sa mení na leva a jediný, kto jej dokáže pomôcť, je Viktor. Dokáže to? Čo všetko dvojicu pri tom postretnie? Predstavenie je vhodné pre deti od 3 rokov. Vstup v predpredaji je 3 €, v deň podujatia 5 €.

■ **17. novembra o 19.00 h**

### **Divadlo Kontra:**

#### **ŽENA V ČIERNOM**

Mrazivý príbeh, v ktorom autori za pomoci minimálnej scénografie vytvoria neopakovateľnú atmosféru. Divadelnú adaptáciu hororovej novely Susan Hillovej napísal Stephen Mallatratt len pre dvoch hercov a takto sa už tridsať rokov s úspechom hráva na britskom West End-e. Hra rozpráva mrazivý príbeh londýnskeho advokáta Arthura Kippsa, ktorý prichádza do odľahlého domu na Uhorných močariskách, aby usporiadal pozostalosť po nebohej pani Drablowej. Deň za dňom odhaľuje tajomstvá ponurého sídla a jeho minulosti.

Vstup v predpredaji je 7 €, v deň podujatia 10 €, zľavnené ZŤP, seniori, študenti 5 €.

■ **23. – 26. novembra**

### **Festival literatúry:**

#### **YPSALON 2022**

Najväčšie literárne podujatie v Trnave okrem skvelých kníh naplní štyri dni zaujímavými diskusiami, prednáškami a besedami. Tešiť sa môžete na mená ako Jurij Andruchovyč, Mila Haugová, Olesia Jaremčuk, Balla, Nicol Hochholzerová, Jakub Spevák, Jana Turzáková, Soňa Uhríková a mnohí iní. Viac informácií nájdete na [www.ypsalon.sk](http://www.ypsalon.sk).

■ **28. novembra o 19.00 h**

### **Diskusia: RUIINY A HRADBY**

s Petrom Grznárom a Kamilom Nováčikom

Architektonické prednášky a diskusie sú späť! Tentokrát sa môžete tešiť na diskusiu o ochrane a rekonštrukcii hradiieb na Slovensku. Hostami architekta Miroslava Beňáka budú Peter Grznár, ktorý už vyše šesťnásť rokov pracuje v oblasti reštaurovania pamiatok, archeologického výskumu, zachovávaného kultúrneho dedičstva a Kamil Nováčik – občiansky aktivista v oblasti ochrany pamiatok. Vstup na podujatie 2 €.

## Psychologické večery

Psychologická ambulancia Centra podpory študentov TU, Slovenský inštitút logoterapie, Katedra psychológie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave v spolupráci s Mestom Trnavou vás pozývajú na Psychologické večery v Trnave, ktoré sa uskutočňujú každú stredu o 18.00 h v aule 1A1 FF TU na Hornopotočnej 23. VSTUP VOLNÝ.

■ **9. novembra KTO SOM JA? KTO SI TY?**

Mgr. Jana Pozdechová

■ **16. novembra VÝZNAM BUDOVNIA HRANÍC VO VZŤAHOCH**

Mgr. Jana Štrbková, PhD.

■ **23. novembra ASERTÍVNE RIEŠENIE KONFLIKTOV**

Mgr. Mário Schwarz, PhD.

■ **30. novembra 7 NÁVYKOV SKUTOČNE EFEKTÍVNYCH ĽUDÍ**

Mgr. Petra Jaššáková

Projekt je realizovaný s finančným príspevkom mesta Trnava

## LABUTIE JAZERO

■ **9. novembra o 19.00 h**

### **v Dome kultúry**

#### **Royal Classical Ballet**

#### **z Moldavska:**

#### **LABUTIE JAZERO**

Tento balet je najobľúbenejším baletným predstavením na svete. Príbeh lásky princa Siegfrieda a princeznej Odette, premenenej na bielu labuť zlým čarodejníkom Rothbartom. V neveriteľnom boji medzi dobrom a zlom nakoniec

zvíťazí dobro. To všetko v podaní skvelých umelcov v kombinácii s farebnými dekoráciami a úžasnými kostýmami. Súbor Royal Classical Ballet tvoria absolventi najlepších choreografických škôl v Moldavsku a na Ukrajine, ktorí majú okrem vysokej úrovne technického profesionalizmu aj schopnosť úplne sa reinkarnovať na javisku. Jeho sólistami sú poprední umelci Sergej Skvorcov z Moldavska a Kateryna Floria a Alexander Pokotilov z Ukrajiny. Divadlo úspešne účinkuje po celom svete.

## Trnavské osvetové stredisko

■ **KreaTiviTa 2022: MILAN MARÔNEK – výber z tvorby**

Do 30. 11. 2022 v sídle TTSK

■ **KreaTiviTa 2022:**

### **TRNAVA, KRÁĽOVSKÉ MESTO V OBRAZOCH**

Kolektívna výstava výtvarných diel, na ktorej prezentuje svoju tvorbu dvanásť výtvarníkov z regiónu Od 4. 11. 2022 do 15. 1. 2023

■ **21. 11. – 1. 12. vo vybraných SŠ a ZŠ okresov Trnava, Hlohovec a Piešťany**

### **TÝŽDEŇ PREVENČIE SOCIÁLNO-PATOLOGICKÝCH JAVOV**

Prednášky zamerané na deviácie ako alkoholizmus, drogové a iné závislosti vrátane chorobného hráčstva (gambling), domáce násilie, šikana na školách, kiberšikana, vandalizmus a pod.

### **November a december 2022 BESEDY A WORKSHOPY S FILMOVÝMI TVORCAMI**

pre amatérskych filmárov vo vybraných trnavských školách

## ADVENT V TRNAVE

25. 11. – 23. 12. 2022

■ **25. novembra o 18.00 h**

**na Trojičnom námestí Rozsvietenie stromčeka a otvorenie Adventných trhov JANA KIRSCHNER**

■ **26. novembra**

**na Trojičnom námestí**

16.00 h Peter „Petiar“ Lahký  
17.00 h Zapálenie prvej adventnej sviece



8.00 h Friends of Asia

■ **27. novembra**

**o 16.00 h na Trojičnom námestí**  
**MALO MALO**

18.00 h TRNAFČAN

■ **27. novembra o 15.00 a 17.00 h v západnom krídle radnice**  
**ROZPRÁVKY NA RADNICI**

Divadlo na hojdačke: ŽABÍ KRÁL'

■ **29. novembra o 17.30 h a 18.30 h**

**MESTSKÁ VEŽA S LAMPÁŠOM**

■ **30. novembra o 15.30 h na Trojičnom námestí**

Vystúpenia škôlkarov a školákov  
18.00 h VOISING

■ **1. decembra o 15.30 h na Trojičnom námestí**

Vystúpenia škôlkarov a školákov  
18.00 h TRNAVSKÝ DIXIELAND

■ **2. decembra o 15.30 h na Trojičnom námestí**

Vystúpenia škôlkarov a školákov  
18.00 h ADRIAN BLOOM  
20.00 h PETER LIPA

■ **3. decembra o 16.00 h na Trojičnom námestí**

Katka Ščevlíková  
17.00 h Zapálenie druhej adventnej sviece

18.00 h Spjevule ze Skalice

■ **4. decembra o 15.00 a 17.00 h v západnom krídle radnice**

**ROZPRÁVKY NA RADNICI:**  
Divadlo Agapé – ZIMNÁ ROZPRÁVKA

■ **4. decembra o 16.00 h na Trojičnom námestí**

Suchovský spevácky zbor  
18.00 h Mila Medvedovska a Daniel Špiner

■ **4. decembra o 20.00 h v Kostole sv. Jakuba**

**ŠTYRI ADVENTNÉ KONCERTY:**  
Trnavskí umelci a orchester Harmonia

■ **MIKULÁŠ V TRNAVE**

**5. decembra o 17.15 h na Námestí sv. Mikuláša**  
**PRÍCHOD MIKULÁŠA NA KOČI**

18.00 h na Trojičnom námestí  
FÍHA TRALALA

*Kompletný program Adventu v Trnave zverejníme v decembrovom vydaní*

## Kino Hviezda

■ 18.00 Muréna (FK NAOKO)  
20.00 Chiara (FK NAOKO)  
■ 2. 11. / 16.00 Identita ES  
18.00 Klamár na plný úväzok  
20.00 Let domov  
■ 3. 11. / 16.00 Arvéd  
18.00 RIMINI  
20.00 Za všetkým hľadaj ženu  
■ 4. 11. / 16.00 RIMINI  
18.00 Arvéd  
20.00 Za všetkým hľadaj ženu  
■ 5. 11. / 14.00 Websterovci vo filme  
16.00 Princ mamáček  
18.00 Za všetkým hľadaj ženu  
20.00 Arvéd  
■ 6. 11. / 14.00 Websterovci vo filme  
16.00 Websterovci vo filme  
18.00 Princ mamáček  
20.00 Za všetkým hľadaj ženu  
■ 7. 11. / 19.00 Lukáš Pavlásek / Stand-up special  
■ 8. 11. / 16.00 Za všetkým hľadaj ženu  
18.00 Posledný strih (FK NAOKO)  
20.00 Diera (FK NAOKO)  
■ 9. 11. / 16.00 Za všetkým hľadaj ženu  
20.35 Turnaj snov  
18.00 RIMINI  
20.00 Za všetkým hľadaj ženu  
■ 10. 11. / 16.00 Malý Winnetou  
18.00 Cirkus Maximum  
20.00 Čierny Panter: Navždy Wakanda (ST)  
■ 11. 11. / 16.00 Cirkus Maximum  
18.00 Čierny Panter: Navždy Wakanda (SD)  
■ 12. 11. / 19.00 8GB tvrdýho porna  
(Intímna komédia o ľuďoch, ktorí sa nevedia odhaľovať)  
■ 13. 11. / 14.00 Malý Winnetou  
16.00 Malý Winnetou  
18.00 Za všetkým hľadaj ženu  
20.00 Čierny Panter: Navždy Wakanda (ST)  
■ 14. 11. / 16.00 Za všetkým hľadaj ženu  
18.00 Turnaj snov  
20.00 SILNÉ REČI / Stand-up comedy show  
■ 15. 11. / 16.00 Za všetkým hľadaj ženu

18.00 Udalosť (FK NAOKO)

20.00 Hranice lásky (FK NAOKO)

■ 16. 11. / 18.00 Ťapákovci (tragikomédia slovenskej rodiny so štipľavým humorom)

■ 17., 18., 19., 20. 11. Hory a Mesto Trnava  
(www.horyamestotrnava.sk)

■ 20. 11. / 10.00 Hanička a Murko / Vianočné turné 2022

14.00 Malý Winnetou

16.00 Malý Winnetou

18.00 Cirkus Maximum

20.00 Čierny Panter: Navždy Wakanda (ST)

■ 21. 11. / 16.00 R.M.N.

18.10 GRAND PRIX

20.00 JFK NÁVRAT: ZA ZRKADLOM

■ 22. 11. / 16.00 JFK NÁVRAT: ZA ZRKADLOM

Utorok 18.00 Čierne okuliare (FK NAOKO)

20.00 Nezanechať stopy (FK NAOKO)

■ 23. 11. / 19.00 Cimbal Brothers Streda (Najväčšie svetové či slovenské hity a svetoznáma filmová hudba)

■ 24. 11. / 16.00 Bones and All  
18.00 UTAMA

20.00 Vianočný príbeh

■ 25. 11. / 19.00 DESMOD Teatro Set 2022

Desmod v netradičnom programe a pod hlavičkou hesla – Trapno is not dead)

■ 26. 11. / 14.00 Neobyčajný svet  
16.00 Neobyčajný svet

18.00 Bones and All

20.00 Vianočný príbeh

■ 27. 11. / 19.00 Robo Opatovský

Šťastné a Veselé – Tour 2022

■ 28. 11. / 16.00 GRAND PRIX

18.00 Vianočný príbeh

20.00 Menu

■ 29. 11. 16.00 UTAMA

Utorok 18.00 Odpočítavanie, posledný film Ivana Palúcha (FK NAOKO)

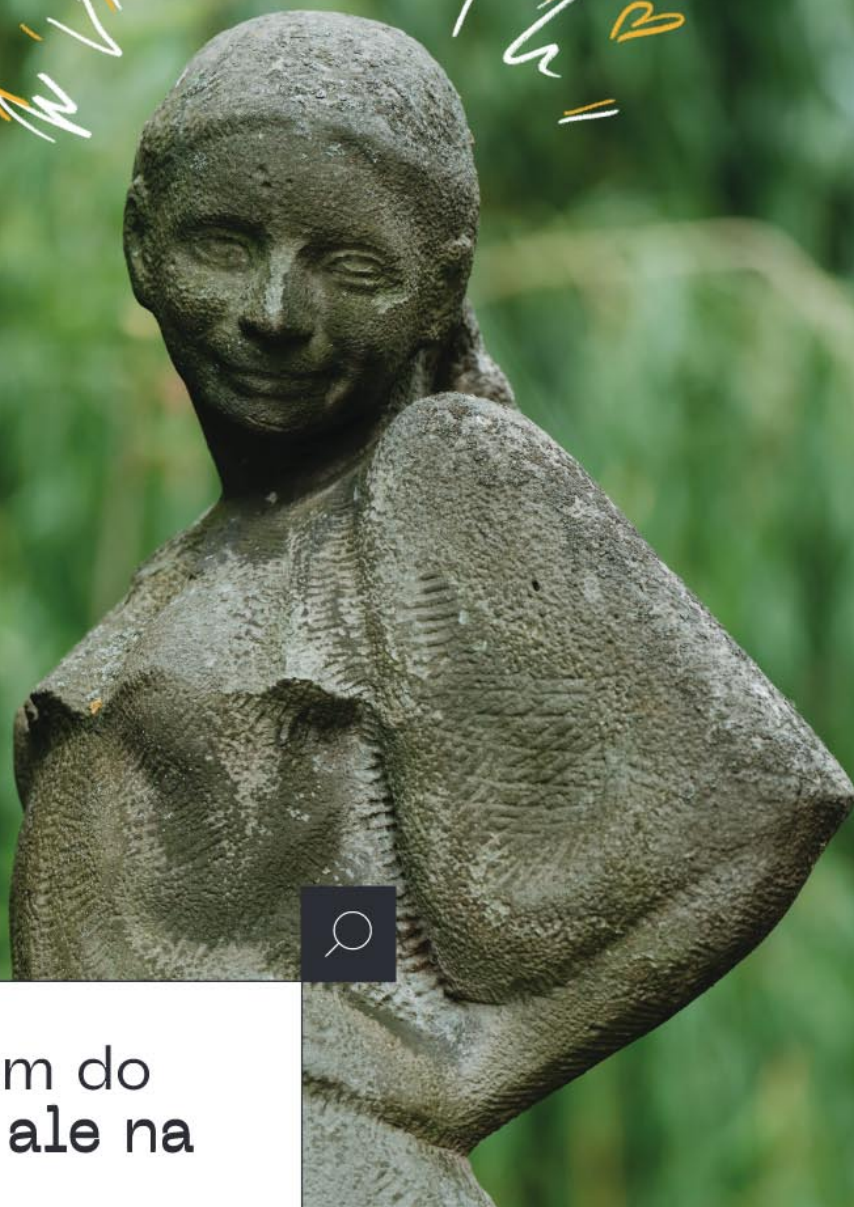
20.00 Na prach sa obrátiš (FK NAOKO)

■ 30. 11. / 19.00

Lacikám, nedráždi!

Andy Kraus a Viki Ráková ■

W V I O  
" P G B  
"



Nepózujem do  
storíčka, ale na

[galeriaulice.sk](http://galeriaulice.sk)

Interaktívna mapa

